

บทที่ 4

การวิเคราะห์ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบตนเอง

การวิเคราะห์ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพ นักหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ ซึ่งในบทนี้จะแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการ วิเคราะห์เนื้อหาจากกรรมนุญตสภาการหนังสือพิมพ์โดยวิธีการ Content Analysis เพื่อหาปัจจัยสนับสนุนและ ปัจจัยอุปสรรคต่อสภาการหนังสือพิมพ์ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2540 เพื่อเป็นแนวคำถาม ในส่วนที่สองเป็นการ วิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์จากผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ตั้งแต่เจ้าของกิจการจนถึงระดับปฏิบัติการ ส่วน อีกกลุ่มหนึ่งจะเน้นระดับผู้บริโภคข่าวสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักหนังสือพิมพ์เองและในฐานะผู้บริโภคข่าว สารอย่างแท้จริง จำนวน 80 คน โดยวิธีการ Depth Interview ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. ตารางการวิเคราะห์เนื้อหากรรมนุญตสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ 2540

ประเด็นหลัก	ปัจจัยสนับสนุน	เหตุผล
1. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นทางเลือกใหม่ของสังคม	หมวด 1 กรรมนุญทั่วไป ข้อ 3	เป็นคำนิยามที่มีจุดประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตของคำ จำกัดความในการดำเนินงานภายใต้สภาการหนังสือ พิมพ์แห่งชาติ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการจัดตั้ง จึงเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญในการปฏิบัติงาน เป็นวัตถุประสงค์ที่สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ได้ส่งเสริมความรับผิดชอบและการปฏิบัติตาม กรอบจริยธรรมที่กำหนดในการพัฒนาระดับความ คิดความอ่านให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีความรับผิดชอบ ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่พึงมีต่อสาธารณชน
	หมวด 3 คณะกรรมการสภาการ หนังสือพิมพ์ ข้อ 14 ในวงเล็บข้อ 1 และ 2	
	ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่ง วิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการ หนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2541 หมวด 1 หมวดทั่วไป ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์	เหตุผลคาม หมวด 1 กรรมนุญทั่วไป ข้อ 3

ประเด็นหลัก	ปัจจัยสนับสนุน	เหตุผล
<p>2. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคม</p>	<p>แห่งชาติว่าด้วยวิธีพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ พศ.2541 ข้อ 1 หมวด 1 ธรรมนูญทั่วไป ข้อ 5 หมวด 2 ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พศ.2541 จริยธรรมของหนังสือพิมพ์ ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 8 ข้อ 9 ข้อ 10 ข้อ 11 ข้อ 12</p>	<p>สภาการหนังสือพิมพ์เป็นหน่วยงานใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังนั้น อำนาจและหน้าที่จึงมีขอบข่ายที่จะต้องควบคุมสมาชิกผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ให้อยู่ภายใต้กรอบจริยธรรม รวมถึงการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาชีพ การเผยแพร่ข่าวสาร ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลต่อสาธารณชน จึงถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุความเป็นเป้าหมายที่สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้จัดตั้งขึ้น</p> <p>ข้อบังคับทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสมาคมนักหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ และในประเทศเป็นจำนวนมาก อาทิ สมาคมนักหนังสือพิมพ์ออสเตรเลีย (The Australian Journalists Association Code of Ethics) สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ฯลฯ จะเป็นกลไกสำคัญที่จะเป็นตัวกระตุ้นเตือนความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการวิชาชีพให้สามารถดำเนินงานภายใต้กรอบจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐานตามกำหนดโดยไม่ล่วงละเมิดจนเป็นคดีฟ้องร้องเกิดขึ้นทั้งทางศาลและสภาการหนังสือพิมพ์ในอนาคต</p>
<p>3. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่จะพัฒนาของนักหนังสือพิมพ์</p>	<p>หมวด 2 สมาชิก ข้อ 7 ข้อ 8 หมวด 3 คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ ข้อ 14 ในวงเล็บ 4 ข้อ 25 หมวด 3 ข้อบังคับว่าด้วยจริย-</p>	<p>จากข้อบังคับตามหมวดต่าง ๆ จะเป็นหน่วยกลั่นกรองจัดเกล้าให้บุคคลที่เป็นสมาชิกยอมรับและปฏิบัติตามที่สังคมกำหนดซึ่งจะพัฒนาศีลธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในเชิงศีลธรรมให้เป็นคนที่มีเหตุผล และมีจิตสำนึกในการตัดสินใจหาสู่กระบวนการความยุติธรรมในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ในความรับผิดชอบต่อสาธารณชน</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยสนับสนุน	เหตุผล
<p>4. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางรับคำร้องเรียนจากประชาชน</p>	<p>ธรรมนูญแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พศ.2541</p> <p>จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์</p> <p>ข้อ 20</p> <p>ข้อ 21</p> <p>ข้อ 22</p> <p>ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่าด้วยวิธีพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ พศ.2541</p> <p>ข้อ 6</p> <p>หมวด 4 การพิจารณาเรื่องราวร้องเรียน</p> <p>ข้อ 17</p> <p>ข้อ 18</p> <p>ข้อ 19</p> <p>ข้อ 20</p> <p>ข้อ 22</p> <p>ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่าด้วยวิธีพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ พศ.2541</p> <p>ข้อ 3</p> <p>ข้อ 4</p> <p>ข้อ 5</p> <p>ข้อ 7</p> <p>ข้อ 9</p>	<p>ชน</p> <p>ในอดีตผู้บริโภคสื่อได้ถูกสื่อมวลชนอำชด้วยเนื้อหาข่าว,ภาพ,ข่าวพาดหัว อันครึกโครมสนั่นเมืองจนกลายเป็นจำเลยของสังคมที่ไม่ลืมเลือนได้ ซึ่งบางข่าวอาจจะมีมูลความเป็นจริง และบางข่าวไม่มีมูลอยู่เลย ซึ่งผู้บริโภคสื่อสามารถกระทำได้คือ การร้องเรียนสำนักพิมพ์ซึ่งอาจถูกเอาผิดเอาเปรียบในด้านต่าง ๆ จนไม่สามารถขอมความกันได้ เรื่องก็ต้องนำไปสู่ศาลเพื่อฟ้องร้องหาความยุติธรรมให้แก่ตนเอง ซึ่งคดีเรื่องหนึ่งต้องใช้เวลาในการพิจารณาตัดสินยาวนานพอสมควร เมื่อมีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 ก็จะเป็ศูนย์กลางในการ ร้องเรียนจากผู้บริโภคโดยตรง เพื่อนำมาพิจารณาค้นหาความยุติธรรมให้แก่สังคม ซึ่งประเด็นหัวข้อต่าง ๆ เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ในด้านรับเรื่องราวร้องทุกข์(Ombudsman)เพื่อพิทักษ์รักษาให้ผู้ประกอบวิชาชีพใต้อาณัติโดยมีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นผู้สอดคล้องดูแลในการปฏิบัติงานการที่มีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้นจะเป็นปัจจัย</p>
<p>5. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ</p>	<p>ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์</p>	

ประเด็นหลัก	ปัจจัยสนับสนุน	เหตุผล
<p>เป็นหน่วยงานส่งเสริมเกียรติคุณของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพและกลุ่มผู้ประกอบการอิสระ</p>	<p>แห่งชาติ พ.ศ. 2540 หมวด 5 ความรับผิดชอบ จริยธรรม ข้อ 29 ข้อ 1, ข้อ 2, และ ข้อ 4 ในวงเล็บ ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 หมวด 4 แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ ข้อ 23 ข้อ 24 ข้อ 25 ข้อ 26 ข้อ 27 ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่าด้วยวิธีพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2541 ข้อ 10 ข้อ 19 ข้อ 20 ข้อ 21 ข้อ 22 ข้อ 23 ข้อ 24</p>	<p>ข้อสำคัญที่จะเป็นตัวประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ และกลุ่มผู้ประกอบการอิสระให้สมาคมกัน โดยทางสภาฯ มีข้อบัญญัติต่าง ๆ ที่ทางนิตยสารหนังสือพิมพ์พึงปฏิบัติไม่ให้กระทบต่อกลุ่มผู้ประกอบการอิสระส่วนกลุ่มผู้ประกอบการอิสระก็สามารถที่จะประสานงานกับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้ดีขึ้น จนทำให้ทั้งสองฝ่ายรู้จักบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งจุดดังกล่าวนับเป็นจุดเริ่มต้นของเสรีภาพในการปฏิบัติงาน</p>
<p>6. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ มีหน้าที่ส่งเสริมความบริสุทธิ์ ยุติธรรมและเที่ยงตรงในการปฏิบัติงาน</p>	<p>ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2540 หมวดคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ ข้อ 10</p>	<p>ข้อ 10 การที่กำหนดให้กรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 4 ปีนั้น ถือว่าเป็นการรักษาอารยธรรมที่ดี เพื่อป้องกันความบริสุทธิ์ยุติธรรมให้แก่สังคม เพราะถ้าปฏิบัติงานเกินวาระมากกว่านี้จะเริ่มสะสมอำนาจบารมีให้แก่ตนเองจนทำให้สภาการหนังสือพิมพ์</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยสนับสนุน	เหตุผล
	<p>ข้อ 11 ทุกข้อในวงเล็บยกเว้นข้อ 6</p> <p>ข้อ 12</p> <p>ข้อ 13</p> <p>หมวด 4 การพิจารณาเรื่องร้องเรียน</p> <p>ข้อ 24</p> <p>หมวด 5 ความรับผิดชอบทางจริยธรรม</p> <p>ข้อ 29 ข้อ 3 ในวงเล็บ</p> <p>หมวด 6 การแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญ</p> <p>ข้อ 30</p> <p>หมวด 2 จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์</p> <p>ข้อ 6</p> <p>ข้อ 18</p>	<p>พิมพ์แห่งชาติไอออนเชิงทางใดทางหนึ่งก็ได้เพื่อผลประโยชน์ผู้ตน</p> <p>ข้อ 11 เป็นข้อบังคับตามหลักการสากลนิยมที่ใช้บังคับกรรมการให้อยู่ภายใต้กรอบที่กำหนด</p> <p>ข้อ 12, 13 การกำหนดให้ผู้มาดำรงตำแหน่งอยู่ตามวาระที่เหลือเพื่อรักษาจำนวนคณะกรรมการให้เป็นไปตามระบบการทำงานในรูปแบบชุดคณะทำงานและการทำงานก็ต้องอาศัยการประชุมปรึกษาหารือซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานรวดเร็วในการพิจารณางาน</p> <p>ข้อ 24 กรณีที่เกิดคดีความจากการกระทำในลักษณะคล้าย ๆ กันทางสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติสามารถที่จะประหยัดเวลา บุคลากรและรัคคุมในการตัดสิน แต่ยังคงรักษาความยุติธรรมและเที่ยงตรงอยู่</p> <p>ข้อ 29 การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลให้สาธารณชนได้รับทราบถือว่าเป็นการเปิดให้สาธารณชนได้รับความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานคณะกรรมการในการวินิจฉัยปัญหา</p> <p>ข้อ 30 ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเปิดเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญได้ แต่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎระเบียบกำหนด จึงถือว่าเป็นกลไกสำคัญในระบอบประชาธิปไตย</p> <p>ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พศ.2541</p> <p>กรอบจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานให้อยู่ภายใต้กรอบอันดีงามที่นักหนังสือพิมพ์จะต้อง</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยสนับสนุน	เหตุผล
	<p>ข้อ 19</p> <p>ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์ แห่งชาติว่าด้วยวิธีพิจารณาเรื่อง ราร้องทุกข์ พศ.2541</p> <p>ข้อ 11</p> <p>ข้อ 12</p> <p>ข้อ 13</p> <p>ข้อ 14</p> <p>ข้อ 15</p> <p>ข้อ 16</p> <p>ข้อ 17</p>	<p>ประพฤติปฏิบัติเพื่อรักษาความยุติธรรมและเที่ยง ตรงให้แก่สาธารณชนอันเป็นปัจจัยสำคัญในการ ปฏิบัติหน้าที่ เพราะผู้ประกอบการวิชาชีพมีอำนาจและ บารมีที่ปลาทายปากกาอันส่งผลในทางลบหรือบวกก็ ได้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ทะเลหลวงจนกลาย เป็นกิจวัตรประจำวันของผู้ประกอบวิชาชีพโดย ปริยาย</p>

ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาธรรมบัญญัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ 2540

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
<p>1. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขาดความยุติธรรมและเที่ยงตรง</p>	<p>หมวด 3 คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ ข้อ 9</p>	<p>การที่สภาการหนังสือพิมพ์ได้กำหนดคณะกรรมการจำนวนไม่เกินยี่สิบเอ็ดคนซึ่งถือเกณฑ์สัดส่วนว่า</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.เจ้าของ หรือผู้บริหาร หรือผู้ประกอบการ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน 2.บรรณาธิการ หรือตัวแทนผู้มีอำนาจจากกองบรรณาธิการ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน 3.ผู้ปฏิบัติงานหนังสือพิมพ์ในสังกัดสมาชิก ซึ่งเลือกโดยสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยให้เหลือ สี่คน <p>ให้กรรมการ (1)(2)และ(3) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่าง ๆ อีกเจ็ดคน ในจำนวนนี้ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอาวุโสและประสบการณ์สูงด้านหนังสือพิมพ์ซึ่งไม่สังกัดหนังสือพิมพ์ใด สองคน</p> <p>จากข้อ 2 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความแตกต่างของคณะกรรมการไม่ชัดเจน คือ ผู้บริหาร หรือผู้ประกอบการ บรรณาธิการ หรือตัวแทนของผู้มีอำนาจจะเห็นได้ว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน แต่ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์ได้ระบุไว้ว่าเป็นคนละส่วนกัน และคณะกรรมการจากผู้ปฏิบัติงานหนังสือพิมพ์ในสังกัดสมาชิกจะต้องได้รับการคัดเลือกจากสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย จำนวนสี่คน ซึ่งเกิดปัญหาทำไมจะต้องได้รับการเลือกจากสมาพันธ์ดังกล่าว เพราะสมาชิกทุกคนมีสิทธิที่จะเข้ามาบริหารงานในสภาการหนังสือพิมพ์ ไม่ควรจะจำกัดอยู่ที่สมาพันธ์ฯเป็นผู้เลือก และยิ่งไปกว่านั้นกรรมการ ในข้อ 4 จะต้องได้รับการเลือกจากผู้ประกอบวิชาชีพทั้ง 3 ข้อแรก ซึ่งกรรมการดังกล่าวข้างต้น จะเป็นกลุ่มเดียวกันจึงอาจคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ตนเองรู้จักคุ้นเคยเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของฝ่ายตนเองเป็นหลัก</p> <p>เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์จะเห็นได้ว่า ยังวนเวียนอยู่</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
	<p>ข้อ 14 ในวงเล็บข้อ 5</p> <p>ข้อ 14 ในวงเล็บ 3</p> <p>หมวด 4 การพิจารณาเรื่องร้องเรียน</p> <p>ข้อ 21</p> <p>หมวด 4</p>	<p>กับเจ้าของและผู้มีอำนาจในแต่ละสำนักพิมพ์ที่จะให้ คุณและโทษต่อคณะกรรมการ ผู้ปฏิบัติงานหนังสือ พิมพ์ที่มีสัดส่วนเพียงแค่ 4 คน และยังคงได้รับการ คัดเลือกสมาชิกอื่น ๆ อีกด้วย จะเห็นได้ว่าความเป็น อิสระในด้านความคิดวิพากษ์วิจารณ์จะอยู่ในวงแคบ และข้าราชการคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องได้รับการ คัดเลือกจากเจ้าของ ผู้บริหาร และผู้ประกอบการวิชาชีพ ซึ่งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิก็ควรมีความเกรงใจ ในบางเรื่องที่คณะกรรมการฝ่ายวิชาชีพขอร้องเข้ามา ซึ่งอาจจะเป็นข้อขัดแย้งในอนาคตสำหรับกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดความอ่านของตนเองโดย ยึดหลักความบริสุทธิ์ยุติธรรมเป็นหลัก</p> <p>การพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นจากการฟ้องร้องต่าง ๆ เมื่อถึงขั้นที่คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่ง ชาติได้ไต่สวนและวินิจฉัยปัญหาเรียบร้อยแล้ว ทางผู้รับความเสียหายไม่พอใจต่อการตัดสินปัญหา จะฟ้องร้องต่อศาลสถิตย์ยุติธรรม และเมื่อพิจารณา แล้วศาลตัดสินปัญหาว่าไม่ผิด ความเสียหายดังกล่าว ผู้ใดจะรับผิดชอบในการตัดสินของคณะกรรมการสภา การหนังสือพิมพ์แห่งชาติ</p> <p>ข้อ 14 ในวงเล็บ 3 เรื่องการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อช่วยทำกิจการหรือพิจารณา เรื่องที่ได้รับมอบหมายตามวัตถุประสงค์นั้น ควรจะ ระบุนโยบายของคณะอนุกรรมการไว้ให้ชัดเจน เพื่อความบริสุทธิ์ยุติธรรม เพราะการพิจารณาเรื่องร้อง เรียนส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการลงโฆษณา ภาพ หรือข่าวที่บิดเบือนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ควรจะ ระบุนโยบายและจำนวนคณะอนุกรรมการไว้ให้ ชัดเจน เพื่อหลักเป็นประกันสำหรับผู้รับความเสียหาย จะได้รับความยุติธรรมจากคณะอนุกรรมการ การดำเนินงานด้านรับเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในระ</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
<p>2. นักหนังสือพิมพ์ยังยึดถือข้อปฏิบัติปัจเจกชนนิยมเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ</p>	<p>ข้อ 26 ข้อ 27 ข้อ 28</p> <p>หมวด 1 ธรรมเนียมทั่วไป ข้อ 1</p>	<p>หว่างการพิจารณาของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ถ้ามีการคัดค้านปัญหาใดปัญหาหนึ่ง จะได้รับคำขอโทษในหน้าหนังสือพิมพ์แค่นั้น แต่ข่าวที่ลงไปได้ทำลายเกียรติยศ ชื่อเสียงของผู้เสียหาย โดยไม่สามารถเรียกคืนมาได้ แต่ถ้าร้องเรียนกับศาล จะได้รับคำคืนโทษทดแทนและคำขอขมาด้วย ซึ่งระบบศาลถือว่าเป็นระบบหนึ่งของการบริหารแผ่นดินที่เป็นหลักประกันในด้านความยุติธรรม ขณะที่คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติส่วนใหญ่เป็นคนทำหนังสือพิมพ์ และไม่มีหลักประกันในด้านใดด้านหนึ่งที่ขัดแย้งความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่อำนาจส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพกันเอง</p> <p>ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ส่วนมากคำนึงถึงความเชื่อมั่นของตนเองเป็นหลักในการปฏิบัติงาน จนอาจจะกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นเป็นสัญลักษณ์ของสำนักพิมพ์ และในขณะที่เดียวกันการตัดสินใจก็ขึ้นอยู่กับตนเองเป็นที่ตั้งหรือที่เรียกว่า "ลัทธิบูชาตนเอง" ในขณะที่สื่อมวลชนเป็นสื่อแขนงหนึ่งที่ทำหน้าที่ส่งข่าวสารข้อมูลให้แก่ประชาชนจนทำให้สื่อหลายสำนักพิมพ์ยึดถือตนเองเป็นที่ตั้งเช่นกันในขณะที่สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นองค์กรควบคุมกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพ แต่ปัญหาอยู่ที่การควบคุมกันเอง สมาชิกจะเชื่อฟังและยอมรับคำวินิจฉัยของสภาการหนังสือพิมพ์ได้มากน้อยเพียงใด เพราะทุกสำนักพิมพ์มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันรวมถึงความเป็นปัจเจกชนนิยมด้วย</p>
<p>3. ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ยังยึดถือระบบอุปถัมภ์เป็นหลักในการปฏิบัติงาน</p>	<p>หมวด 3 คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ ข้อ 11 ข้อหกในวงเล็บ</p>	<p>การประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรง และคณะกรรมการมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด ข้อดังกล่าวคงจะไม่เกิดขึ้นกับคณะกรรมการอย่างเด็ดขาด เพราะคณะกรรมการมาจากผู้ประกอบวิชาชีพเดียว</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
<p>4. ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ยังขาดจิตสำนึกทางจริยธรรมในการคัดติปัญหาาระหว่างความรับผิดชอบต่อศีลธรรมอันดีงามที่พึงมีต่อผู้บริโภคสื่อ</p>	<p>หมวด 4 การพิจารณาเรื่องร้องเรียน ข้อ 23</p>	<p>กัน มีศักดิ์ศรีในวิชาชีพ และถ้ามีเรื่องประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงก็อาจจะไกล่เกลี่ยจากหนักเป็นเบาเพื่อไม่ให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียง วงศ์ตระกูลและการประกอบอาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ด้วยกันเอง โดยใช้ระบบอุปถัมภ์ (Patronage or Spoiled System)</p>
	<p>หมวด 5 ความรับผิดชอบทางจริยธรรม ข้อ 29 ข้อสามในวงเล็บ</p>	<p>สืบเนื่องจากข้อ 9 จำนวนสัดส่วนของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีสัดส่วนไม่เหมาะสม กอปรกับมีการประชุมลับ ดังนั้น การขอร้องจากคณะกรรมการด้วยกันเองจะเป็นปัจจัยที่จะทำให้การวินิจฉัยการกระทำผิดข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพบิดเบือนออกไปจากความเป็นจริง</p>
	<p>ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่าด้วยวิธีพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ ข้อ 2</p>	<p>จุดมุ่งหมายการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์คือให้ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักจริยธรรม ดังนั้น การลงโทษควรจะเป็นผู้กำหนด ไม่ใช่ผลกระทบบ้างไปยังต้นสังกัด ถ้าบุคคลที่ถูกลงโทษทำรายได้ให้แก่บริษัทก็อาจจะลงโทษ ขอม่านไปทีซึ่ง จะหาหลักประกันความเที่ยงตรงและยุติธรรมให้แก่กลุ่มผู้บริโภคข่าวสาร ไม่ได้ เพราะไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอน</p>
	<p>หมวด 4 การพิจารณาเรื่องร้องเรียน ข้อ 15</p>	<p>ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์ควรจะเป็นศูนย์กลางรับคำร้องเรียน, วินิจฉัยปัญหา และลงโทษ เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่สังคมเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ</p> <p>ข้อ 15 ผู้ได้รับความเสียหายจากข้อความ หรือภาพก็จะต้องร้องเรียนต่อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น เพื่อบรรเทาความเสียหาย ซึ่งในทางปฏิบัติกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารที่ไม่มีอำนาจและบารมีในการต่อสู้กับน้ำหมึกที่ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์มีอยู่ จึงทำให้กลุ่มดังกล่าวไม่ต้องการมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง เพราะอาจจะเป็นผลดีหรือผลเสียกับตนเองได้ ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ควรที่จะมองว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเล็ก ๆ หรือ</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
	<p>ข้อ 16</p> <p>หมวด 2 จริยธรรมของหนังสือพิมพ์</p> <p>ข้อ 13</p> <p>ข้อ 14</p>	<p>เรื่องนี้อยอมความกันได้ แต่ที่กล่าวไว้ข้างต้นในข้อ 13 ว่าควรมีคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนโดยตรง เพราะถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานของสภากาการหนังสือพิมพ์ที่มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจของกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารและกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพด้วยตนเอง</p> <p>ข้อ 16 กล่าวว่า ผู้เสียหายเห็นว่าการบรรเทาความเสียหายของหนังสือพิมพ์ตามข้อ 15 ไม่เป็นที่พอใจ เห็นได้ชัด จึงมีสิทธิร้องเรียนเป็นหนังสือพร้อมด้วยพยานหลักฐาน ผู้เสียหายแต่ละบุคคลมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ถ้าผู้เสียหายมีความคิดว่าสิ่งที่ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่สังกัดสมาชิกอยู่ ยังไม่ให้ความบริสุทธิ์ยุติธรรม แล้วมาร้องเรียน จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องความซ้ำซ้อน จึงควรให้กลุ่มผู้บริโภคข่าวสารสามารถจะร้องเรียนโดยตรงกับคณะกรรมการ โดยตรง</p> <p>สำหรับในกรณีที่ผู้เสียหายร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียนได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสภากาการหนังสือพิมพ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่เกิดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ได้รับการตัดสินปัญหาจากสภากาการหนังสือพิมพ์ว่าผิด ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองและศักดิ์ศรี จึงไปร้องเรียนต่อศาลสถิตยุติธรรมให้พิจารณาคดีใหม่ โดยศาลตัดสินว่าผู้ได้รับความเสียหายเป็นฝ่ายถูกซึ่งขัดแย้งกับสภากาการหนังสือพิมพ์ ผู้ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องค่าเสียหายจากสภากาการหนังสือพิมพ์ในการวินิจฉัยได้หรือไม่</p> <p>จากข้อบังคับทางจริยธรรมทั้ง 2 ข้อ จะเห็นได้ว่านักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถจะถอดแตรกความคิดเห็นลงไปในช่วงได้ แต่ในทางกลับกันก็สามารถที่จะปิดชื่อและฐานะของบุคคลผู้เป็นข่าวไว้เป็นความลับ ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์สามารถจะถอดแตรกความคิดเห็นลงไปได้ และถ้าเป็นความคิดเห็นที่รุนแรงอาจจะกระทบต่อบุคคลที่ตามที่กล่าวถึง โดย</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
<p>5. ที่มาของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติกำหนดการเป็นสมาชิกและระบบเก็บรายได้อื่นๆ</p>	<p>หมวด 4 แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ข้อ 28 ข้อ 29</p> <p>หมวด 1 ธรรมนูญทั่วไป ข้อ 2</p>	<p>นักหนังสือพิมพ์สามารถอ้างแหล่งข่าวระดับสูงที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ จึงเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของการเขียนข่าวโจมตีโดยไม่ต้องรับผิดชอบ แต่นำความคิดของคนใต้เข้าไปในเนื้อหาข่าว ซึ่งเป็นประเด็นที่ข้อบังคับทางจริยธรรมไม่ได้กำหนดไว้ว่าสามารถที่จะเปิดเผยต่อคณะกรรมการหรืออนุกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ได้ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเกิดปัญหาจากแหล่งข่าวที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ในหนังสือพิมพ์ จากข้อบังคับทางจริยธรรมทั้ง 2 ข้อ จะเห็นได้ว่าเป็นตัวกำหนดแนวทางในการลงโฆษณาที่อยู่ภายใต้กรอบของศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม แต่ในทางปฏิบัติวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์รายได้หลักมาจากโฆษณา ดังนั้น การรับโฆษณาหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสภาฯ และได้และวัตถุประสงค์ของแต่ละสำนักพิมพ์เป็นผู้กำหนด</p> <p>ดังนั้นข้อปฏิบัติและบทลงโทษควรที่จะกำหนดชัดเจน เพราะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสำนักพิมพ์ ซึ่งจะเลือกระหว่างความรับผิดชอบต่อสาธารณชน หรือรายได้ที่พึงจะได้</p> <p>ขณะที่ ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ 2540 ประกาศไปแล้ว ความเคลื่อนไหวของบรรดาสำนักพิมพ์ค่อนข้างจะเงียบจนอาจจะกล่าวได้ว่า คนทำหนังสือระดับล่างจะรู้หรือไม่ว่ามีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ มีกรอบจริยธรรม ดังนั้น ความไม่รู้จะเป็นอุปสรรคสำคัญที่ไม่สามารถควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพได้</p> <p>ส่วนสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่ส่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงเข้าร่วมในการจัดตั้งจะมาประสานงานในเรื่องของสมาชิกกับสำนักพิมพ์ต่อหรือไม่ แต่ถ้าบุคคลเดียวที่เป็นเจ้าของหรือผู้รับมอบหมายจะถืออภิสิทธิ์ในการกระทำแทน โดยที่พนักงานยังไม่ทราบรายละเอียดของข้อมูล จะขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
<p>6. ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสัมภาษณ์และการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กและสตรีในหนังสือพิมพ์</p>	<p>ข้อ 6</p> <p>หมวด 2 จริยธรรมของหนังสือพิมพ์</p> <p>ข้อ 15</p>	<p>หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย</p> <p>หมวด 28</p> <p>ข้อ 6 ตถกการหนังสือพิมพ์มีรายได้จากคำบำรุงจากสมาชิก ซึ่งได้ระบุว่าสมาชิกในที่นี้คือ สำนักพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจจะเกิดปัญหาในการเก็บรายได้ เนื่องจากไม่ได้ระบุข้อมูลที่ชัดเจนว่าจะเก็บรายได้จากสำนักพิมพ์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเบี่ยงเบนจากผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ เพราะการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นการรวมตัวระดับเจ้าของ คณะผู้บริหาร กิจการหนังสือพิมพ์ และอาจจะมีรายชื่อของผู้สื่อข่าวในบางตัวแต่ไม่ใช่ทั้งหมด แต่ถ้าเก็บจากผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพที่มีกฎระเบียบที่เป็นจรรยาบรรณก็อาจจะเกิดปัญหาเพราะผู้ปฏิบัติงานบางท่านไม่ยอมที่จะจ่ายคำบำรุงสมาชิก เพราะอาจจะไม่เห็นความสำคัญของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และถ้าเป็นสมาชิกแล้วต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสภาก็ยังอาจทำให้มีผู้ปฏิบัติละเลย ซึ่งจุดนี้น่าจะระบุให้ชัดเจนว่า เจ้าของสำนักพิมพ์หรือผู้มีอำนาจควรจะปรึกษาในการเก็บรายได้ ให้ชัดเจน เพื่อความดำรงอยู่ของสภาในอนาคต</p> <p>ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มาจากหลายสาขาวิชา แม้แต่จบทางนิเทศศาสตร์ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสัมภาษณ์คดีที่เกี่ยวกับเด็กและสตรี ซึ่งบางครั้งผู้ประกอบวิชาชีพ ยังซ้ำเติมในด้านการนำเสนอเนื้อหา,ภาพ และข่าวพาดหัว ซึ่งทางสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติควรมีหน้าที่อบรมความรู้เฉพาะด้านก่อนเข้าทำงานหรือเขียนหนังสือให้ข้อมูลโดยเฉพาะเพื่อป้องกันในด้านการปฏิบัติจริงในภาคสนาม</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
<p>7. ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์พยายามสร้างกลยุทธ์ การชั่งใจถูกค้ำเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์</p>	<p>หมวด 2 จริยธรรมของหนังสือพิมพ์ ข้อ 16 ข้อ 17 ข้อ 18</p>	<p>จริยธรรมของหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นข้อบังคับการประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ที่จะดำเนินงานภายใต้กรอบที่กำหนด แต่การที่กำหนดไว้เพียงว่า ถึงดังกล่าวผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องปฏิบัติและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ไม่คิดถึงสภาพเป็นจริงว่าถึงแม้จะมีกฎระเบียบอะไรที่กำหนดไว้แต่ไม่มีบทลงโทษ ก็เป็นเพียงแค่เศษกระดาษที่บันทึกข้อบังคับไว้สำหรับอ่านผ่านสายตาเท่านั้น เพราะจริยธรรมแต่ละข้อที่กล่าวมาล้วนแต่เป็นดีที่ให้แกสังคม แต่ในทางปฏิบัติผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์จะต้องปฏิบัติบนพื้นฐานความจริงในการสืบสวนการรายงานข่าวให้แก่สาธารณชนได้รับข้อเท็จจริงและรวดเร็ว ข้อ 16, ข้อ 17, ข้อ 18 จะเห็นได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ที่จะดึงดูดค่าในการซื้ออ่านในเรื่องของการพาดหัวข่าวที่เร้าใจ หรือแม้แต่ภาพหวาดเสียว หรือภาพที่อุจาด และการแสดงความคิดเห็นที่เป็นเรื่องสำคัญของประเทศชาติจนทำให้บุคคลที่สามได้รับผลกระทบ ดังนั้นเป็นเรื่องยากที่จะให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์อยู่ในกรอบที่กำหนด เพราะอย่างไรเสียถ้าไม่มีข้อบังคับและบทลงโทษที่แน่ชัด ก็จะมีผู้ละเมิดอยู่ตลอดเวลาจนเป็นเหตุให้ข้อบังคับทางจริยธรรมเป็นเพียงแค่อักษรที่กำหนดไว้ในข้อบังคับเท่านั้น ซึ่งการลงโทษของสภาการหนังสือพิมพ์มองว่าจะอาศัยการลงโทษทางสังคมเป็นผู้ประนามเท่านั้น แต่ถ้าผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากสำนักพิมพ์ในการดำเนินงานก็อาจจะบ่ย้างอยู่ตลอดเวลาที่จะลงโทษ หรือแม้แต่การลงโทษก็แค่หีบขกทำไปตามระเบียบเท่านั้น แต่ก็สามารถจะดำเนินการต่อไปได้เพราะถ้าสังคมมีความต้องการในลักษณะข่าวประเภทดังกล่าว ผู้ประกอบวิชาชีพก็อาศัยจุดนี้เป็นจุดขาย ซึ่งองค์ประกอบของข่าวมีอยู่ 10 องค์ประ</p>

ประเด็นหลัก	ปัจจัยอุปสรรค	เหตุผล
	<p>หมวด 4 แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์</p> <p>ข้อ 30</p>	<p>กรอบซึ่งมีองค์ประกอบทางเพศ (Sex) และอารมณ์ (Emotions) อยู่ใน 10 ข้อนี้ด้วย (ผศ.ประจัน วิลลิโก) หลักการเขียนข่าว (ดังนั้นควรจะมีบทลงโทษที่ชัดเจนและทำอย่างจริงจังเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน ข้อ 30 ภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม จะเห็นได้จากอดีตถึงปัจจุบันมีการใช้คำที่ดูเคียด ภาษาที่ใช้ไม่สุภาพกับบุคคลที่กล่าวถึง จนปี 2540 ได้มีสภาการหนังสือพิมพ์เป็นตัวกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติทางจริยธรรม แต่ไม่มีหน้าที่จะคอยสอดส่องดูแลและตักเตือนให้ผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ในหลักเกณฑ์ที่กำหนด จนกว่าผู้ได้รับความเสียหายจะร้องเรียนเข้ามาจึงจะหยิบประเด็นดังกล่าวมาพิจารณา ซึ่งสภาการหนังสือพิมพ์น่าจะมียุทธศาสตร์ที่มากกว่าที่จะออกกฎระเบียบทางจริยธรรม และรับเรื่องร้องเรียน แต่ควรจะทำหน้าที่ตักเตือน ดูแล อบรมทางวิชาชีพ รวมถึงส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางวิชาชีพให้ทันกับอารยประเทศ</p>

สรุปปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพ
หนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภค โดยวิธี CONTENT ANALYSIS ต่อธรรมเนียมสภาการ
หนังสือพิมพ์พบประเด็นในแง่ของการสนับสนุนสภาการหนังสือพิมพ์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นมิติใหม่ของสังคมที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการเมือง
เศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่นักหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งของสังคมที่จะต้องปฏิรูป
ตนเองให้สอดคล้องกับยุคและสมัย ซึ่งในธรรมเนียมของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติก็มีหลาย
ข้อที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานของสภาการหนังสือพิมพ์เอง คือในแง่ของ

- ส่งเสริมและสนับสนุนความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม
- สภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นหน่วยงานของการพัฒนาจริยธรรมของนักหนังสือ
พิมพ์
- สภาการหนังสือพิมพ์เป็นหน่วยงานรับคำร้องเรียนจากประชาชน
- สภาการหนังสือพิมพ์เป็นหน่วยงานส่งเสริมเสรีภาพของกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพ
และกลุ่มผู้บริโภคให้เท่าเทียมกัน
- สภาการหนังสือพิมพ์เป็นหน่วยงานส่งเสริมความบริสุทธิ์ยุติธรรมและเที่ยงตรง
ในการดำเนินการ

สามารถกล่าวได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนจะเป็นห่วงลูกโซ่ที่เชื่อมโยงถึงกัน คือ สภาการหนังสือ
พิมพ์เป็นมิติใหม่ของวงการผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่จะดูแลและควบคุมกันเองภายใต้
กรอบของจริยธรรมที่กำหนด ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์จึงเป็นมิติใหม่ของสังคมที่มีหน่วยงานรับ
เรื่องข่าวจากคู่กรณี ไม่ว่าจะเป็นนักหนังสือพิมพ์เองหรือผู้บริโภคที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้ง
จากการรายงานข่าวที่จะเป็นหน่วยงานรับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในขณะที่ในอดีตไม่มีหน่วยงาน
ประสานงานตรงนี้มาก่อน เมื่อมีหน่วยงานดูแลความเรียบร้อยภายในวิชาชีพเดียวกันก็เป็นส่วน
หนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพคำนึง
ถึงผู้บริโภคข่าวสารมาก ผลงานของกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพ ก็จะมีคุณภาพรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่ง
ขึ้น เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพคำนึงถึงผู้บริโภคข่าวสารมากก็จะทำให้เสรีภาพของกลุ่มผู้ประกอบวิชา
ชีพและผู้บริโภคสื่อไม่ละเมิดระหว่างกัน นับให้เป็นแรงสนับสนุนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้หนังสือ
พิมพ์เป็นหน่วยรักษาความยุติธรรมและเที่ยงตรงในสายตาของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
และผู้บริโภคข่าวสาร อันที่จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบตนเอง
อย่างมาก และเมื่อผู้ประกอบวิชาชีพสามารถดำเนินการมาถึงจุดนี้ได้แล้วก็ก็เป็นเครื่องวัดได้อย่าง
หนึ่งว่า สภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นหน่วยงานที่จะพัฒนาศีลธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ

2.แต่ในขณะที่เดียวกันธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์ก็ยังมีจุดบกพร่องอยู่หลายส่วนเหมือนกันที่จะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2540 คือ

- นักหนังสือพิมพ์ยึดถือข้อปฏิบัติปัจเจกชนนิยม ระบบอุปถัมภ์ เป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ
- ที่มาของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติกำหนดการเป็นสมาชิกจากองค์กรเป็นหลัก
- ระบบสัดส่วนของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติไม่เอื้อต่อระบบการทำงานอย่างอิสระ
- ระบบเก็บรายได้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างสำนักพิมพ์ส่วนกลางกับภูมิภาค
- ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ยังอยู่ภายใต้กรอบของระบบนายทุนที่ยึดระบบสัดส่วนของรายได้เป็นตัวกำหนดค่านี้อา
- สภาการหนังสือพิมพ์ขาดความซื่อสัตย์และเที่ยงตรง

ปัจจัยอุปสรรคของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเกิดจากปัญหาหลายแนวทางที่ก่อตัวกลายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถจะแก้ปัญหาค่าต่าง ๆ ได้คือ ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมีลักษณะยึดถือข้อปฏิบัติปัจเจกชนนิยม ใครที่ทำประโยชน์ต่อสำนักพิมพ์ได้บุคคลนั้นจะกลายเป็นผู้มีพระคุณซึ่งตลอดกาลถึงแม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะกระทำอะไรผิดจริยธรรมก็ตาม รวมถึงระบบอุปถัมภ์ค้ำชูเกื้อหนุนในการทำงาน ระบบสัดส่วนที่โน้มเอียงผู้ประกอบวิชาชีพมากเกินไป ระบบเก็บรายได้ที่ให้ความสำคัญแก่ส่วนกลางมากกว่าส่วนภูมิภาค การที่ผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ภายใต้กรอบของระบบนายทุน ซึ่งปัญหาดังกล่าวทั้งหมดจะเป็นตัวที่รวมเร้าสร้างปัญหาให้แก่สภาการหนังสือพิมพ์เอง ไม่สามารถจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้สำเร็จ และยังปล่อยให้เนิ่นนานเกินไปสภาการหนังสือพิมพ์ก็ยิ่งหมดบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบกันเอง จนในที่สุดสภาการหนังสือพิมพ์จะตกอยู่ในฐานะขาดความเชื่อถือและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

สภาการหนังสือพิมพ์โดยภาพก็เปรียบเหมือนกับองค์กรตรวจสอบกันเองที่ขึ้นอยู่กับความถูกต้อง น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ แต่เมื่อใดองค์กรทะเลหรือมองข้ามบางประเด็นที่สังคมกำลังเฝ้าระวังอยู่ ก็จะเป็นตัวการทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ ดังนั้นขึ้นอยู่กับแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์เองว่า จะยึดหลักการที่ประกาศยึดอาบันไว้ หรือจะปล่อยให้ปล่อยให้ปัญหายังคงอยู่เหมือนเดิม อย่างไรก็ตามผลดีของ

ความเชื่อมั่นและไว้วางใจก็อยู่ตรงที่ความบริสุทธิ์ศรัทธาและความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์เองที่จะเป็นตัวกลไกที่สำคัญ

2.การวิเคราะห์ทัศนะของกลุ่มเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 12 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทเจ้าของกิจการ กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ด้านการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ ,กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ฝ่ายสนับสนุนสภาการหนังสือพิมพ์ ,กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทภูมิภาค ,กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทสมาคม ,กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ระดับผู้ปฏิบัติการ,กลุ่มผู้บริหารอาวุโส ประเภท NGO และนักธุรกิจ,กลุ่มผู้บริหารอาวุโส ประเภทกลุ่มนักวิชาการที่เป็นคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์,กลุ่มผู้บริหารอาวุโส ประเภทกลุ่มนักวิชาการประเภทไม่เป็นคณะกรรมการ,กลุ่มผู้บริหารอาวุโส ประเภทข้าราชการ,กลุ่มผู้บริหารอาวุโส ประเภทนักการเมือง,กลุ่มผู้บริหารอาวุโส ประเภทนักศึกษานิเทศศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์หาทัศนะเกี่ยวกับการตรวจสอบตนเอง ปึงอัยต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจ โดยเชื่อมโยงกับพื้นฐานทางการศึกษา สถานภาพทางสังคมด้วย

2.1 กลุ่มเจ้าของกิจการ ประเภทผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย

- 1.นายบรรลือชัย นุนปาน ประธานกรรมการบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)
- 2.นายรัชชาดล คงอุดม ประธานกรรมการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ
- 3.นายสุนทร จันทร์รังมี บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์โคราชราชวัน
- 4.นายประหัด อุณสมบัติ (แทนนายประชา เถระกฏ)
รองหัวหน้ากองบรรณาธิการ
หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
- 5.นายอดิศักดิ์ ติมปรุงพัฒนกิจ (แทนนายธนรัช ธีรพัฒน์วงศ์) บรรณาธิการและผู้พิมพ์
ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

1.ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มเจ้าของกิจการส่วนมากจะจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาบัญชี นิติศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ไม่มีผู้ใดจบทางด้านนิเทศศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดทิศทางของหนังสือพิมพ์ของตนเอง ดังนั้น การเสนอข่าวในแต่ละต่านักพิมพ์ต่างคำนึงถึงธุรกิจของตนเองคำนึงถึงคู่แข่งและชั้นเชิงทางธุรกิจเพื่อหวังการครอบครองตลาดประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอ ทำให้ปัญหาการทะเเมิดทางจริยธรรมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาระหว่างความถูกต้องกับ

ความอยู่รอดของธุรกิจ ซึ่งกลุ่มเจ้าของกิจการมีความรู้และเข้าใจหลักจริยธรรม แต่จะปฏิบัติหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง และการที่มีสภากาหนดสื่อพิมพ์ก็เป็นเรื่องที่ดีสำหรับวงการวิชาชีพ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภากาหนดสื่อพิมพ์ว่า การตรวจสอบกันเองเป็นเรื่องดีที่ควรจะทำให้อยู่ภายใต้กรอบที่กำหนด และในวิชาชีพเดียวกันย่อมรู้ซึ่งถึงปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

1.2 ความแตกต่างในด้านการศึกษา ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ แต่สถานภาพทางสังคมของกลุ่มเจ้าของกิจการจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อปัจจัยการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ซึ่งทั้ง 5 คน เป็นเจ้าของกิจการและตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดสภากาหนดสื่อพิมพ์ ในลักษณะการควบคุมดูแลกันเอง (Self-Regulation) เพราะในอดีตสื่อสิ่งพิมพ์มีบทเรียนจากอำนาจรัฐที่เข้ามาควบคุมเข้มงวด คุกคาม ในการนำเสนอข่าวที่ทำให้รัฐบาลเสียหาย หรือเสียผลประโยชน์จนทำให้สื่อสิ่งพิมพ์ขาดอิสระในการนำเสนอข่าวสารสู่ประชาชน ยิ่งกว่านั้นสำนักพิมพ์ถูกอำนาจรัฐสั่งปิดสำนักพิมพ์เป็นรายวันจนทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ไม่กล้าจะพูดคุ้ยหรือตอบโต้อะไรทั้งสิ้น เพราะกลุ่มเจ้าของกิจการเคยมีประสบการณ์ในอดีต จึงมีความหวาดระแวงอำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซง แต่มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการควบคุมกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพมากกว่า

2. ทัศนะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเอง : “สภากาหนดสื่อพิมพ์”

กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ประเภทเจ้าของกิจการ ต้องการเห็นสภากาหนดสื่อพิมพ์ทำหน้าที่ควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้อยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี และเป็นที่ยังของประชาชนในการรับข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรงและยุติธรรม ดังนั้นสภากาหนดสื่อพิมพ์จะต้องปลอดจากอำนาจรัฐที่จะเข้ามาเบี่ยงเบนประเด็นต่าง ๆ ทำให้ข่าวไอเอชในทิศทางที่รัฐต้องการ “รัฐบาลเข้ามาควบคุมหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับด้านงบประมาณจะทำให้สภากาหนดสื่อพิมพ์เริ่มเอียงและไม่เที่ยงธรรมเพราะรัฐบาลมีส่วนได้ส่วนเสียกับสื่อมวลชน ทำให้การเสนอข่าวหรือแม้แต่การพิจารณาโทษของสภากาหนดสื่อพิมพ์อาจถูกทะเลาะ” (สัมภาษณ์ประหัต คุณสมบัติ : 11 สิงหาคม 2542) ดังนั้น รัฐบาลไม่ควรจะเข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหารงาน แต่เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ที่จะพิจารณาตนเอง “การควบคุมกันเองจะดีกว่าแน่นอน แต่ละองค์กรจะต้องควบคุมสมาชิกให้อยู่ในกรอบให้ได้” (สัมภาษณ์ ชรรค์ชัย นุณปาน : 27 กรกฎาคม 2541) ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะสำเร็จหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของเหล่าผู้ประกอบการวิชาชีพเองเป็นหลัก

สภาการหนังสือพิมพ์ตั้งขึ้นมาจากรากฐานความต้องการของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ทุกสำนักพิมพ์ที่จะควบคุมกันเองภายใต้กรอบของจริยธรรมที่ยอมรับได้ในกฎเกณฑ์เดียวกัน “ไม่ว่าจะเป็นสื่อใหญ่หรือสื่อเล็ก เมื่อสร้างกฎและข้อบังคับขึ้นมาแล้ว จะต้องยอมรับกฎและกติกาที่ตั้งขึ้นมา” (สัมภาษณ์ รัชวาทย์ คงอุดม : 25 กันยายน 2541) เพื่อให้สภาการหนังสือพิมพ์เป็นที่ไว้วางใจและเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ตรวจสอบกันเองอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

ดังนั้น กลุ่มผู้บริหารข่าวสารและผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องทำหน้าที่สอดคล้องดูแลและประสานประโยชน์ที่จะเอื้อต่อสาธารณชน กล่าวคือ ผู้บริหารข่าวสารก็ต้องเอาใจใส่ที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบผู้ประกอบวิชาชีพในการนำเสนอข่าวสารที่เที่ยงธรรม และผู้ประกอบวิชาชีพก็ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเองและประชาชนผู้บริโภค “การตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพและกลุ่มผู้บริหารข่าวสารน่าจะเป็นทางที่ดีที่สุด” (สัมภาษณ์ อธิศักดิ์ ติมป่วงพัฒนกิจ : 25 สิงหาคม 2541) เมื่อทั้งสองส่วนสมดุล สภาการหนังสือพิมพ์ก็จะดำเนินงานไปด้วดี ไม่ต้องให้รัฐเข้ามาควบคุม

3. ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมนุญสภาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม การเมือง และสังคม

บุคคลกลุ่มนี้ทั้งหมด (5 คน) มีความเชื่อและไว้วางใจองค์กรตรวจสอบกันเองว่าจะสามารถดูแลผู้ประกอบวิชาชีพให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจริยธรรมได้ โดยในทางสังคมนั้น ทางองค์กรอาจให้บุคคลภายนอกที่เป็นผู้บริโภคและผู้ทรงคุณวุฒิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์สื่อ ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงถึงผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ส่วนทางด้านจริยธรรมทางองค์กรจะสามารถช่วยดูแลนักวิชาชีพให้มีรรยาบรรณใกล้เคียงกัน โดยคุณบรรดษัช บุนปาน มีความเห็นว่า

“องค์กรควรมีหน้าที่ในการควบคุมวิชาชีพให้เป็นไปในทางเดียวกัน มีรรยาบรรณที่ใกล้เคียงกัน ในเชิงปฏิบัตินั้นแต่ละสำนักพิมพ์จะต้องร่วมมือกับสภาการหนังสือพิมพ์ในเรื่องนี้เสมือนหนึ่งว่าหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเป็นสมาชิกขององค์กร หากเราช่วยขจัดปัญหาเงื่อนไขแต่ละสำนักพิมพ์ได้ วิชาชีพหนังสือพิมพ์ก็จะดีขึ้น”

ในฐานะผู้สนับสนุนความรับผิดชอบทางการเมือง ได้แก่ การส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ “สุนัขเฝ้าบ้าน” คอยตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และให้หนังสือพิมพ์ตระหนักถึงเสรีภาพอันเป็นบรรทัดฐานของหนังสือพิมพ์ในระบอบประชาธิปไตย ผู้ประกอบกิจการกลุ่มเจ้าของมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจว่า องค์กรฯ สามารถทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี

สำหรับองค์กรในฐานะผู้สนับสนุนความรับผิดชอบทางการเมืองนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ตัวองค์กรเองจะต้องปลอดจากอำนาจรัฐ “ถ้าสภากาการหนังสือพิมพ์ยอมรับเงินจากรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ค่าชมเชยคงจะต้องถาออกจากความเป็นสมาชิก (สัมภาษณ์ ขวรงค์ชัย นุนปาน : 27 กรกฎาคม 2541) เพราะการให้หนังสือพิมพ์ตรวจสอบกันเองย่อมดีกว่า แต่จะต้องเป็นการตรวจสอบโดยทุจริต “ไม่ใช่การตรวจสอบเพื่อแก้แค้นหรือได้ตอบป้องกันตัวเอง หรือทำเพื่อผลประโยชน์” (สัมภาษณ์ ชัชวาลย์ คงอุดม : 25 กันยายน 2541) แต่ทั้งนี้จะต้องมีประธานองค์กรที่ดีด้วย

ทางด้านกฎหมาย สภากาการหนังสือพิมพ์ควรจะมีควมรับผิดชอบทางด้านกฎหมายในการควบคุมดูแลผู้ประกอบวิชาชีพให้อยู่ภายใต้กรอบที่กำหนด อันจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ในการรายงานข่าว และกลุ่มผู้บริโภคสื่อก็จะเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภากาการหนังสือพิมพ์ เพราะเห็นว่ามีความจริงใจและมีความรับผิดชอบทางกฎหมายซึ่งเป็นมาตรฐานสิ่งหนึ่งของสังคมไทย

โดยสรุป องค์กรจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจของเจ้าของกิจการ เพราะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนความรับผิดชอบของกลุ่มสมาชิกได้ สำหรับสภากาการหนังสือพิมพ์ที่เพิ่งตั้งขึ้นมาใหม่นั้น คงต้องใช้ระยะเวลาสักระยะหนึ่งจึงจะสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรในฐานะผู้มีบทบาทในการรับคำร้องเรียนจากประชาชน (Ombudsman) และการวินิจฉัยเรื่องราวในการพิจารณาอย่างสุจริตธรรม เจ้าของกิจการเห็นว่าองค์กรสามารถมีบทบาทดังกล่าวอย่างจริงจัง ซึ่งต้องถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งขององค์กรด้วย

นอกจากนั้น องค์กรยังควรมีบทบาทในการพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพ และช่วยเหลือสมาชิกผู้เดือดร้อนในวิชาชีพให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง เช่น เสริมสร้างความรู้ หาทุนการศึกษาในต่างประเทศ ให้มีบทบาทในการตรวจสอบกันเองและสร้างบทบาทนั้นให้เป็นที่ประจักษ์ในสังคม

ซึ่งจุดเริ่มต้นของสภาฯ ในขณะนี้ยังไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าไรนัก เพราะมีกรอบศึกรรรมกำหนดอย่างเคียวไม่มีบทลงโทษที่เด็ดขาด กตไกในการทำงานยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก องค์กรควรจะมีการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้ เพราะกลุ่มผู้บริโภคน่าจะมีส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักองค์กร ทำให้เป็นจุดที่มองได้นักหนังสือพิมพ์ไม่ค่อยจริงใจกับการตั้งองค์กรนี้ขึ้นมา

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 องค์กรประกอบการบริหารงานของสภาการหนังสือพิมพ์ในด้านที่มาและจำนวนสัดส่วน ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เพราะวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์มีจุดประสงค์ที่จะควบคุมดูแลกันเองอยู่แล้ว และยังเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพ และสาขาต่าง ๆ เข้ามาเป็นคณะกรรมการในการกลั่นกรองและพิจารณาเรื่องราว โดยคุณสุนทร จันทรวงษ์ มีความเห็นว่า

“คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่มีผลทดแทนในการเข้ามาประชุมหรือพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ ดังนั้น คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาด้วยความสมัครใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน ดังนั้น คงจะไม่เอาศักดิ์ศรีและชื่อเสียงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการวิชาชีพในลักษณะโอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในทางที่ผิด”

ส่วนที่มาของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์ได้กำหนดจากสำนักพิมพ์เป็นหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกการบริหารงานและควบคุมดูแลกันเองในการปฏิบัติงาน มากกว่าที่จะกำหนดสมาชิกเป็นรายบุคคล “ซึ่งแต่ละค่ายสำนักพิมพ์มีผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ไม่เท่ากัน จะเป็นตัวแปรสำคัญต่อสัดส่วนคณะกรรมการการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ แต่ถ้ากำหนดจากสำนักพิมพ์เป็นหลักโดยไม่พิจารณาจากสมาชิก ปล่อยให้เป็นที่ของแต่ละค่ายสำนักพิมพ์ดำเนินการ” (สัมภาษณ์ สุนทร จันทรวงษ์ : 19 สิงหาคม 2541) ซึ่งการบริหารงานของสภาการหนังสือพิมพ์จะมีความคล่องตัวไม่ต้องดูแลสมาชิกเป็นรายบุคคล

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในทุกสาขาวิชาชีพ ซึ่งปัจจุบันก็ยังยึดถือแนวปฏิบัติเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต รวมทั้งในวงการหนังสือพิมพ์ด้วย จึง

ทำให้การปฏิบัติงานของสภาการหนังสือพิมพ์อาจจะไม่เข้มแข็งที่จะสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารและกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ

3.2.3 นักหนังสือพิมพ์ยังยึดถือปัจเจกชนนิยม เพราะมีค่านิยมว่าตนเองเป็นฐานันดรที่ 4 ที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี รวมถึงอำนาจบารมีของน้ำหมึกที่เป็นกระบวนการหนึ่งของการประกอบอาชีพจนถึบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการเป็นกระบอกเสียงให้แก่ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร

3.2.4 อำนาจทางการเมืองจะมีส่วนที่ทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงอำนาจมืดที่จะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ต้องตกอยู่ภายใต้รัฐบาลที่กดขี่และคุกคามจนทำให้สื่อสิ่งพิมพ์ต้องอยู่ในภาวะที่ถูกจำกัดในเรื่องสิทธิและเสรีภาพจากการเป็นกระบอกเสียงที่สะท้อนถึงต่าง ๆ ให้แก่สังคม

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบตนเอง

สภาการหนังสือพิมพ์เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่จะทำหน้าที่ควบคุมดูแลตนเองมากกว่าให้บุคคลภายนอกเข้ามาควบคุมดูแล แต่ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ประเภทเจ้าของกิจการเป็นผู้กำหนดนโยบายในการผลิตหนังสือ รวมถึงเงินลงทุนในการดำเนินกิจการ ซึ่งเจ้าของกิจการต่างก็หวังกำไรผลตอบแทนให้คุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไป กอปรกับสภาพปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง จึงทำให้บางครั้งมีการถ่วงละเมิดจริยธรรมเกิดขึ้นได้ ซึ่งความเชื่อมั่นและไว้วางใจสามารถสรุปได้ว่า

1. ธรรมเนียมของสภาการหนังสือพิมพ์มีปัจจัยสนับสนุนในแง่ของความรับผิดชอบทางศีลธรรม สังคม และกฎหมาย เป็นเรื่องดีที่ผู้ประกอบการวิชาชีพควรมีเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบวิชาชีพในทิศทางเดียวกัน เมื่อมีหลักการทำงานเดียวกันก็จะทำให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม มีความรับผิดชอบ การละเมิดผู้บริโภคข่าวสารย่อมไม่เกิดขึ้น หรือถ้ามีการร้องเรียนเข้ามาก็สามารถคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ได้ เพราะตัวองค์กรเองให้ความสำคัญและที่ตรงตามที่กำหนดไว้ในธรรมเนียมสภาการหนังสือพิมพ์

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อสภาการหนังสือพิมพ์ของกลุ่มเจ้าของกิจการ โดยมองว่าระบบอุปถัมภ์การยึดถือความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่ อำนาจของรัฐเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินงานของ

สภาการหนังสือพิมพ์เอง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเที่ยงตรงและความยุติธรรมในการทำงาน

2.2 กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ประเภทผู้ดำเนินการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย

1.นายมานิจ สุขสมจิตร	ประธานคณะกรรมการรทสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
2.นายสุวัฒน์ ทองธนากุล	บรรณาธิการอำนวยการหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
3.นายคำแหง กริดานนท์	รองหัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดลินิวส์
4.นางบัญญัติ ทศนียะเวช	กรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
5.นายสมหมาย ปารีฉัตร	บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
6.นายดิศศักดิ์ โรจนถักขันธ์	เจ้าหน้าที่มูลนิธิสุภาพไทย
7.นายวิฑูร พึ่งประเสริฐ	บรรณาธิการอาวุโส “เดอะเนชั่น”
8.นายไพศาล ศรีจรตจรรยา	ที่ปรึกษาบริษัท วัฏจักร จำกัด (มหาชน)
9.นายบุญเลิศ คุชชุกติเดช	บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
10.นางศุภติ ศีตวรรณภู	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ สิงจองเย็น รายวัน

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เจาะลึก (Depth Interview) จะเป็นบุคคลที่คลุกคลีอยู่ในวงการนักหนังสือพิมพ์มาเป็นระยะเวลาาน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกจะเป็นกลุ่มที่จบสาขาอื่น อาทิ นิติศาสตร์, รัฐศาสตร์ และพาณิชยการ และมีบางคนที่ไม่ได้เรียนวิชาสายทางการศึกษาให้สูงขึ้นทางด้านวารสารศาสตร์ หรือประกาศนียบัตรชั้นสูง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านวารสารศาสตร์โดยตรง ซึ่งทั้งสองกลุ่มดังกล่าวล้วนมีประสบการณ์การทำงานในสำนักพิมพ์เป็นระยะเวลาชยาวนาน และยังมีกิจกรรมนอกสำนักพิมพ์ด้วย คือ ตำแหน่งอุปนายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, นายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, เลขาธิการสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, ประธานสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นตำแหน่งที่เข้าไปบริหารและเป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้มีขีดความสามารถมากยิ่งขึ้น ซึ่งกลุ่มนี้มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์ เพราะทุกคนมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้วิชาชีพทำหน้าที่ตรวจสอบกันเองโดยปราศจากอำนาจของรัฐที่จะเข้ามาก้าวก้าวยในการปฏิบัติงาน ดังนั้น กลุ่มพยายามที่จะสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อผู้บริโภคข่าวสารและผู้ประกอบวิชาชีพ

กันเอง โดยสร้างกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ อาทิ การเชื่อมเขียนตำนานพิมพ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี รวมถึงการประชาสัมพันธ์ถึงบทบาทและหน้าที่ของสภาการหนังสือพิมพ์ การจัดพิมพ์เอกสารเพื่อตอบปัญหาข้อข้องใจที่เกิดขึ้นในช่วงของการก่อตั้ง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ สภาการหนังสือพิมพ์ให้ได้รับความกระแงมาอีกขึ้น ซึ่งกลุ่มวิจัยดังกล่าวจะมีคณะกรรมการและอนุกรรมการอยู่หลายท่าน จึงเป็นแรงปัจจัยสำคัญสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์

1.2 ความแตกต่างในด้านการศึกษาของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของการลำดับความคิดที่แตกต่างกันคือ กลุ่มที่จบนิเทศศาสตร์จะลำดับความคิดที่เป็นอิสระ ไม่ได้ยึดคิดว่าองค์กรจะเป็นอย่างไร แต่ต้องการให้สภาเป็นองค์กรที่สร้างความศรัทธาให้แก่ผู้อ่านมากขึ้น แต่ผู้ที่ไม่จบทางด้านนิเทศศาสตร์จะมีวิธีการลำดับความคิดในการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ตามตักขณะที่ตนเองรู้และเข้าใจมากกว่า ส่วนปัจจัยด้านสถานภาพมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง เพราะมีส่วนร่วมในการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ด้วยเหตุด้วยสภาการหนังสือพิมพ์จะต้องมีการพัฒนาและตอบสนองความต้องการของผู้อ่านอยู่แล้ว “สภาเป็นองค์กรใหม่ยังตอบไม่ได้ การที่บอกว่ารัดกุมหรือไม่นั้นจะต้องอาศัยระยะเวลา แม้แต่รัฐธรรมนูญซึ่งร่างจากการระดมบุคคลมากมาย พอไประยะหนึ่งก็รู้สึกจะต้องแก้ไข” (สัมภาษณ์ มานิจ สุขสมจิตร : 6 สิงหาคม 2541)

2.ทัศนะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

การตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพถือได้ว่าเป็นเรื่องดีที่ควรจะมีปฏิบัติเพราะประโยชน์จะได้รับคือ “ประชาชน” แต่ในขณะที่เกี่ยวกับการตรวจสอบที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจะเป็นการตรวจสอบในเชิงแข่งขันมากกว่าเป็นการตรวจสอบที่แท้จริง หรือเป็นเพียงแค่การสร้างฉากให้เห็นว่ามีการตรวจสอบเกิดขึ้นแล้ว พอสักระยะเวลาหนึ่งเรื่องดังกล่าวก็จะเงียบหายไป จนกลายเป็นปัญหาที่ไม่รู้จบ เพราะไม่รู้ว่าใครจะเป็นผู้ใช้อำนาจของรัฐในขณะที่ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์มีบทบาทเรียนจากอดีตที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการกดขี่ และจำกัดเสรีภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริง ทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคข่าวสารถูกกีดกันในการรับข้อมูลข่าวสารไปด้วย “รัฐบาลไม่ควรจะเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะเราจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นมาก็เปรียบเสมือนกับเป็นศาลสูงสุดของหนังสือพิมพ์ ถ้าจะให้รัฐบาลเข้ามาก็คงจะกลับไปสู่ยุคเก่าในอดีตที่ผ่านมา” (สัมภาษณ์ ศุภจิตติวรรณานู : 14 สิงหาคม 2541) สภาการหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นจากความพร้อมใจของบรรดาสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่ต้องการเห็นผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ในกรอบจรรยาบรรณที่ดี มีกฎเกณฑ์เป็นบรรทัดฐานในทิศทางเดียวกันจนถือได้ว่าเป็นมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ แต่อย่างไรก็ตาม สภาการ

หนังสือพิมพ์ตั้งมาในระยะเวลาไม่นานนัก จะต้องอาศัยระยะเวลาการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่สังคมต้องการให้มากยิ่งขึ้น “สภาการหนังสือพิมพ์ถ้าเปรียบเสมือนกับเด็กที่อยู่ในระยะหัดคลานพร้อมที่จะยืนหรือเดินไป ดังนั้น สังคมไทยจะเป็นตัวชี้และกำหนดในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี แต่กลุ่มผู้บริหารในประเทศไทยไม่คำนึงถึงสิทธิของตนเอง จึงต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับให้กลุ่มผู้บริหารคำนึงถึงสิทธิของตนเองให้มากยิ่งขึ้น” (สัมภาษณ์ ศิสทัต โรจนาลักษณ์ : 21 กันยายน 2541) ซึ่งสภาการหนังสือพิมพ์จะดำเนินงานได้ดีก็ขึ้นอยู่กับผู้อ่านด้วย ถ้าผู้อ่านเห็นว่าการนำเสนอข่าวของสำนักพิมพ์ใดมีลักษณะชั่วอยู่ในด้านกามารมณ์ หรือแม้แต่การนำเสนอข่าวเกินความเป็นจริง ผู้อ่านย่อมมีสิทธิที่จะร้องเรียนหรือลงโทษทางสังคมโดยการรณรงค์ไม่ซื้ออ่านหรือไม่สนับสนุนจนทำให้สำนักพิมพ์มีจิตสำนึกต่อบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารข้อมูลและข้อเท็จจริง ถ้าผู้อ่านเข้มแข็งและเอาจริงเอาจังตอบโต้ต่อการกระทำของนักหนังสือพิมพ์ ไม่นิยมเสพในสิ่งที่ทำลายสังคมและบุคคล หนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้เหมือนกัน แต่ถ้าผู้อ่านยังมีลักษณะชอบคิดเขินว่ากล่าว แต่พอถึงในเชิงปฏิบัติก็ยังมีลักษณะการบริโภคข่าวสารข้อมูลที่เป็นขยะสังคมอยู่อีก สภาการหนังสือพิมพ์ย่อมไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์จะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายผู้อ่านมีหน้าที่ตรวจสอบหาความถูกต้องให้แก่สังคม ส่วนด้านผู้ผลิตหรือนักหนังสือพิมพ์ก็แสวงหาข่าวที่ฮือมันในอุดมการณ์และเสนอข่าวตามข้อเท็จจริง เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างพิทักษ์รักษาความถูกต้องให้แก่สังคมแล้ว สภาการหนังสือพิมพ์ย่อมเกิดขึ้นได้เพราะสังคมผู้บริโภคข่าวสารและผู้ประกอบวิชาชีพมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อการทำหน้าที่ตรวจสอบกันเอง โดยคุณศิสทัต โรจนาลักษณ์ มีความเห็นว่า

“การตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพในขณะนี้ เป็นจุดเริ่มต้นเท่านั้น แต่ที่จริง ๆ แล้วการตรวจสอบจะต้องมาจากบุคคลภายนอกเพื่อให้สมดุลมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากหนังสือพิมพ์หรือเริ่มจากคนในสื่อมวลชนที่ต้องการเปิดตัวเอง แต่จะต้องมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ จากบุคคลในวิชาชีพจนถึงบุคคลภายนอกก็คือให้สาธารณชนเป็นผู้ควบคุมดูแลและสร้างกลุ่มผู้บริหารให้เข้มแข็ง”

3. ปัจจัยเกี่ยวกับบรรณานุกรมสภาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม สังคม และการเมือง

บุคคลกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง (10 คน) มีแนวคิดในด้านศีลธรรมและสังคม ยังเป็นความสำคัญในการสร้างมาตรฐานให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน เพราะทางศีลธรรมและสังคมเป็นเรื่องจิตสำนึกของผู้ประกอบวิชาชีพที่พร้อมใจจะอยู่ภายใต้กรอบจรรยาบรรณในทิศทางเดียวกัน แต่จะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของสมาชิกด้วยกันเองว่า จะสามารถดำเนินการลงโทษหรือรับผิดชอบทางสังคมได้มากน้อยเพียงใด “การเป็นนักข่าวต้องถือประโยชน์ของสาธารณชนเป็นหลัก จริยธรรมเป็นสิ่งมีค่า เป็นกระบวนการ ดังนั้น จริยธรรมคือการชั่งน้ำหนักว่าจะให้ความสำคัญในเรื่องใดมากกว่ากัน” (สัมภาษณ์ ศิษย์ ไรจนถักษ์ : 21 กันยายน 2541) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า ศีลธรรมและสังคมว่าผู้ประกอบวิชาชีพสามารถปฏิบัติอยู่ในกรอบก็นับเป็นเรื่องดีและเป็นการสร้างมาตรฐานทางสังคมอีกแนวทางหนึ่ง

ด้านการเมือง ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์มีความหวาดระแวงต่ออำนาจของรัฐที่จะมาควบคุม ซึ่งจะเป็นการปิดกั้นเสรีภาพในการขุดคุ้ยค้นหาความจริง เพราะถ้าอำนาจดังกล่าวอยู่ในมือของรัฐ ก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปิดกั้นเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์และผู้อ่านให้อยู่ภายใต้การควบคุมทางการเมือง โดยคุณกำแหง ภริตานนท์ มีความเห็นว่า

“ถ้ามีรัฐบาลที่ไม่ดี หนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถกระดิกตัวได้เลย เพราะถ้าเสนออะไรที่กระทบกระเทือนต่อรัฐบาล รัฐก็จะอ้างว่าการเสนอข่าวมีผลกระทบต่อประเทศชาติบ้านเมือง เสถียรภาพของรัฐไม่มั่นคง ประเทศชาติไม่มั่นคง “

รัฐมีบทบาทสำคัญในอดีตที่ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาล โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำกับการดูแล และตั้งปิด โดยไม่ต้องสืบสวนหาข้อมูลความเป็นจริง ดังนั้น อำนาจของรัฐมีผลต่อการลำดับความคิดของผู้ประกอบวิชาชีพอย่างมาก เพราะรัฐใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงผู้ประกอบวิชาชีพจนไม่สามารถกระดิกตัวได้เลย ขาดความเป็นอิสระเสรีภาพในการคิดและการเขียน ซึ่งเป็นหน้าที่หนึ่งของการประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์

ด้านกฎหมาย ในกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ (10 คน) มีความคิดว่า กฎหมายนั้นน่าจะเป็นหนทางสุดท้ายที่สภาการหนังสือพิมพ์จะนำมาปฏิบัติใช้เพราะจะมีปัญหาคาบเกี่ยวกับการออกกฎหมายที่จะต้องมีเข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์พยายามระมัดระวังเพื่อไม่ให้อำนาจของรัฐเข้ามาแทรกแซงจนทำให้สภาพขาดความเป็นอิสระและเสรีภาพ โดยคุณสุวัฒน์ ทองธนากุล มีความเห็นว่า

“ในอนาคตถ้าในวงการไม่สามารถควบคุมกันเองได้ ทางรัฐบาลก็อาจจะออกเป็นกฎหมายมาควบคุม แต่ถ้าเราควบคุมกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งคมเห็นว่าการควบคุมกันดี รัฐบาลก็ไม่กล้าที่จะออกกฎหมาย และควรส่งเสริมต่อมวลชนให้มีอิสระ เพราะอิสระในการทำงานหมายความว่า จะทำหน้าที่ในการคิด ความหาข้อมูลมาเปิดเผยอย่างอิสระ ผลงานของมันก็คือ ประชาชนได้รับสิทธิในการรับรู้ข่าวสารอย่างอิสระเช่นเดียวกัน เพราะมันคู่กัน เสรีภาพทางการหนังสือพิมพ์เท่ากับเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ถ้าหนังสือพิมพ์ไม่มีเสรีภาพในการทำงาน ไม่มีเสรีภาพในการเปิดเผยข้อมูล ประชาชนก็ถูกรีดถอนเสรีภาพในการรับรู้ ซึ่งจะต้องเป็นสมการเท่ากันทั้ง 2 ข้าง”

กฎหมายเป็นสิ่งที่สังคมให้ความเชื่อถือไว้วางใจ แต่ในทางปฏิบัติถ้าให้ความเคารพนับถือบรรทัดฐานของสังคมอย่างเที่ยงตรงไม่ละเมิดในสิ่งที่กำหนดไว้ และปฏิบัติตามที่สังคมส่วนรวมต้องการ มาตรการทางกฎหมายก็ไม่จำเป็นจะต้องมีในสังคม เพราะทุกคนในสังคมมีบรรทัดฐานเดียวกัน กฎหมายก็จะกลายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นของสังคม

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร บทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์ควรมีบทบาทในฐานะการแจ้งข่าวสารข้อมูลไปยังสมาชิกให้รับทราบความเคลื่อนไหวการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ รวมถึงการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การถกแถลงและตรวจสอบ เป็นบทบาทที่สภาควรจะดำเนินการปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงและเป็นที่ยอมรับในแวดวงของผู้ประกอบการวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสาร เพราะเป็นบทบาทแรกที่สภาควรจะดำเนินการให้สังคมได้ประจักษ์ต่อบทบาทและหน้าที่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อการปฏิบัติงาน

ในขณะที่เดียวกันสภาการหนังสือพิมพ์จะต้องทำหน้าที่นอกเหนือจากบทบาทที่กล่าวข้างต้น สภาไม่ได้มีหน้าที่แค่รับคำร้องเรียน ดัดสน และมีมติตัดสินปัญหาเพียงเท่านั้น แต่สภาจะต้องเอา

เรื่องจริยธรรมนำลงไปในระดับนักข่าวเพื่อปลูกจิตสำนึกของแต่ละบุคคล กระบวนการทำงานที่เป็นแบบแผนเดียวกัน อย่างเช่น เรื่องรับสินบน การเสนอข่าวสิทธิส่วนบุคคล การลงภาพจากตามกอนาจาร ซึ่งสภากาการหนังสือพิมพ์จะเป็นองค์กรที่ให้ความรู้ความเข้าใจ อย่างน้อยจะได้เป็นแนวทางให้นักข่าวได้ยึดปฏิบัติ เพราะบางครั้งการตัดสินใจอยู่ในระดับผู้ปฏิบัติงานเหมือนกัน ส่วนการรับเรื่องร่ำร้องเรียนเป็นปัญหาที่ปลายเหตุ แต่จริง ๆ แล้วควรจะแก้ปัญหาค้นเหตุมากกว่า ในขณะที่เดียวกันเหล่าผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะต้องปฏิบัติอยู่ในขอบเขตที่กำหนด โดยนึกถึงความ เป็นธรรมที่มีต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งจริยธรรมเป็นเรื่องที่รู้กันอยู่แล้ว ว่าขึ้นอยู่กับสามัญสำนึกของแต่ละบุคคลจะพึงตั้งวามกน้อยเพียงใด สิ่งหนึ่งที่สภากาการหนังสือพิมพ์จะต้องปรับ ก็คือ ทำอย่างไรจะเร่งสร้าง ความเข้าใจในหมู่สมาชิก ซึ่งหมายถึงองค์กรที่เป็นสมาชิกและผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และทำอย่างไรให้สังคมไทยเกิดความระมัดระวังการบริโภคสื่อ ซึ่งหมายถึง กลุ่มผู้บริโภคข่าวสารรวมตัวเป็นองค์กรในลักษณะ Media Watch Dog ที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริโภคสื่อ ซึ่งสังคมไทยเรากลุ่มผู้บริโภคสื่อยังมีลักษณะอ่อนแอในการแสดงความคิดเห็นไม่กล้าแสดงออก เพราะสังคมไทยมีลักษณะประนีประนอม อะลุ้มอล่วยซึ่งกันและกันมากเกินไป จนมองว่าบุคคลที่กล้าพูด กล้าเขียนนั้น เป็นคนที่มีลักษณะก้าวร้าวและรุนแรงในสังคม

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 สังคมไทยถ้าไม่มีระบบอุปถัมภ์ก็เกิดขึ้นก็คงจะไม่ใช่สังคมไทย เพราะระบบของเรายึดติดระบบเครือญาติ ถึงแม้ไม่ใช่ญาติก็ยังเรียกให้มีลักษณะเป็นพี่น้องในวงศาความญาตินับถือตามลำดับขั้นของอายุ ยิ่งทำงานอยู่ในวงการเดียวกันยิ่งจะทำให้การตัดสินใจหรือตัดสินใจปัญหาอยู่ในลักษณะไม่กล้าที่จะกระทำโดยเฉียบขาด มักจะแฝงด้วยความปรานีเอื้ออาทรต่อระบบที่นับถือกันมา ซึ่งจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้สภากาการหนังสือพิมพ์ขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ

3.2.2 ระบบป้องกันคน บุคคลที่เข้ามาทำงานในวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ทุกคนจะมีอุดมการณ์ในวิชาชีพ แต่พอปฏิบัติงานไประยะหนึ่งอุดมการณ์เริ่มหกลด หลงตัวเองคิดว่าสังคมให้ความเคารพยกย่องจนอาจว่าเป็น “ฐานันดรที่ 4” จนลืมไปว่าการที่ได้รับความนับถือเกรงใจนั้นไม่ใช่ตนเอง แต่เป็นการเคารพนับถือในวิชาชีพมากกว่า รวมถึงความเป็นอัตตาของบุคคลระหว่างค่ายที่ไม่ยอมซึ่งกันและกันจนกลายเป็นเรื่องของค่ายและสี จนอาจทำให้การทำงานของสภาไม่สำเร็จดูถ่วงไปด้วยดีได้

3.2.3 กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์เคยมีประสบการณ์ในอดีตตอบบทบาทการควบคุมอำนาจของรัฐบาลที่ต้องการให้สื่อถึงพิมพ์นำเสนอข่าวสารที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพในการปฏิบัติงาน ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวสารที่มุ่งเน้นเนื้อหาสาระช่วยยามมากกว่าที่จะนำเสนอข่าวเป็นผลกระทบต่อสาธารณชน ซึ่งบทเรียนดังกล่าวเป็นการบอกย้ำผู้คัดลอกเวลาว่าไม่ควรจะเอาวิชาชีพของตนเองเข้าเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐอีก ถ้ารัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรตรวจสอบกันเองเมื่อใด เมื่อนั้นก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ขาดอิสรภาพและความคล่องตัวในการดำเนินงาน ฉะนั้นจึงควรจะต้องปล่อยให้ผู้ประกอบวิชาชีพดำเนินการและควบคุมกันเองมากกว่าเป็นหน้าที่ของอำนาจรัฐ แต่เพียงฝ่ายเดียว

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์มีความเชื่อมั่นว่า ธรรมเนียมสภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อระบบการทำงาน และเห็นว่าการมีจริยธรรมและศีลธรรมเป็นเรื่องที่ฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพควรจะไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีความเชื่อมั่นว่า ฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพจะสามารถควบคุมกันเองได้โดยไม่ต้องอาศัยบุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการควบคุม ส่วนเรื่องของกฎหมายและอำนาจทางการเมืองที่เป็นช่องทางของอำนาจรัฐจะยื่นมือเข้ามาควบคุมสื่อในการทำงานย่อมกระทำไม่ได้ ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพยึดกฎระเบียบทางจริยธรรมเป็นแนวทางการดำเนินงานอันจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้สภาการหนังสือพิมพ์มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ถ้าหวั่นปัจจัยอุปสรรคของกลุ่มนี้ พิจารณาได้ว่า ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพสามารถควบคุมกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานก็จะเป็นปัจจัยส่งเสริมมากกว่าที่จะเป็นอุปสรรค แต่ก็มีบางประเด็นที่มองว่าแม้ไม่ใช่ปัญหาสำคัญของการทำงาน แต่ยังมีปัญหาหนึ่งของสังคมไทยที่ขาดต่อการแก้ไขเช่นกัน คือ ระบบอุปถัมภ์ ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยมาช้านาน และระบบปัจเจกชน ที่เป็นลักษณะเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพที่ถือตนเองเป็นที่ตั้งในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาการหนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน

2.3 กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ประเภทสนับสนุนการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย

1. นาวาอากาศตรี ประสงค์ ฤกษ์ศิริ	ผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์แนวหน้า
2. นายฐาตุร บุนปาน	บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ข่าวสด

3.นายตำรวจ คำพะอู	บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์สยามรัฐ
4.นายศักดิ์คำ นพเกด	บรรณาธิการอำนวยการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ รายวัน/รายสัปดาห์
5.คุณกรรมิกา วิริยกุล	หัวหน้ากองบรรณาธิการ “ไทยโพสต์”
6.นายปราชญ์ ไชยคำ	หัวหน้ากองบรรณาธิการ “สยามกีฬา”
7.นายณรงค์ สุทธิรักษ์	บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ
8.นายเรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์	บรรณาธิการนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์
9.นายชาติชาย เข็นป่ารุ่ง	กรรมการผู้จัดการหนังสือพิมพ์บิสิเนสเดย์
10.นายทิพากร บุญอ่ำ	บรรณาธิการบริหารนิตยสารจีเอ็ม

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ประเภทสนับสนุนการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2540 ถึงเห็นว่า จะเป็นกลไกสำคัญสำหรับควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และปราศจากอำนาจของรัฐที่จะเข้ามาควบคุมในด้านกติกาสถาและเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคข่าวสาร ซึ่งมาตรการควบคุมตนเองจะเป็นหนทางที่ดีที่สุดในขณะนี้ แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการผลิตหนังสือพิมพ์ก็คือ กลุ่มผู้อ่านนั่นเองที่จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะกำหนดทิศทางทางการผลิตหนังสือพิมพ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ซึ่งกลุ่มที่ทำงานวิจัยมีความคิดเห็นว่า การจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์นั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่จะปฏิบัติงานได้เป็นผลหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารงานในองค์กร รวมถึงการคลี่คลายหรือตัดสินปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างบริสุทธิยุติธรรม โดยนาวาอากาศตรีประสงค์ ตุ่นศิริ ให้ข้อคิดเห็นว่า

“สภาการหนังสือพิมพ์ก็เป็นรูปแบบที่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นวิชาชีพที่ควบคุมดูแลกันเอง โดยกำหนดเป็นจรรยาบรรณ จริยธรรมของคนเองขึ้น เหมือนกับวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ หรือ ครู ในแง่ของสภาการหนังสือพิมพ์ถึงแม้ว่ามีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมกันเอง กำหนดระเบียบแบบแผน กำหนดจรรยาบรรณของคนเองขึ้น อันนี้ก็เป็นวัตถุประสงค์ที่ถ้าหากทำได้ผมก็คิดว่าเป็นวิถิทางหนึ่งที่จะควบคุมการทำงานหรือควบคุมผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนี้ให้สามารถปฏิบัติงานเป็นไปตามกรอบ หรือว่ามีระเบียบแบบแผนมากยิ่งขึ้น”

1.2 ปัจจัยด้านการศึกษาและสถานภาพของกลุ่มวิจัยเป็นส่วนสำคัญในการแสดงทัศนะของตนเองออกมา เพราะสถานภาพของแต่ละคนจะอยู่ภายใต้สังกัดสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จึงไม่กล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์เข้าหาตนเองเท่าไรนัก แต่ในขณะที่บางคนไม่ได้เป็นคณะกรรมการ ส่วนใดส่วนหนึ่งของสภาก็สามารถให้ข้อคิดเห็นเป็นอิสระไม่ต้องกลัวว่าจะกระทบผู้หนึ่งผู้ใดที่จะเป็นปัญหาในอนาคต “ถ้าเราดูโครงสร้างจะเห็นว่าโครงสร้างหรือตัวบุคคลที่เข้าไปบริหารถือว่ายังไม่เป็นอิสระทางความคิดเพียงพอ เพราะทุกคนยังต้องอยู่ภายใต้องค์กรที่ตนเองสังกัดอยู่ เพราะฉะนั้นความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาที่ถดถอยไป” (สัมภาษณ์ ธรรมรงค์ สุทธิรักษ์ : 3 กันยายน 2541) ซึ่งการศึกษาก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงความคิดที่เปิดกว้าง ขอรับด้วยเหตุและผลจากการกระทำ

2. ทัศนะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

การตรวจสอบกันเองในวงการนักหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่ผู้ประกอบวิชาชีพมีจิตสำนึกต่อการปฏิบัติงานที่มีบทบาทสำคัญในการรายงานข่าวให้สาธารณชนได้รับทราบ แต่การตรวจสอบกันเองในวิชาชีพปัจจุบันนี้มีลักษณะการตรวจสอบเพื่อแข่งขันในชั้นเชิงธุรกิจ หรือการตรวจสอบในลักษณะฉาบฉวยจนทำให้การตรวจสอบที่เกิดขึ้น ไม่สามารถทำอะไรได้กับผู้กระทำความผิดจนทำให้สังคมมองเห็นว่า แม้จะมีความคิดทางจริยธรรมก็เป็นเพียงแค่สิ่งที่กำหนดว่าผู้ประกอบวิชาชีพควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ในเชิงปฏิบัติก็ไม่มียุติธรรมที่ที่สามารถควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงามได้ นอกจากผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ต้องมีจิตวิญญาณของผู้ประกอบวิชาชีพในการดำเนินงานโดยแท้ ซึ่งคุณธรรมการ วิวิธกุล ให้ความเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบกันเองว่า

“การตรวจสอบกันเองจะมองเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ที่มาขององค์กรตรวจสอบกันเองของสื่อเริ่มจากความคิดที่จะพยายามที่จะป้องกันไม่ให้รัฐอื่นมือเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรา เพราะถ้ารัฐเข้ามามีอำนาจในการจัดการกับสื่อจะเป็นการปิดกั้นเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ประเด็นที่ 2 มองในแง่ของประสิทธิภาพการตรวจสอบกันเองหากไม่มีความศรัทธาในหมู่ของผู้ประกอบวิชาชีพกันเองแล้ว ยากต่อการตรวจสอบ ซึ่งในแง่ของนิคินซ์เราเห็นด้วยกับการมีสภาการหนังสือพิมพ์ แต่ในแง่ของทฤตินซ์เราไม่ค่อยศรัทธาว่าสภาการหนังสือพิมพ์จะทำอะไรได้”

สภาการหนังสือพิมพ์จัดเป็นจุดเริ่มต้นของการตรวจสอบกันเองของฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพ นักหนังสือพิมพ์ต้องการเห็นการปฏิบัติงานถูกต้องและเที่ยงตรงเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายวิชาชีพหรือฝ่ายผู้บริโภค แต่การปฏิบัติงานจะมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกันนั้นจะเกิดจากเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ได้ เพราะการทำงานจะต้องปฏิบัติควบคู่กันไปทั้งสองฝ่าย กล่าวคือฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์มีความระหนักในการประกอบวิชาชีพ ส่วนผู้บริโภคข่าวสารมีความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ตรวจสอบกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อทั้งสองส่วนมีบทบาทในการใช้สิทธิของตนเองอย่างเต็มที่ ดังคมก็จะเป็นประชาธิปไตย สื่อก็ทำหน้าที่แสวงหาความจริงและยืนอยู่ตรงความถูกต้อง ส่วนกลุ่มผู้บริโภคก็มีหน้าที่ตรวจสอบสื่ออีกชั้นหนึ่งเพื่อประโยชน์ของคนที่จะได้รับผลบริโภคที่ดี ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ “การตรวจสอบกันเองขึ้นอยู่กับผู้อ่าน ถ้าประชาชนผู้อ่านมองเห็นว่าสื่อทำกันเด่น ๆ หลิดสื่อไม่น่าเชื่อถือ ประชาชนก็จะไม่อ่าน เพราะต้องยอมรับประการหนึ่งว่าประชาชนฉลาด” (สัมภาษณ์ ดำรง คำพะดู : 4 พฤศจิกายน 2541) กลุ่มผู้อ่านจะเป็นพลังสำคัญที่จะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ในกรอบของจรรยาบรรณมากยิ่งขึ้น เพราะถ้าไม่ปฏิบัติอยู่ในกฎก็ไม่สามารถที่จะดำเนินชีวิตของตนเองได้ เพราะสังคมข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันได้เผยแพร่ข้อมูลอย่างรวดเร็วจนทำให้การทำงานของวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์จะต้องทำงานในลักษณะข่าวเชิงเจาะลึกและยึดหลักความจริงในการตรวจสอบที่ครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยเกี่ยวกับขรรณมบุญตสภาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม สังคมและการเมือง

กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพ 2 คน จาก 10 คน มองว่าด้านศีลธรรมและสังคมเป็นความรับผิดชอบที่ผู้ประกอบวิชาชีพควรมีบรรทัดฐานของตนเอง เพราะผู้ประกอบวิชาชีพจะได้มีหลักประกันในการทำงาน และผู้บริโภคข่าวสารมองเห็นผู้ประกอบวิชาชีพมีหลักเกณฑ์ในการทำงานที่เหมาะสมที่ควร แต่ความรับผิดชอบจรรยาบรรณและศีลธรรมก็มีลักษณะการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างเลื่อนลอย เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้หรือไม่ปฏิบัติก็ได้ การลงโทษเป็นมาตรการทางสังคมมากกว่าที่จะเป็นข้อบังคับที่ตายตัวลงไป สภาการหนังสือพิมพ์จึงควรสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสาร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการรับผิดชอบทางศีลธรรมและจรรยาบรรณ “ความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคมนั้นเป็นนามธรรมมากกว่าเป็นรูปธรรม และการที่จะ

อธิบายคนทำงานที่อื่นนั้นค่อนข้างจะลำบากพอสมควร เพราะส่วนหนึ่งคือสภายังไม่มีบทบาทหน้าที่ที่ที่ทำให้สื่ออื่นเดินไป หรือทำให้สื่อหยุด ก็เปรียบเหมือนดั่งขึ้นมาแต่อำนาจหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ดั่งขึ้นไว้ให้บรรทัดที่ดั่งไว้ได้” (สัมภาษณ์ ปราชญ์ ไชยคำ : 14 สิงหาคม 2541) จึงเป็นมาตรการที่หวังว่าผู้ประกอบการจะยึดหลักดังกล่าวเพื่อที่จะให้ห้องค์กรเป็นที่เชื่อมั่นและไว้วางใจของสาธารณชน

ด้านการเมือง เป็นวิถีทางที่อำนาจของรัฐจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับจนทำให้ผู้ประกอบการต้องอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ ซึ่งผู้ที่ใช้อำนาจของรัฐเป็นใครไม่รู้ ถ้าบุคคลนั้นใช้ในทางที่ถูกทางผู้ประกอบการก็ไม่เดือดร้อน แต่ถ้าใช้อำนาจทางที่ผิดผู้ประกอบการก็เปรียบเหมือนนกที่อยู่ในกรง ขาดอิสระและเสรีภาพ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้อำนาจดังกล่าวมาควบคุมผู้ประกอบการ เป็นผลทำให้คุณภาพจะด้อยลงไป

ด้านกฎหมาย เป็นสิ่งที่สังคมยึดถือและปฏิบัติตามที่รัฐเป็นผู้ออกข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใช้ในสังคมใดสังคมหนึ่ง แต่สภากาการหนังสือพิมพ์ก็จัดเป็นองค์กรหนึ่งที่จะต้องเป็นอิสระจากอำนาจของรัฐ เพราะถ้าหากกฎหมายมาใช้บังคับก็อาจทำให้รูปแบบของสภากาการหนังสือพิมพ์ต้องเปลี่ยนไปจนทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถจะกระดิกไปทางไหนได้เลย เพราะจริงแล้ว ๆ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่ออยู่มากมายที่กำกับดูแลสื่ออยู่ “ในแง่ของกฎหมายที่จะมาควบคุมสื่อ นั้นคิดว่าถ้าวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ควบคุมกันเองแล้ว กฎหมายก็มีบทบาทน้อยลงเพราะสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อ่านและสิ่งที่กระทบกระเทือนต่อสังคมต่าง ๆ จะลดลง เมื่อไม่กระทบต่อ ผู้อ่านและสังคมแล้วผมเชื่อว่ากฎหมายแทบไม่มีความจำเป็นอะไรเลย” (สัมภาษณ์ ปราชญ์ ไชยคำ : 14 สิงหาคม 2541) ในขณะที่มีกลุ่มวิจัย 1 คน ซึ่งมีแนวคิดการจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์ควรจะมีกฎหมายรองรับจะทำให้สภากาการหนังสือพิมพ์น่าเชื่อถือและไว้วางใจ โดยคุณสำเร็จ คำพะดู ให้ความเห็นว่

“การมีสภากาการหนังสือพิมพ์จะต้องมีกฎหมายรองรับ ถ้าไม่มี การดู เหมือนกับสมาคมนักข่าว หรือชมรมเลข ๆ บทลงโทษก็ไม่มี สภากาการหนังสือพิมพ์จะต้องมีบทลงโทษที่ชัดเจน กรณีผู้ประกอบการทำตัวเอะอะจากสำนักพิมพ์หนึ่ง สภากาการหนังสือพิมพ์บอกว่า จะต้องลบชื่อผมออก ผมจะไปสมัครสำนักพิมพ์อื่นก็ไม่ได้ แต่การจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันพอทำผิดสำนักพิมพ์นี้ก็ย้ายไปอีกสำนักพิมพ์หนึ่งได้ หรือถ้ามีเงินก็สามารถเปิดสำนักพิมพ์ของตนเองได้”

สภาการหนังสือพิมพ์ในความหมายของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องการเห็นสภาการหนังสือพิมพ์ปลอดจากอำนาจของรัฐเข้ามาแทรกแซง จริง ๆ แล้วกลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มเห็นด้วยกับการมีกฎหมายรองรับ แต่ปัจจัยหลักของการปฏิเสธที่จะมีกฎหมายก็คือ อำนาจของรัฐที่จะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ถูกจำกัดเสรี ซึ่งภาพรวมของกลุ่มต้องการเห็นสื่อโดยเฉพาะ นักหนังสือพิมพ์มีความเป็นอิสระเสรีอยู่ภายใต้พื้นฐานการควบคุมของผู้บริโภคข่าวสารที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบอย่างแท้จริง

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร ในฐานะผู้มีบทบาทในการรับคำร้องเรียนจากประชาชน (Ombudsman) และการวินิจฉัยเรื่องราวในการพิจารณาอย่างยุติธรรม ซึ่งนับว่าเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งขององค์กรด้วย

นอกจากนั้น สื่อหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในฐานะที่เป็นสื่อควรจะทำเทียมกัน และยอมรับซึ่งกันและกัน ถือเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ใช่ยอมรับฉบับไหนเล็กฉบับไหนใหญ่แล้วก็แข่งชิงกันเองในตำแหน่งสำคัญ ๆ แล้วในจุดที่คนไปนั่งอยู่ตรงนั้นก็ยังทำงานอยู่กับสื่อที่อาจจะมีนาทุนหรือมีอะไรเป็นเบื้องหลัง ก็จะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ยาก เพราะพยายามตรวจสอบคนอื่น แต่ใครจะเป็นผู้ตรวจสอบผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ และนักหนังสือพิมพ์ควรจะสร้างมาตรฐานเดียวกันในหมู่พวกของตนเอง เพราะบางคำถ่านักพิมพ์อาจจะมองว่าเรื่องดังกล่าวไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่คนนอกวงการอาจจะมองว่าเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องสร้างความกระฉ่างให้แก่สังคมเป็นกรณี ๆ ไป เพราะบางเรื่องอาจตัดสินใจยาก เพราะหมิ่นเหม่ระหว่างความถูกต้องกับความคิด ในขณะที่คณะกรรมการที่มีบทบาทเป็นคณะกรรมการและอนุกรรมการจะต้องเข้าไปปฏิบัติงานอย่างจริงจังและมีเวลาในการการบริหารงาน เพราะเป็นองค์กรใหม่ที่จะต้องเร่งสร้างผลงาน แต่ถ้าเข้าไปเพียงแค่สร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองก็ควรเปิดทางให้บุคคลอื่นที่พร้อมจะทำงานตรงนี้ดีกว่า และเมื่อเข้าไปทำงานแล้วควรจะหยิบยกประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากข่าวที่มีผลกระทบต่อการนำเสนอทั้งทางตรงและทางอ้อม มาพิจารณาคำเนิการ ปัจจุบันนี้ผู้ถูกกระทบจากเนื้อหาข่าวต้องมาร้องเรียนก่อนจึงจะดำเนินการให้ สิ่งที่จะควรจะเป็นก็คือคณะกรรมการควรหยิบเรื่องดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาแทน และจะต้องตัดสินใจด้วยความเป็นกลางไม่ยึดติดกับองค์กรของตนเองและมีอิสระในการทำงาน

3.2 ปังอัยอุปสรรค

3.2.1 สักส่วนของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ควรมีสักส่วนที่เหมาะสม

เพราะถ้าเข้ามาปฏิบัติงานอย่างจริงจังปัญหาต่าง ๆ จะทยอยออกมาเป็นระลอกจนทำให้คณะกรรมการด้วยกันเองปวดหัวต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยคุณณรงค์ สุทธิรักษ์ ให้ความเห็นว่า

“คณะกรรมการน่าจะอิสระจากผู้ประกอบวิชาชีพเลขหรือเปล่า ถ้าถามผมว่า น่าจะไม่ใช้คนที่สังกัดอยู่ในองค์กรสื่อ หรือเป็นคณะกรรมการชั่วคราววาระ 2-4 ปี ที่อิสระจากต้นสังกัดจริง ๆ แต่เมื่อคุณออกไปแล้วนายทุนคงจะไม่รอเก็บเก้าอี้ไว้รอคุณ ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาของโครงสร้างที่ขาดความเป็นอิสระ แต่ถ้าเป็นบุคคลภายนอกที่มีความรู้และเชี่ยวชาญก็ต้องเป็นกลางจริง ๆ อย่าง นักวิชาการบางคนก็โอนเอียงเข้าฝ่ายธุรกิจเสียจนถึงไม่ขึ้น และทุกวันนี้คณะกรรมการผมมองว่าคนภายนอกน้อยไป จะโอนเอียงข้างผู้ประกอบวิชาชีพที่คิดขัดในเรื่องของความเป็นอิสระมาก”

ปัญหาในเรื่องของโครงสร้างเป็นปัญหาที่แก้ยาก เพราะเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนของนายทุนที่ส่งพรรคพวกของตนเองเข้าไปบริหารงานแต่จริง ๆ แล้วการปฏิบัติงานสภากาหนดสื่อพิมพ์จะต้องมุ่งแต่สร้างความสำเร็จเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อการบริหารงานของสภา ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะเป็นกติกทำให้สภากาหนดสื่อพิมพ์ประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ เป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย เพราะทุกแวดวงในสังคมจะมีระบบอุปถัมภ์แทรกเข้าไปอยู่ตรงกลางเสมอ “โดยส่วนใหญ่แล้วคนที่เป็นคนกลางสาธารณะ นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ฯลฯ ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับผู้พิมพ์ พยายามที่หลีกเลี่ยงที่จะเป็นศัตรูกับผู้พิมพ์ ใช้วิธีแบบไทย ๆ ก็คือ วิ่งเข้าหาโดยการเอาอกเอาใจ การพาเที่ยวต่างประเทศ หรือผลตอบแทนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กับผู้พิมพ์มีอำนาจซึ่งเป็นชี้ขาดได้” (สัมภาษณ์ ชาติชาย เอ็นปาร์ก : 21 ตุลาคม 2541) เมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นผนวกกับสังคมมีลักษณะเกื้อหนุนฮั้วระบบคุณธรรมที่จะต้องตอบแทนผู้มีพระคุณ ทำให้ถึงดังกล่าวเป็นแรงสนับสนุนให้ระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นในสังคมผู้ประกอบวิชาชีพอย่างมากมา

3.2.3 นักหนังสือพิมพ์สามารถกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการประกอบวิชาชีพค่อนข้างจะสูง เพราะเป็นบุคคลที่คลุกคลีแหล่งข่าวทุกวง จนลืมประเด็นไปว่า คนเองเด่นเพราะทำหน้าที่รายงานข่าวให้แก่ผู้บริโภคข่าวสาร แต่เมื่อแท้แล้วความเด่นอยู่ที่เนื้อหาสาระประเด็นดังกล่าวจะเริ่มสะสมประเด็นการและบารมีไปพร้อมกันจนกลายเป็นอิทธิพลแต่ละบุคคลจนทำให้แต่ละค่ายแต่ละหัวสีไม่กล้าที่จะแตะกันถ้าไม่กระทบในเรื่องของผลประโยชน์

3.2.4 อานาถทางการเมืองจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ เพราะเป็นต้นเหตุของอำนาจที่แอบแฝงในระบบอุปถัมภ์ จึงทำให้อานาถดังกล่าวเป็นต้นเหตุของปัญหาในการละเมิดจริยธรรม ถ้าระบบโครงสร้างของสภาการหนังสือพิมพ์เข้มแข็ง ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแม้จะหนักหรือจะเบาก็สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ถ้าคิดในเรื่องของโครงสร้างและระบบยังไม่เข้มแข็งก็จะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะแก้ปัญหาตรงนั้นได้ รอวันเพื่อเป็นแค่สื่อกระดาษตัวหนึ่งที่ทำหน้าที่คล้ายกับสมาคมหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น คณะกรรมการจะต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งเปรียบเสมือนมีวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

สภาการหนังสือพิมพ์ที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นความพยายามของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่จะควบคุมดูแลกันเองในการปฏิบัติงาน ส่วนเรื่องของศีลธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่กำหนดยาก จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบวิชาชีพในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารอาวุโสจะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพมีความระมัดระวังมากขึ้น เพราะเป็นหน่วยตรวจสอบจากผู้อ่านที่จะทำหน้าที่ในการควบคุมและดูแลอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบที่มีต่อสาธารณชน เพราะเมื่อผู้ประกอบวิชาชีพมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน การปฏิบัติตนไม่ให้ละเมิดต่อกฎระเบียบในเชิงจริยธรรมจะทำให้ปัญหาต่าง ๆ หดหายไป เพราะทั้งฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริหารอาวุโสมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมที่ดีแล้ว ก็ไม่ต้องอาศัยกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น ปัจจัยสนับสนุนที่จะเกิดขึ้นได้ก็คือ การสร้างผลงานและความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้สังคมได้รับรู้ถึงการปฏิบัติงานของสภาการหนังสือพิมพ์

ส่วนปัจจัยอุปสรรคก็เป็นสิ่งที่เกิดจากความบกพร่องของปัจจัยสนับสนุนเอง ถ้าคณะกรรมการดำเนินการสามารถจัดปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ปัญหาต่าง ๆ ก็หมดสิ้นไป แต่ถ้าไม่สามารถคลี่คลายปัญหาในเรื่องดังกล่าวได้ก็จะเป็นตัวกีดขวางการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ให้ขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ซึ่งกลุ่มนี้มองปัจจัยอุปสรรคในแง่สัดส่วนของคณะกรรมการ, ระบบอุปถัมภ์, ระบบปัจเจกชน, อานาถทางการเมือง ที่ดูแล้วเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นก็ยากต่อการแก้ไขปัญหาเช่นกัน

2.4 กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทภูมิภาค ประกอบด้วย

1. นายปรีชา พนตฺย

บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “บางแสน” ราช 5 วัน จังหวัดชลบุรี

2.นางศุภัตร์ บุญถนอม	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ข่าวได้ จังหวัดยะลา
3.นายชัชชาติ ภูมิบุญ	บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์
จังหวัดเชียงใหม่
4.นายสุรินทร์ ชัยวิระไทย	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชาคมติ จังหวัดพิษณุโลก
5.น.ส.กรรณิกา เพชรแก้ว	ผู้ประสานงานข่าวศูนย์ภาคเหนือ หนังสือพิมพ์ประชา
ชาติธุรกิจบริษัท มติชน จำกัด

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ในส่วนภูมิภาคมี 5 ท่าน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งแต่ละท่านมีประสบการณ์ในการทำงานด้านหนังสือพิมพ์มากกว่า 30 ปี ตั้งแต่การเป็นนักข่าวส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น จนปัจจุบันมีกิจการประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เป็นของตนเองที่ทำหน้าที่รายงานข่าวในส่วนภูมิภาคของฉบับตนเองควบคู่กับการรายงานข่าวไปยังฉบับในส่วนกลางที่สังกัดอยู่ จึงเป็นการทำงานควบคู่กันไป แต่อาจจะมีข้อแตกต่างที่หนังสือพิมพ์ส่วนกลางอาจจะกำหนดประเด็นที่ต้องการมาซึ่งส่วนภูมิภาคในการสื่อข่าว ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพในส่วนภูมิภาคได้ทำหน้าที่การสื่อข่าวทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีความเข้าใจความเป็นนักข่าวในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เหตุไฉนนักข่าวท้องถิ่นละเมิดจรรยาบรรณเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอยู่บ่อย ๆ และในขณะที่เชื่อกันผู้ประกอบวิชาชีพในส่วนภูมิภาคก็ไขว่คว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกจากสิ่งที่เรียนมาเพื่อพัฒนาหนังสือพิมพ์ในส่วนของตนเองให้ก้าวทันหนังสือพิมพ์ส่วนกลางโดยผ่านการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ อาทิ เข้าโครงการนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เงินทุนสมพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งอาเซียน อบรมวิชาการด้านหนังสือพิมพ์ ที่ประเทศญี่ปุ่น, สหรัฐอเมริกา, จีน, มาเลเซีย, ฟิลิปปินส์, สิงคโปร์ ฯลฯ ดังนั้น ประสบการณ์การทำงานและการอบรมในต่างประเทศทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ประเภทภูมิภาคที่มีความคล่องแคล่วในวงการเป็นเวลานานผนวกกับมีวิสัยทัศน์ใหม่ในการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพในต่างประเทศ และการปฏิบัติหน้าที่อยู่บนพื้นฐานจรรยาบรรณที่ดี การควบคุมตนเองของวิชาชีพหรือการอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาล เกิดมีความคิดรวบยอดที่ต้องการเห็นสถานการณ์หนังสือพิมพ์เป็นสภาพของผู้ประกอบวิชาชีพอย่างแท้จริง ซึ่งในแง่ของกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสถานการณ์หนังสือพิมพ์ประมาณ 60-70 เปอร์เซ็นต์ “สถานการณ์หนังสือพิมพ์ไม่มีบทลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดทางด้านจรรยาบรรณ มีแต่เพียงการลงโทษทางสังคมซึ่งเราไม่สามารถมองเห็นได้ว่า ถ่าลงโทษแล้วจะกลับมาทำงานด้านสื่อได้อีกหรือไม่” (สัมภาษณ์ ปรึกษา พบสุข : 8 ธันวาคม 2541) ซึ่งการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดยังไร้กฎหมายที่แน่ชัดออกมาจึงเป็นปัจจัยที่คลุมเครือที่สามารถหาผลจากกระทำไม่ได้ เพราะยังไม่มีมาตรฐานในการลงโทษโดย

เด่นชัด แต่การมีสภาพการหนังสือพิมพ์ก็ถือว่าเป็นเรื่องดีน่าส่งเสริม และเชื่อว่าสภาพการหนังสือพิมพ์จะต้องพัฒนาองค์กรให้มีแนวทางในการตอบสนองต่อผู้ประกอบการวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสารให้มากยิ่งขึ้น ฉะนั้น จึงต้องอาศัยมาตรการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้เที่ยงตรงและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในการทำงานของสภาพการหนังสือพิมพ์เอง

1.2 ปัจจัยทางด้านการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นแต่สภาพภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพทั้ง 5 ท่าน ล้วนแล้วมีแค่ประสบการณ์การทำงานที่เชี่ยวชาญในการทำหนังสือพิมพ์เป็นระยะเวลาอันยาวนาน และได้ผ่านการอบรมทางวิชาชีพจากต่างประเทศ ทำให้มีแนวคิดที่อยากให้สภาพการหนังสือพิมพ์จะต้องพัฒนาเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการวิชาชีพกันเอง โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพในส่วนท้องถิ่นที่ปราศจากการเหลื่อมแล ปล่อยปัญหาที่เกิดขึ้นไว้นาน ในเมื่อมีสภาพการหนังสือพิมพ์ขึ้นมาจะต้องหันมาดูแลในส่วนของตัวเองหนังสือพิมพ์ในส่วนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น “ถึงแม้ไม่มีสภาพการหนังสือพิมพ์ ถ้าเราทำตามวิชาชีพของเราอย่างถูกต้อง เราก็จะอยู่ในสังคมได้ เพราะที่ผ่านมามีที่ไม่เป็นสมาชิกที่ไหนเลย” (สัมภาษณ์ สุพัทธ์ บุญถนอม : 14 ธันวาคม 2541) แต่อย่างไรก็ตามในจำนวน 4 ท่าน ก็ยังเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาพการหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ต่อผู้ประกอบการวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสาร

2.ทัศนคติเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง : สภาพการหนังสือพิมพ์

สภาพการหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องแนวความคิดที่เกิดขึ้นมานานแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการกิจกรรมหรือจัดตั้งขึ้นมาได้เพราะมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ทำให้สภาพการหนังสือพิมพ์ไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งได้ จนกระทั่งในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2540 ได้มีเหล่าผู้ประกอบการวิชาชีพทั่วประเทศ รวมตัวประกาศเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการเป็นองค์กรเพื่อผู้ประกอบการวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสาร โดยคุณสุพัทธ์ บุญถนอม มีความเห็นว่า

“ขนาดที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชาวใต้ ยังไม่ทราบการจัดตั้งสภาพการหนังสือพิมพ์ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2540 แต่พอดูข่าวจากโทรทัศน์บอกว่าเป็นการยอมรับจากหนังสือพิมพ์ทั่วประเทศ”

สภาพการหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นมาใหม่ในสังคมไทย จึงต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาแนวทางและตัวองค์กรเองให้มีความกะทัดรัด ชัดหยุ่น มีมาตรฐานในวิชาชีพที่มั่นคง เป็นที่ยึดถือของผู้บริโภคข่าวสารและผู้ประกอบการวิชาชีพไปในทิศทางเดียวกัน สภาพการหนังสือพิมพ์ในช่วงนี้ก็เหมือนกับวัดมิ่งมิตรรวมให้ปฏิบัติตาม หนังสือพิมพ์ที่ใฝ่คิดก็จะเข้าไป แต่ยังมีนำมาตรการ

เองของสื่อมวลชนถือว่าเป็นเรื่องที่ดีเพราะจะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้สื่อมวลชนปฏิบัติตามหลักจริยธรรมที่กำหนดโดยปราศจากอำนาจของรัฐที่จะเข้ามารีครอบงำและเสรีภาพในการเสนอข่าวสารให้แก่ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร ซึ่งการมีสภากาหนดหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่ดี คิดว่าไม่มีอะไรเลย เพราะผู้ประกอบการเป็นผู้มีอำนาจทางปากกาที่จะเขียนแง่มุมต่าง ๆ โดยอิสระ จึงควรมีองค์กรที่จะเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภคข่าวสาร

สภากาหนดหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องใหม่สำหรับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งสภากาหนดหนังสือพิมพ์ควรจะเอาใจใส่ดูแลในส่วนนี้ให้มาก เพราะปัญหาต่าง ๆ ที่ละเมิดจริยธรรมต่าง ๆ ส่วนมาจากส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ การบังคับขู่เข็ญในการลงโฆษณา นักข่าวรีดไถ การรับสินบน หรือแม้แต่การนำอาชีพนักหนังสือพิมพ์ไปอ้างธุรกิจที่ผิดกฎหมาย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากส่วนภูมิภาคยังรอการแก้ไขอีกมากมาย แต่ตัวสภากาหนดหนังสือพิมพ์แห่งชาติจะเน้นไปยังส่วนกลาง ซึ่งปัญหาต่างๆ ก็ยังไม่มียากเท่าไรนัก “นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ยังไม่รู้จักสภากาหนดหนังสือพิมพ์ ควรเร่งดำเนินการในจุดนี้ โดยให้สื่อมวลชนท้องถิ่นรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของสภากาหนดหนังสือพิมพ์ให้มากยิ่งขึ้น อาจจะต้องมีการตั้งผู้แทนแต่ละจังหวัดในการจัดทำกิจกรรมสภาฯ” (สัมภาษณ์ สุพัทธ์ บุญถนอม : 14 ธันวาคม 2541) เพื่อให้ผู้ประกอบการทุกส่วนมีความรู้ความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของสภากาหนดหนังสือพิมพ์ให้มากยิ่งขึ้น พร้อมกับเร่งสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้ผู้ประกอบการวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสารให้ประจักษ์ต่อสายตาในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นท่ามกลางความบริสุทธิ์ยุติธรรมโดยปราศจากอำนาจมืดที่จะมาแทรกแซงให้ในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ต้องบิดเบือนขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจไปเป็นที่สุด

3. ปัจจัยเกี่ยวกับขรรรมบุญตสภากาหนดหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม สังคมและการเมือง

บุคคลกลุ่มผู้ประกอบการนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค (5 ท่าน) มีแนวคิดด้านศีลธรรมและสังคมเป็นเรื่องที่สังคมไทยยังต้องฝึกฝนและปฏิบัติให้มากกว่านี้ เพราะศีลธรรมและสังคมเป็นเรื่องของนามธรรมที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าสิ่งนี้ดีหรือไม่ดีเพราะสังคมหนึ่ง มองว่าเรื่องนี้เป็นความคิดร้ายแรง ที่ไม่น่าให้อภัย แต่บางเรื่องธรรมดา แต่อีกสังคมหนึ่งอาจจะมองว่าเรื่องนี้เป็นความคิดร้ายแรง ที่ไม่น่าให้อภัย แต่ละพื้นที่มันจะไม่เหมือนกัน และภูมิภาคก็ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นถ้าได้รับฟังความคิดเห็นจากที่ต่าง ๆ หรือจังหวัดต่าง ๆ มันก็จะดีขึ้น จะเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ น่าจะ

เป็นอย่างนั้นอย่างมากกว่า” (สัมภาษณ์ สุรินทร์ ชัยวีระไทย : 28 ตุลาคม 2541) ซึ่งแต่ละบุคคลมีบรรทัดฐานของศีลธรรมไม่เท่ากันที่จะกำหนดในความรับผิดชอบได้ แต่จะต้องอาศัยความรับผิดชอบด้านอื่นเข้ามาช่วย โดยการรับผิดชอบต่อทางศีลธรรมและสังคมจะต้องทำความเข้าใจระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสารให้มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในบรรทัดฐานเดียวกัน และมองในจุดเดียวกันเพื่อให้การตรวจสอบตนเองในด้านความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรมและสังคมจะได้สัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

ด้านการเมือง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ได้รับการยกย่องเป็นฐานันดรที่ 4 ในการสอดคล้องดูแลพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจระดับมหาเศรษฐี หรือแม้แต่ช่างที่ทำความผิดร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อหมู่คนจำนวนมากก็จะต้องได้รับความติดตามกระบวนการทางสังคมที่ทุกคนยอมรับ ในขณะที่ผู้ประกอบวิชาชีพเกรงกลัวอำนาจมืดที่เข้ามาค้ำขี่ให้สื่อมวลชนอยู่ภายใต้กรอบที่กำหนด จนการนำเสนอเนื้อหาสาระต้องโน้มเอียงไปในทิศทางที่ไม่กระทบต่อผู้มีอำนาจและบารมีที่ใช้อำนาจของรัฐโดยตรง

ด้านกฎหมาย ในกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย (2 ท่าน) มีความคิดว่าจะนำศีลธรรมและสังคมมาใช้บังคับอย่างเด็ดขาดจะไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เร็ว แต่ต้องอาศัยระยะเวลาที่จะให้ผู้ประกอบวิชาชีพได้ปรับตนเองให้ยอมรับในสิ่งดังกล่าว” ในอนาคตน่าจะมีกฎหมาย โดยมีคณะกรรมการของสภาการนักวิชาการด้านกฎหมาย มารวมตัวกันถั่นกรองโดยผ่านมาทางด้านสภาผู้แทนราษฎรให้ออกเป็นกฎหมายเพื่อรองรับอำนาจหน้าที่ของสภาการหนังสือพิมพ์” (สัมภาษณ์ ชาชชาติ ถิมจรรยา : 28 สิงหาคม 2541) (ส่วนอีก 3 ท่าน) มีความเห็นว่าความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรมและสังคมจะต้องอาศัยเวลาพัฒนาไปตามลำดับ และก็ไม่เห็นด้วยกับการที่จะต้องมีกฎหมายมารองรับ “การใช้ระบบมาตรการลงโทษทางสังคมจะดีกว่า ถ้ามีกฎหมายใครจะเป็นคนออกกฎหมาย เด็ดขมहाดไทยก็เข้ามาร่วมอีก ถ้าคุณจะไม่ทำบาปก็เพราะทราบว่าคุณตระหนักไม่ใช่เพราะว่ากลัวโทษ และสภาการหนังสือพิมพ์จะพัฒนาได้ดีไม่จำเป็นต้องพึ่งกฎหมายบังคับ ควรจะเป็นไปตามระบบมาตรฐานทางสังคมมากกว่า” (สัมภาษณ์ กรรณิกา เพชรแก้ว : 18 พฤศจิกายน 2541) จนทำให้สภาการหนังสือพิมพ์สามารถยืนอยู่พื้นฐานของสังคมได้อย่างจริงจัง

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร บทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์ควรจะมีบทบาทในการตรวจสอบ แจ้งข่าวสารให้สมาชิกสภาได้รับทราบข้อมูลทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ไปยังผู้บริโภคข่าวสาร ได้ทราบการดำเนินการของสภาการหนังสือพิมพ์, การถั่นกรอง, การรับเรื่องร้องเรียน โดยบทบาทของสภาจะต้องดำเนินการไปอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

นอกจากนี้สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาและทำความเข้าใจในบรรดาผู้ประกอบวิชาชีพในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวกับบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์อย่างแท้จริง คงจะไม่มีผู้ประกอบวิชาชีพรายใดขอมร่วมมือกับองค์กรเพื่อเข้ามาดูควบคุมอย่างเฉียว ควรจะมีการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพให้สูงขึ้น การออกไปประกอบวิชาชีพเพื่อมาควบคุมในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ในลักษณะ คัดเตือน ชี้แนะเป็นต้น รวมถึงบทบาทของคณะกรรมการและอนุกรรมการจะต้องตรวจสอบ คัดเตือนอย่างฉับไวรวดเร็ว และการประชุมจากเดือนละ 2 ครั้งให้ถี่มากยิ่งขึ้น ส่วนกระจายคณะกรรมการไปยังส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ยังมีน้อย ควรจะมีอนุกรรมการในแต่ละจังหวัดหรือภูมิภาคช่วยกำกับดูแลบรรณาธิการในแต่ละส่วน และให้นักหนังสือพิมพ์ส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาค ดังนั้นควรจะต้องเปิดกว้างให้แก่สมาชิกประเภทรายสัปดาห์ ราย 15 วันและรายเดือน ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 องค์กรประกอบของคณะกรรมการบริหารงานของนักหนังสือพิมพ์ คงจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานมากเท่าไร เพราะผลของการตัดสินใจต่าง ๆ จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นประสิทธิภาพของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ได้เป็นอย่างดี แต่จะให้ผลดีในเชิงปฏิบัติมันจะต้องกระจายคณะกรรมการหรืออนุกรรมการออกไปอย่างทั่วถึง “ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ในส่วนของภูมิภาคพยายามส่งผู้สมัครในส่วนของคณะกรรมการหรืออนุกรรมการของสภาการหนังสือพิมพ์ แต่ก็ไม่สามารถสู้เสียงส่วนกลางได้ เพราะใช้วิธีการขมือน่าจะมีอัตราส่วนของภูมิภาคมากกว่านี้” (สัมภาษณ์ ปรีชา พงสุข : 8 ธันวาคม 2541) เพราะสภาการหนังสือพิมพ์ไม่ได้มีผลบังคับเพียงแต่เฉพาะกรุงเทพฯ แต่มีผลใช้กับผู้ประกอบวิชาชีพทั้งประเทศ

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบควบคู่กับสังคมนิยมมาแต่อดีต ถึงปัจจุบันจะมีวิวัฒนาการที่ดีขึ้น แต่ระบบอุปถัมภ์ก็ไม่ขาดหายไปจากสังคมทุกสาขาวิชาชีพ

3.2.3 ระบบปัจเจกชน สังคมผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ มีศักดิ์ศรีในการประกอบวิชาชีพ ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นฐานันดรที่ 4 ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพบางคนหลงตนเองคิดว่าตนเองเก่ง มีความสามารถ สังคมยอมรับ จนเป็นปัจจัยหนึ่งต่อการปฏิบัติงานสภาการหนังสือพิมพ์

3.2.4 การขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม มองว่าผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ในส่วนท้องถิ่นขาดในจุดนี้มาก แต่ถ้าวไปพิจารณาพื้นฐานของเขาจริง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าอาชีพ

นักหนังสือพิมพ์ในส่วนท้องถิ่นมีปัญหาด้านรายได้ที่ไม่สามารถเลี้ยงปากเลี้ยงท้องและครอบครัวได้ “นายทุนพยายามจะขึ้นอาชีพที่มีเกียรติให้ผู้ประกอบวิชาชีพ แต่ให้รายได้ต่ำ ดังนั้น ก็ต้องละเมิดจริยธรรมสูง โดยการรับของขวัญ ของชำร่วยในราคาแพง ก็เหมือนกับอื่นหอกดาบให้เข้าป่าอย่างไธอย่างนั้น” (สัมภาษณ์ วรรณิกา เพชรแก้ว : 18 พฤศจิกายน 2541) จึงทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพส่วนท้องถิ่นละเมิดจริยธรรมบ่อยมาก

3.2.5 ระบบนายทุน เป็นปัจจัยต่อเนื่องจากการขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรมเพราะนายทุนก็ต้องคำนึงถึงระบบรายได้และรายจ่ายหมุนเวียนภายในบริษัท ในขณะที่ค่าครองชีพในส่วนท้องถิ่นค่อนข้างจะถูกจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักหนังสือพิมพ์ละเมิดจริยธรรม แต่ในบางเรื่องนายทุนก็ส่งเสริมทางด้านวัตถุมากกว่าส่งเสริมบุคลากร “นายทุนส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะพยายามซื้อเครื่องทุนแรงที่ทันสมัยในราคาหลาย ๆ ล้าน และมองว่าสำนักพิมพ์มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี แต่กลับมองว่าบุคลากรเป็นเพียงแค่องค์ประกอบแค่เล็กน้อย จึงทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมสูง” ซึ่งระบบนายทุนก็มีส่วนสำคัญที่จะกำหนดทิศทางและการนำเสนอไปยังผู้บริโภคข่าวสารที่ต้องการเนื้อหาสาระ

3.2.6 นักการเมือง จะเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ใกล้ชิดกับนักหนังสือพิมพ์ค่อนข้างมาก ดังนั้นการเกี่ยวข้องกันในระหว่างข่าวจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน การเสนอข่าวที่บิดเบือนหรือแหกกฎที่สภาการหนังสือพิมพ์ได้ตั้งไว้ คือ การรับสินบน การรับของขวัญ หรือการโอนเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนมากเกินไปก็จะต้องมีแน่นอน

3.2.7 การเก็บระบบรายได้จากบรรดาสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์ ส่วนกลาง และภูมิภาคที่มีสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ในวงเงิน 5,000 บาท นั้นในส่วนของภูมิภาคมีปัญหาแน่นอน เพราะสำนักพิมพ์มีขนาดไม่เท่ากัน “พิจารณาค่าบำรุงรักษาหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง การเก็บค่าบำรุงถือว่าเป็นภาระหนักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จะเป็นอุปสรรคที่กั้นไม่ให้พวกผู้ประกอบวิชาชีพในส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นสมาชิกกับองค์กรนี้” (สัมภาษณ์ วรรณิกา เพชรแก้ว : 18 พฤศจิกายน 2541) ซึ่งทุกสำนักพิมพ์มีรายได้ไม่เท่าเทียมกันอยู่แล้ว

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบตนเอง

กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค มีความไว้วางใจในเรื่องของความรับผิดชอบต่อศีลธรรมสังคม และกฎหมาย ในลักษณะกล้า ๆ กลัว ๆ ความหมายก็คือ ในด้านความรับผิดชอบ

ชอบทางด้านศีลธรรมและตั้งคณัน เป็นการศึกษาที่สภาการหนังสือพิมพ์จะดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ได้ แต่ถ้าให้กฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องกับกติกาก็จะมีอำนาจเข้าก้าวก่อนทำให้การดำเนินการของสภาการหนังสือพิมพ์ต้องผิดเพี้ยนจากวัตถุประสงค์เดิมที่ได้ตั้งปณิธานไว้ ส่วนความรับผิดชอบทางการเมืองภายในกลุ่มเองมีความคิดเห็นตรงกันคือ อำนาจของรัฐบาลไม่ควรเข้ามายุ่งเพราะทำให้การนำเสนอเนื้อหาสาระขาดข้อเท็จจริง บิดเบือน และกดขี่ผู้ประกอบการวิชาชีพให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐอยู่ตลอดไป ซึ่งประเด็นที่กล่าวข้างต้นแม้จะไม่วางใจในการทำงานเท่าไรนัก แต่ก็ยังคิดว่าที่ไม่มีองค์กรวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์เข้ามาควบคุมเสียเถย

ส่วนปัจจัยอุปสรรค คือ การที่สัดส่วนของผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคน้อยเกินไป เพราะอย่างน้อย 78 จังหวัด มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีอยู่หลายฉบับ แต่ละฉบับมีแนวทางการนำเสนอและการหาโฆษณาที่ละเมิดจริยธรรมอยู่มาก แต่กลับให้ความสำคัญส่วนกลางในการตอบรับเป็นสมาชิก หรืออัตราการจ่ายเงินสมาชิกในราคาอัตราเดียวกัน ซึ่งความเป็นจริงเป็นไปได้ เพราะเศรษฐกิจในแต่ละจังหวัดไม่เท่ากัน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางด้านจริยธรรมไม่ได้แก้ปัญหาก็ กทม. เพียงอย่างเดียว ควรจะพิจารณาปัญหาทางด้านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบ้างเพื่อสภาการหนังสือพิมพ์จะได้ทำงานได้ทั่วประเทศ ส่วนปัญหาสำคัญในระบบอุปถัมภ์ ระบบปัจเจกชน ระบบนายทุน และนักการเมือง จะคงเป็นปัจจัยที่จะทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพขาดจิตสำนึกด้านจริยธรรม จนทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ไม่สามารถดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้สำเร็จเพราะติดขัดกับปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ จนกลายเป็นอุปสรรคที่เรื้อรังยากต่อการแก้ปัญหาขององค์กรตรวจสอบกันเอง

2.5 กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ประเภทสมาคม ประกอบด้วย

1. นายสมาน สุดโต อธิการบดีสมาคมสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
2. นายชัยรัตน์ คำนวม อธิการบดีสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. น.ส.ชุติมา บุณยรัฐ อธิการบดีสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย
4. น.ส.ฉวีวรรณ เกียรติไชยชัยกุล อธิการบดีสมาคมนักข่าวเศรษฐกิจ
5. นายกตุกร นิโครธวางกูร นายสมาคมนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ประเภทสมาคม จะมีระดับคุณวุฒิระดับปริญญาตรีและโทในการบริหาร, บัญชี, รัฐศาสตร์ แต่ก็มีผู้ประกอบการในด้านวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ประมาณ 10-20 ปี เป็นอย่างต่ำในเชิงการบริหารงาน ซึ่งกลุ่มวิจัยนี้จะเป็นตัวแทนแต่ละสมาคมที่มีความไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์ที่ลงมติخابันร่วมกันในวันที่ 4 กรกฎาคม 2540 จึงเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับคนในวงการที่จะตรวจสอบกันเองมากกว่าที่จะให้อำนาจของรัฐเข้ามาควบคุมโดยปราศจากพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพ เพราะปัญหาต่าง ๆ ของผู้ประกอบการวิชาชีพไม่มีใครสามารถจะหยั่งรู้เท่ากับผู้ประกอบการวิชาชีพเดียวกันที่ทราบปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็มีสมาคมหนึ่งมองว่า สภาการหนังสือพิมพ์ควรมีกฎหมายรองรับซึ่งจะมีผลในเชิงปฏิบัติที่จะทำหน้าที่ควบคุมการทำงานได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามมีความต้องการเห็นสภาการหนังสือพิมพ์ได้เกิดขึ้นมาก่อน แต่ในเรื่องของการพัฒนารูปแบบคงจะต้องรอรยะเวลาหนึ่งเพื่อหาจุดความเหมาะสมกับประเทศไทยเรา

1.2 ปัจจัยทางการศึกษาไม่ใช่เป็นปัจจัยอุปสรรคต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจ แต่ปัจจัยด้านสถานภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพทั้ง 5 ท่าน มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์ เพราะทุกคนอยู่ในตำแหน่งนายกสมาคมซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนขององค์กรวิชาชีพที่ต้องการเห็นความอิสระในเชิงความคิดในการวิพากษ์วิจารณ์ถึงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นกระจกเงาในการสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในสังคม

2. ทักษะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

การตรวจสอบกันเองเป็นความพยายามของผู้ประกอบการวิชาชีพหลายยุคหลายสมัยที่ต้องการมีสภาการหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่ตรวจสอบผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ที่ทำการล่วงละเมิดจริยธรรมจนเป็นปัญหาที่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความประพฤติ ข้อคิด ข้อเขียน ที่ทำลายบรรยากาศการลงทุนชาวต่างชาติ ซึ่งการตรวจสอบกันเองถือว่าเป็นเรื่องที่ดีที่ควรจะทำมาช้านานและปฏิบัติเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์มีมาตรฐานวิชาชีพในทิศทางเดียวกัน และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือแม้แต่นักวิชาชีพจะต้องกล้าตัดสินใจและเผชิญปัญหาต่าง ๆ อย่างที่ตรง โดยคุณชุตินา บูรณรัชคา ให้ความเห็นว่า

“สภาการหนังสือพิมพ์ต้องรักษาหน้าของตัวเอง ต้องกล้าที่จะลงโทษกล้าดำเนินการ คือคณะกรรมการต้องแยกการทำงานระหว่างสภาการหนังสือพิมพ์กับสำนักพิมพ์ให้เห็นชัดเจน ต้องวางตัวว่าทำหน้าที่อะไรอยู่เพื่อให้เกิดความเชื่อถือเชื่อมั่น แต่สภาจะทำหน้าที่ใด ทำอะไรไปก็กลัว

ถูกค่า กลัวฉบับนี้ว่า มีกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นจากหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ก็ไม่พิจารณาไม่กล้าพูด สภา ก็จะเป็นสื่อกระดากอย่างที่คุณอื่นมอง”

สภาการหนังสือพิมพ์จะมีความเชื่อมั่นหรือไม่เชื่อมั่นก็ขึ้นอยู่กับการบริหารของคณะกรรมการของสภาที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม เพราะการที่บอกว่า จะเชื่อมั่นหรือไม่เชื่อมั่นนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารงาน แต่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการให้ราบรื่น ซึ่งหัวใจหลักของการทำงานสภาการหนังสือพิมพ์จะต้องสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากการพิจารณากรณีปัญหาต่าง ๆ อย่างบริสุทธิ์ ไม่กลัวว่าจะกลายเป็นค่าเล็ก ค่าใหญ่ หรือผู้มีอิทธิพลในวิชาชีพ แต่สร้างความเชื่อมั่นว่า ถึงแม้ถูกกรังแอกจากสำนักพิมพ์ยักษ์ใหญ่สภาการหนังสือพิมพ์ก็ยังสามารถที่จะจัดการได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นพวกเดียวกัน แต่ต้องการให้ประชาชนได้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของสภาการหนังสือพิมพ์ในสังคมไทย เพราะการทำงานจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้อ่านที่จะทำหน้าที่ได้มากน้อยเพียงใด ถ้าผู้อ่านเข้มแข็งที่จะต่อสู้กับการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพที่ไร้จรรยาบรรณอย่างค่อนเนื่อง รวมถึงการต่อต้านการนำเสนอข่าวที่ไม่ได้ก่อประโยชน์ต่อผู้อ่าน ก็เป็นประเด็นที่สำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดในการนำเสนอข่าวของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ดังนั้นสภาการหนังสือพิมพ์จะเข้มแข็งหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้อ่านเหมือนกัน และการมีองค์กรตรวจสอบกันเองก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีสำหรับสังคม” การมีองค์กรก็เป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ เพราะว่า ผู้บริหารหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ นักข่าวทั้งหลายต่างก็มีความเห็นว่าควรจะต้องดูแลกันเองมากกว่าให้คนอื่นมาดูแลและการตรวจสอบกันเองอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้สึกร่วมกันในการรักษาผลประโยชน์ของผู้อ่านเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” (สัมภาษณ์ สมาน สุดโต : สัมภาษณ์ 17 กรกฎาคม 2541) ซึ่งการตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพจัดเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ถ้าผู้อ่านทำหน้าที่ตรวจสอบสื่ออีกด้านหนึ่ง ประสิทธิภาพการทำงานก็ดีขึ้น

กลไกการตรวจสอบกันเองสามารถดำเนินไปด้วยดีนั้นจะต้องอาศัยผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้อ่าน ที่จะตรวจสอบกันเองมากกว่าที่จะเป็นภาระให้แก่สภาการหนังสือพิมพ์เพียงด้านเดียว ดังนั้นจะต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งแก่ทั้งด้านผู้ประกอบวิชาชีพและด้านผู้บริโภคข่าวสารเพื่อองค์กรตรวจสอบกันเองจะได้ปฏิบัติงานง่ายขึ้น เพราะทุกฝ่ายต่างก็มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจไปในทิศทางเดียวกัน

3. ปัจจัยเกี่ยวกับธรรมเนียมสภาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม สังคมและการเมือง

กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ตัวอย่างสมาคมต่าง ๆ (5 ท่าน) มีแนวคิดที่ศีลธรรมและสังคมเป็นหนทางที่สภาการหนังสือพิมพ์ได้เลือกใช้ในการควบคุมบรรดาสมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งความรับผิดชอบทางศีลธรรมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลยากต่อการควบคุมในการปฏิบัติงาน แต่ในขณะที่เดียวกันผู้บริโภคข่าวสารก็ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบอีกชั้นตอนหนึ่งในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ จริยธรรมเป็นพื้นฐานที่กำหนดมาตรฐานของวิชาชีพ ถ้าสำนักพิมพ์เสนอข่าวต้องเสนอข่าวจริง ไม่ใช่เสนอข่าวที่แต่งขึ้น หรือได้ข้อมูลที่ไม่ชอบธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ส่องมองเห็นว่าถ้าถ้าเส้นต้องลอกกลับมา” (สัมภาษณ์ ชุติมา บุณยรัชดา : 16 กรกฎาคม 2541) ศีลธรรมจึงเป็นเรื่องของการถือศีล ใครจะประพฤติปฏิบัติก็ได้ ใครไม่ประพฤติปฏิบัติก็ได้ จึงเป็นเรื่องที่จะต้องสร้างมาตรฐานวิชาชีพให้ไปในทิศทางเดียวกัน และทางด้านสังคมและศีลธรรมเป็นเรื่องที่ควบคู่กัน ซึ่งผู้บริโภคข่าวสารจะต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคม และสังคมจะต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรด้วย

ด้านการเมือง เป็นประเด็นที่ผู้ประกอบวิชาชีพมองว่าเป็นเรื่องที่จะให้อำนาจของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอยู่ตลอดเวลาว่าถ้าอำนาจรัฐเข้ามาเมื่อไร นักหนังสือพิมพ์ก็จะขาดอิสระเสรีในการคิด การเขียน จึงเป็นประเด็นความรับผิดชอบที่ทางผู้ประกอบวิชาชีพพยายามจะหลีกเลี่ยงไม่ให้มี “ถ้ารัฐบาลมาควบคุมความเป็นอิสระเสรีก็จะไม่เกิด เพราะเราไม่รู้ว่าขอบเขตการควบคุมของเขามีนาน้อยแค่ไหนอย่างไร เพราะการมีกฎหมายเท่ากับรัฐบาลมีอำนาจมาควบคุมเราอีกทีหนึ่ง” (สัมภาษณ์ สมาน สุดโต : 17 กรกฎาคม 2541) อำนาจรัฐจึงเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาเท่าไรนัก จากการกระทำของรัฐในอดีตเป็นบทเรียนสอนใจให้ผู้ประกอบวิชาชีพต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะอำนาจรัฐจะทำให้อุดมการณ์ของวิชาชีพต้องขาดหายไป

ด้านกฎหมาย ในกลุ่มวิจัย (3 ท่าน) กฎหมายเป็นช่องทางหนึ่งที่อำนาจของรัฐจะเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ เพราะด้านศีลธรรมและทางสังคมได้กำหนดไว้บรรดาบรรณวิชาชีพ สภาการหนังสือพิมพ์ ส่วนอีก 2 ท่าน มีความคิดว่าถ้ามีกฎหมายมาควบคุมบ้างก็จะดี แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นรัฐไม่ควรจะเข้ามาก้าวก่ายใด ๆ ทั้งสิ้น โดย คุณชัยวัฒน์ คำานวณ ให้ความเห็น

“ผมจะเชื่อมั่นได้ต่อเมื่อมีกฎหมายรองรับ ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นสำคัญ ถ้าไม่มีกฎหมายรองรับผมเกรงว่า มันไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานในการตรวจสอบกันเอง ซึ่งตรวจสอบกันเองสามารถพิสูจน์ได้ว่าผิดหรือถูก แต่คนที่ทำผิดหรือถูกก็ไม่ได้รับผลจากการกระทำนั้น”

ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นประเด็นที่มองว่า ถ้ารัฐออกมาเป็นพระราชบัญญัติจะเป็นปัญหาที่ทางผู้ประกอบวิชาชีพปฏิเสธที่จะมาควบคุมเพราะเกรงกลัวต่ออำนาจรัฐที่ไม่สามารถบอกได้ว่าจะคุกคามเมื่อใด ซึ่งถ้ามีกฎหมายก็เป็นเรื่องดี แต่มาคิดขั้วที่รัฐเป็นผู้ออกจึงทำให้ความรับผิดชอบดังกล่าวต้องหยุดชะงักอยู่เพียงแค่ศีลธรรมและสังคม “ถ้าสภาพมีบทลงโทษหรือข้อบังคับที่มาใช้กับสมาชิก ถึงอะไรก็ตามจะต้องมีกฎหมายรองรับทำให้การทำงานเราดีขึ้น แต่ถ้ากฎหมายทำให้ทิศทางของหนังสือพิมพ์เสียไปผมก็ไม่เห็นด้วย” (สัมภาษณ์ สุกรี นิโครธราษฎร์ : 17 กรกฎาคม 2541)

3.2.3 บทบาทตกาการหนังสือพิมพ์กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นบทบาทที่จะต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารในกิจกรรมต่าง ๆ ที่คณะกรรมการตกาการหนังสือพิมพ์ได้ดำเนินงานไปแล้ว และบทบาทที่สำคัญของสภาฯ ก็คือ การรับเรื่องราวร้องทุกข์ เป็นประเด็นหลักของตกาการหนังสือพิมพ์ เมื่อรับเรื่องแล้วต้องถ้กกรองและตรวจสอบเพื่อให้ผู้ร้องทุกข์และผู้ตกเป็นจำเลยได้รับความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องสืบสวนค้นหาข้อมูลและหลักฐานที่เป็นจริง เพื่อสร้างหลักประกันในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการว่ามีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อตกาการหนังสือพิมพ์ได้มากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ ตกาการหนังสือพิมพ์จะต้องทำการประชาสัมพันธ์ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้ชัดเจน ใครมีปัญหาอะไรหรือได้รับความเดือดร้อนจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชน สามารถที่จะร้องเรียนผ่านตามขั้นตอนของสภาได้ ส่วนนักหนังสือพิมพ์ที่เป็นสมาชิกของตกาการหนังสือพิมพ์ควรจะแสดงบทบาทให้ชัดเจนว่าตนักพิมพ์เป็นสมาชิกของสภา เพราะทุกวันนี้มีบางฉบับเท่านั้นที่แสดงท่าทีที่ชัดเจน และต้องการเห็นบุคคลที่อยู่ในแวดวงการศึกษาโดยเฉพาะอาจารย์ที่สอนทางนิเทศศาสตร์เข้ามาเป็นคณะกรรมการตกาการหนังสือพิมพ์มากกว่านี้ อย่างมองว่าอาจารย์เหล่านี้จะรับคำสั่งจากรัฐทั้งหมด เพราะอาจารย์เป็นนักวิชาการที่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ และมีความห่วงในศักดิ์ศรีวิชาชีพของตนเองอยู่เหมือนกัน

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารงานของนักหนังสือพิมพ์ คงจะไม่เป็นประเด็นปัญหาที่จะทำให้ตกาการหนังสือพิมพ์ขาดความเชื่อมั่นและไม่เป็นที่ไว้วางใจ เพราะ

คณะกรรมการของสภาการหนังสือพิมพ์ได้กำหนดคํวบุคคลไว้อย่างชัดเจน และมีการคัดเลือกมาอย่างดี การที่มีคณะกรรมการส่วนใหญ่ประกอบด้วยวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์มากเพราะเราต้องการควบคุมกันเองจากวิชาชีพเดียวกันที่ทราบปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยคุณสมาน สุดโต ให้ข้อคิดเห็น ว่า

“ถ้าองค์ประกอบของคณะกรรมการ 21 คน ในสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติก็มีความเชื่อมั่นสูง เพราะองค์การนี้ประกอบไปด้วยคณะกรรมการที่มาจากบุคคลที่ได้รับการยอมรับในสังคมของประเทศไทยตั้งแต่ประธานสภาการหนังสือพิมพ์ลงมา ส่วนนักข่าวที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามานั่งในสภาการหนังสือพิมพ์ก็เป็นนักข่าวที่ต่อมวชนด้วยกันรู้จัก เพราะบุคคลนี้เป็นคนสะอาดเชื่อถือได้ ในขณะที่บุคคลต่าง ๆ วิชาชีพหรือบุคคลที่ทรงคุณวุฒิจากที่อื่นก็เป็นบุคคลที่ถ้าเอ่ยชื่อก็ต้องร้องอ้อเพราะว่าเป็นบุคคลที่ใช้ได้ ซึ่งถ้ามององค์ประกอบของคณะกรรมการในปัจจุบันก็มีความเชื่อมั่นว่าจะช่วยให้การตรวจสอบกันเองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น”

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น จำนวนสัดส่วนของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางอื่นก็ได้ จึงต้องอาศัยระยะเวลาและความเหมาะสมกับระเบียบต่าง ๆ ที่ร่างขึ้นว่าสามารถปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการของประชาชนในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้มากน้อยเพียงใด

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่ไม่กล้าจะปฏิเสธในสังคมไทย เพราะทุกสาขาวิชาชีพถ้วนแต่ต้องมีระบบอุปถัมภ์ แต่จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสนิทสนมของแต่ละบุคคล

3.2.3 ระบบปัจเจกชน ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์เป็นวิชาชีพแขนงหนึ่งที่สังคมให้การยอมรับในลักษณะเกรงกลัววามมีของอำนาจของปากกา จึงเป็นแรงส่งให้ผู้ประกอบวิชาชีพได้ใจว่า สิ่งที่ทำอยู่ถูกต้อง น่าปฏิบัติ แต่ถ้าเจอผู้ประกอบวิชาชีพมีหลักการที่ตีระบบปัจเจกชนก็จะไม่เกิด แต่การเกิดระบบนี้เกิดจากการยอมรับของประชาชน เจ้าของ และเพื่อนร่วมงานที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบรายนั้นติดอยู่กับระบบดังกล่าวจนกลายเป็นนิสัยส่วนตัวไป

3.2.4 การขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม เป็นเรื่องที่ถูกเถียงกันมาตลอดว่าความถูกต้องและความพอดีอยู่ตรงไหน เพราะบรรทัดฐานของจริยธรรมนั้นไม่เท่ากัน โดยสังคมหนึ่งอาจมองว่าจริยธรรมอยู่ในระดับนี้ถือว่าดีแล้ว แต่อีกสังคมหนึ่งอาจจะไม่พอก็ได้ “สภาการหนังสือพิมพ์เป็นจุดเริ่มต้นที่ต้องใช้ระยะเวลาที่จะแก้ไขปัญหาระหว่างปฏิบัติงาน คือ ก้าวแรกที่เดินไปจะพบอุปสรรคมากมายเพราะเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น ไม่มีมาก่อน การร่างกรอบจรรยาบรรณคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แต่ในแง่ของการปฏิบัติงานจริงอาจจะทำยากก็ได้ จึงต้องรอการพัฒนาต่อไป” (สัมภาษณ์ ฉวีวรรณ

เกียรติโชคชัยกุล : 19 ตุลาคม 2541) ดังนั้นจึงต้องสร้างมาตรฐานของวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน เพื่อให้สังคมและผู้ประกอบวิชาชีพได้รับรู้และแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน การขาดจิตสำนึกอาจจะละเมิดเพราะไม่ทราบก็ได้ จึงเป็นปัญหาที่ต้องหาข้อยุติและสร้างมาตรฐานจริยธรรมการประกอบวิชาชีพ

3.2.5 ระบบนายทุน เป็นปัญหาสำคัญของการทำงานธุรกิจประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยที่มีระบบเสรีนิยม เพราะนายทุนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการผลิตหนังสือที่จะต้องคำนึงถึงกำไรและขาดทุนเป็นหลัก ในขณะที่นักหนังสือพิมพ์มีบทบาทและหน้าที่ในการดูแลและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งบางครั้งผู้ประกอบวิชาชีพต้องผินความรู้เกี่ยวกับการละเมิดทางจริยธรรมที่กำหนดไว้ จึงเท่ากับว่า นายทุนเป็นผู้กำหนด ส่วนอุดมการณ์เป็นเพียงແ່ງແ່ງประกอบเท่านั้น ถ้านายทุนแสวงหาผลประโยชน์มากเกินไปก็จะมีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่เช่นกัน ดังนั้นทั้งสองฝ่ายจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน แต่ในสภาพปัจจุบันนายทุนก็ยังเป็นนายทุนอยู่ดีที่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายตามหลักการค้าเสรีตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้ระบบการแข่งขัน

3.2.6 นักการเมือง จะเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับนายทุนไม่มากนักหรือบางต่านักพิมพ์ก็มีนักการเมืองเป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วย ทั้งสองประเด็นนี้จะมีลักษณะเกี่ยวพันกันในการปฏิบัติงาน ดังทฤษฎีที่ว่า “สื่อพึ่งป่า ปลาพึ่งน้ำ” จึงทำให้อุดมการณ์ของวิชาชีพเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการหมุนเวียนของรายได้และรายจ่ายในการดำเนินธุรกิจของต่านักพิมพ์ ซึ่งมีนักการเมืองหลายพรรคที่พยายามจะห่อเลี้ยงด้วยเงินจากการลงโฆษณา จึงเป็นปัญหาสำคัญ เพราะถ้าเมื่อรับเงินมาแล้วก็ไม่สามารถที่จะรายงานข้อเท็จจริงตามความเป็นจริงได้

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบตนเอง

กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ตัวแทนสมาคม มีความไว้วางใจศกาศ ในเรื่องของการรับผิดชอบต่อศีลธรรมและสังคม ส่วนทางด้านกฎหมายและทางการเมืองก็ยังดังเดในเรื่องของอำนาจรัฐที่จะเข้ามามีบทบาทในการจำกัดเสรีภาพในการทำงาน เพราะออย่างน้อยการมีจริยธรรมประกอบวิชาชีพก็เป็นอีกกลไกหนึ่งที่จะสามารถควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพให้อยู่ภายใต้กรอบที่กำหนดไว้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพเองว่าจะสามารถควบคุมการทำงานให้เที่ยงตรงและยุติธรรมได้มากน้อยเพียงใด เพราะกฎระเบียบทางด้านจริยธรรมถ้าสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างเต็มที่ก็จะเป็นจุดสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจของผู้บริโภคข่าวสารเช่นกัน

ส่วนปัจจัยอุปสรรคที่มีต่อผลการหนังสือพิมพ์ก็คือ ระบบอุปถัมภ์ ระบบป้องกันชน ระบบนาซุน ที่เป็นต้นเหตุของการขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม สำหรับตัวส่วนของคณะกรรมการของสภาเห็นว่าเป็นเรื่องที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ในอนาคต จึงเป็นเรื่องที่จะต้องปฏิบัติก่อนแล้วค่อยมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

2.6 กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ระดับผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

1. นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี หัวหน้าศูนย์ข้อมูล กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
2. นายศุภมิตร เกตุวิทย์ หัวหน้าข่าวต่างประเทศ กองบรรณาธิการรายวันหนังสือพิมพ์วิญญูจักร
3. นายเมธา ศกาวัฒน์ ผู้สื่อข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
4. คุณอรุณี เอี่ยม ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ
5. นายปรีทัศน์ กองเพชร หัวหน้าข่าวการเมือง/ข่าวบันเทิง หนังสือพิมพ์ข่าวสด

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ประเภทผู้ปฏิบัติการ มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและจบในสาขาค่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพเท่าไรนัก แต่อาศัยระยะเวลาในการฝึกอบรม ในการปฏิบัติงาน และมี 2 ท่าน ที่เรียนทางด้านนิเทศศาสตร์ก็จะมีความรู้ความเข้าใจหลักการทำงานของวิชาชีพเป็นอย่างดี รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากแหล่งข่าว นักข่าว วีโรเตอร์ หรือแม้แต่คนรับผิดชอบหน้า 1 ถ้วนแต่มีปัญหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละส่วน ซึ่งกลุ่มดังกล่าว (4 คน) มีประสบการณ์การทำงานในวิชาชีพเป็นเวลานาน จึงเห็นกระบวนการทำงานของวิชาชีพได้อย่างชัดเจน ส่วนอีก (1 คน) เป็นบุคคลที่เพิ่งผ่านงานวิชาชีพเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น

ปัจจัยด้านการศึกษาและสถานภาพของกลุ่มผู้ประกอบการจะเป็นตัวกำหนดลำดับความคิดและความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อผลการหนังสือพิมพ์ เพราะการศึกษาจะเป็นตัวกำหนดให้กลุ่มมีแนวคิดและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ระดับปฏิบัติการจะมีทัศนคติต่อการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ ส่วนสถานะตำแหน่งในสังคมก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจ เพราะมุมมองในตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถจะกล่าววิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบได้มากนัก เพราะทุกคนต่างก็อยู่ภายใต้

สังกัดสำนักพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ จึงต้องระมัดระวังการให้ข้อมูลที่ผิดพลาดต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของตนเอง

2.ทักษะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์ เป็นความพยายามของผู้ประกอบวิชาชีพในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเสรีภาพในการคิด ในการเขียน เพื่อคงรักษาความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งเรื่องดังกล่าวมีการเรียกร้องเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร แต่ก็ประสบปัญหาที่ถ้ามืดทแยงระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพกันเองและผู้มีอำนาจของรัฐที่ไม่สามารถจัดการเรื่องดังกล่าวได้อย่างลงตัว และสภาการหนังสือพิมพ์ที่จัดตั้งขึ้นมาในปี พ.ศ.2540 เป็นผลพวงจากการที่รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปส่วนต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้นนักหนังสือพิมพ์จึงเห็นว่าควรจะมีการปฏิรูปสื่อให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ส่วนอีกเหตุผลหนึ่งคือจะพยายามผลักดันให้มีสภาการหนังสือพิมพ์เพื่อตรวจสอบกันเองมากกว่าที่จะให้บุคคลอื่นที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพเดียวกันมาทำการตรวจสอบ โดยคุณอรรณี เอื้อบ ให้ข้อคิดเห็นว่า

“สภาการหนังสือพิมพ์ในขณะนี้เป็นการปรากฏการณ์ที่เกิดจากการควบคู่กับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งในช่วงนั้นทุกสังคมมีการปฏิรูปอย่างมากมาย ดังนั้น สื่อจึงต้องมีการปฏิรูปด้วยเช่นกัน ซึ่งในอดีตสื่อมวลชนก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในความเป็นกลางในการเสนอข่าว และการตรวจสอบกันเองก็ไม่เป็นกลางในการเสนอข่าวและการตรวจสอบกันเองก็ไม่เป็นระบบที่ชัดเจน เมื่อมีสภาการหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นก็เป็นกระบวนการสำคัญของวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ แต่จะเชื่อมั่นหรือไม่เชื่อมั่นก็ขึ้นอยู่กับการรับเรื่องราวร้องทุกข์และพิจารณาการตัดสินใจปัญหาที่ถูกฟ้องซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าองค์กรที่ตั้งขึ้นมานั้นจะถ่วงเทวหรือประสบความสำเร็จ”

สภาการหนังสือพิมพ์ ถือว่าเป็นก้าวแรกของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ในการจัดระเบียบให้องค์กรเป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารที่จะได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่สภาการหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ควบคุมดูแลความประพฤติให้เป็นไปตามหลักจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งการปฏิบัติงานจะสำเร็จหรือไม่นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบวิชาชีพฝ่ายเดียว แต่จะต้องอาศัยความร่วมมือทั้งสอง แต่อิทธิพลของผู้บริโภคข่าวสารในประเทศไทยยังไม่เข้มแข็งพอที่จะเรียกร้องขอความเป็นธรรมให้แก่ตนเองได้ เพราะสังคมยังเป็นลักษณะการพึ่งพาตนเองมากกว่าจะเป็นกลุ่มก้อนที่จะเป็นพลังสำคัญในการต่อรองเพื่อมวลชน “ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพและประชาชนไม่ให้ความร่วมมือก็ไม่สามารถจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะประชาชนเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ดำเนินการได้อย่างจริงจัง แต่ถ้าประชา

ชนไม่สนใจการตัดสินใจปัญหาของสภาการหนังสือพิมพ์และยังมีพฤติกรรมการบริหารโลกยังเหมือนเดิม สภาการหนังสือพิมพ์ก็คงจะดำเนินการได้ลำบาก” (สัมภาษณ์ ขวรงค์ ถิมปีทมาณี : 4 กันยายน 2541) ผู้บริหารข่าวสารจึงเป็นพลังสำคัญที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบเพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยเกี่ยวกับธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม สังคมและการเมือง

กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ในระดับปฏิบัติการ (5 ท่าน) มีแนวคิดว่าศีลธรรมและทางสังคมเป็นเรื่องที่ไม่สามารถระบุได้ว่าอะไรคือความผิด และอะไรที่ถูกต้องเพราะสังคมมีบรรทัดฐานทางด้านศีลธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ว่า สิ่งใดควรจะปฏิบัติและสิ่งใดไม่ควรจะปฏิบัติเพื่อสร้างความชัดเจนและกรอบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพราะถ้าทุกสำนักพิมพ์มีมาตรฐานไม่เท่าเทียมกันสภาการหนังสือพิมพ์ก็คงจะลำบากในเรื่องการบริหารและการจัดการ “หลักจริยธรรมที่เป็นข้อกำหนดของสภาการหนังสือพิมพ์ก็เป็นเพียงแค่นามธรรม เพราะการเผยแพร่ข่าวสารหลักจริยธรรมในหมู่ของระดับปฏิบัติการแทบไม่มีเลย ถ้าตามคนที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ในระดับปฏิบัติการก็ไม่สามารถตอบได้ว่ามีกี่ข้อ กล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง” (สัมภาษณ์ สขุมพร เกตุวิทย์ : 1 ธันวาคม 2541) ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องรายละเอียดที่สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องเร่งสร้างผลงานและให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนโดยทั่วไป เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ ไม่เป็นเพียงแค่อักษรที่กำหนดไว้ในหลักจริยธรรมของสภาการหนังสือพิมพ์ แต่ในเชิงปฏิบัติการไม่สามารถที่จะนำที่ตั้งดังกล่าวมาใช้ได้

ด้านการเมือง ในกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ระดับปฏิบัติการมองว่า รัฐไม่ควรจะเข้ามาก้าวก้าวยในด้านกรนำเสนอเนื้อหา เพราะบางครั้งได้มีการพูดคุยบางประเด็นที่ส่งผลกระทบต่ออำนาจของรัฐเช่นกัน ดังนั้น สื่อจะต้องปราศจากอำนาจของรัฐที่จะเข้ามากดขี่ หรือเป็นผู้กำหนดแนวทางในการนำเสนอที่ส่งผลกระทบต่อรับรู้ของประชาชนในฐานะผู้บริหารข่าวสาร

ด้านทางกฎหมาย เป็นมาตรการที่ทุกคนมองว่า ถ้ามีกฎหมายแล้วจะทำให้ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในสังคมได้เพียงพอและสมบูรณ์ในการดำเนินชีวิต แต่ทุกอย่างก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นการบังคับได้เสมอไปยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่กำหนดอยู่เช่นกัน เพราะจริง ๆ แล้วแม้สังคมจะมีกฎหมายบังคับอยู่ก็ ยังมีผู้ละเมิดกฎหมายมากเหมือนกันดังนั้น การมีจริยธรรมเป็นบรรทัดฐานเดียวกันจะเป็นพลังสร้างจิตสำนึกของวิชาชีพให้อยู่ในระนาบเดียวกัน ถ้าสำนักพิมพ์ใดเกินกรอบที่กำหนดไว้ก็จะต้อง ลงโทษทางจากสังคมอย่างจริงจัง ไม่ละเว้นว่าสำนักพิมพ์ไหน อย่างไร โดยคุณธรรม เอื้อย ให้ความเห็นว่า

“ถ้าเราศึกษาดมกฎหมายในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ามีกฎหมายที่มากควบคุมถือเป็นจำนวนมาก ถ้าเกิดกรณีพิพาทจากแหล่งข่าวก็มีการฟ้องร้องในระบบศาลอยู่แล้ว ซึ่งกฎหมายคุ้มครองที่มีอยู่มากมายก็เป็นการควบคุมโดยปริยาย ถ้ามองความเชื่อมั่นต่อสภากาหนดหนังสือพิมพ์นั้นมองว่าไม่ได้เกิดจากกฎหมาย แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้บริโภคข่าวที่จะตื่นตัวและพิทักษ์ความถูกต้องให้แก่สังคม และกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ที่จะยึดมั่นต่อหลักจริยธรรม”

ดังนั้น ถ้าเราสร้างหลักจริยธรรมที่ดีเป็นที่ยอมรับของทุกสำนักพิมพ์ เมื่อเกิดปัญหาเกิดขึ้น การพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ก็จะมีการพิจารณามาตรฐานของวิชาชีพลักษณะเป็นสิ่งที่ควบคุมให้ผู้ประกอบการวิชาชีพทำการตรวจสอบกันเองมากกว่าให้บุคคลภายนอกที่ไม่รู้รายละเอียดมากกำหนดหลักเกณฑ์มากเกินไปจนทำให้หลักการของวิชาชีพจะต้องเสียไป “การที่มีกฎหมายรองรับก็เท่ากับมีอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาสำคัญก็คือ ใครจะเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐมันอันตราย ถ้าเรายินยอมก็เท่ากับเรามอบอำนาจให้รัฐเข้ามาควบคุมในวิชาชีพของเรา” (สัมภาษณ์ ชวรงค์ ทิมปัทมปภาณี : 4 กันยายน 2541) ซึ่งกฎหมายไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่จะกำหนดให้ผู้ประกอบการวิชาชีพเกรงกลัว ถ้าเราปลูกจิตสำนึกในวิชาชีพให้มีความระมัดระวังต่อหลักจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมก็เท่ากับเป็นการสร้างจิตสำนึกของมนุษย์ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้มีระดับจริยธรรมสูงขึ้น

3.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร บทบาทของสภากาหนดหนังสือพิมพ์ควรจะมีหน้าที่ในการตรวจสอบ กลั่นกรอง แจ้งข่าวสาร และรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคข่าวสารที่ได้รับผลกระทบต่อการนำเสนอข่าวสารจากสำนักพิมพ์ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของสภากาหนดหนังสือพิมพ์ เพราะสภาจะสร้างความเชื่อมั่นหรือไว้วางใจนั้นขึ้นอยู่กับประเด็นกรณีนี้เป็นหลัก เพราะผู้บริโภคข่าวสารกำลังเฝ้าระวังเพื่อพิจารณาการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่า อ่านและขอบเขตหน้าที่ของคณะกรรมการสภาจะสามารถตัดสินใจได้อย่างยุติธรรมและโปร่งใสมากน้อยเพียงใด และยังเป็นสิ่งที่วัดว่า ผู้ประกอบการวิชาชีพเดียวกันจะสามารถกำกับดูแลกันเองโดยปราศจากอำนาจของรัฐเข้ามายุ่งเกี่ยวจนเป็นการสร้างปัญหาให้แก่สภาเองได้อย่างไร ในขณะที่เดียวกันบทบาทของสภากาหนด

หนังสือพิมพ์จะมีหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นอย่างเฉิวไม่ได้ ควรจะมีบทบาทในการส่งเสริมวิชาชีพให้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น” เรื่องของการตรวจสอบเป็นเรื่องของการรับรองมากกว่าเพราะถ้าดีขึ้นมาเพื่อถ่วงกรงและตรวจสอบ มันผิดความรู้สึกรับของมนุษย์ ก็จะเป็นองค์กรที่คนไม่ชอบเพราะอะไร ๆ อยู่ดี ๆ ก็มาตรวจสอบการทำงานของเร ในขณะที่เรากินเงินเดือนของสำนักพิมพ์อยู่” (สัมภาษณ์ ปรีทัศน์ กองเพชร : 13 พฤศจิกายน 2541) เมื่อจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นมาแล้วก็ควรวางรูปแบบการพัฒนาที่รองรับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารเพื่อป้องกันการเป็นองค์กรที่มีแต่บทบาทและหน้าที่ ส่วนอำนาจควบคุมก็อยู่แต่ในนามเท่านั้น

นอกจากนี้สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทสภาการหนังสือพิมพ์ให้ประชาชนได้รับทราบและรู้จักให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริงและโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ปัจจุบันลักษณะโครงสร้างทางการเมืองและสังคมเป็นลักษณะการรวมศูนย์ ดังนั้น ตัวสื่อเองจะต้องพยายามให้ประชาชนมองสภาการหนังสือพิมพ์เป็นของคนทุกคน และทุกคนมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกัน โดยมีสภาการหนังสือพิมพ์เป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนทำให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจต้องเสียไป การที่จะสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจนั้นทุกสำนักพิมพ์จะต้องพูดภาษาเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน จะทำให้งานสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น และถ้าผู้บริโภคข่าวสารยังนิ่งเฉย ไม่ทำอะไรเลย การตรวจสอบกันเองก็ไม่เกิดเช่นเดียวกัน เพราะมีแค่คาดหวังพึ่งทางผู้ประกอบวิชาชีพเพียงด้านเดียว โดยไม่ช่วยกระตุ้นหรือทำอะไรเลยก็จะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรม ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพซัดมันและเที่ยงตรงต่อการประกอบวิชาชีพ ส่วนผู้บริโภคข่าวสารก็ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งบทบาททั้งสองจะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์มีความเข้มแข็งมากขึ้น

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 องค์กรประกอบของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ เป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงความน่าเชื่อถือขององค์กรเอง เพราะถ้าเป็นคณะกรรมการที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของเหล่าสมาชิกทุกสำนักพิมพ์รวมถึงผู้บริโภคข่าวสารแล้ว อิงจะทำให้คณะกรรมการเป็นที่ยอมรับในความรู้ความสามารถและสร้างความเป็นมาตรฐานวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้แก่วงการ แต่อย่างไรก็ตามขนาดสัดส่วนของคณะกรรมการสภาเองจะต้องมีความพอเหมาะพอดี ไม่โอนเอนไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งจนมากเกินไป “สัดส่วนของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ควรจะเป็นระบบกึ่งหนึ่งระหว่างฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพและกลุ่มผู้บริโภคข่าวสาร เพื่อให้รู้กันไปเลยว่าสัดส่วนฝ่ายไหนที่ทาถอความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจต่อระบบการบริหารงานของสภาการหนังสือ

พิมพ์” (สัมภาษณ์ : ศุภมิตร เกตุวิทย์ : สัมภาษณ์ 1 ธันวาคม 2541) โดยปัจจุบันระบบคัดส่วนถ้า มองไปแล้วจะเน้นไปทางผู้ประกอบวิชาชีพมากกว่า ซึ่งถ้าจะคิดว่าต้องการมีความบริสุทธิ์ใจในการ ทำงานก็ควรจะมีส่วนที่คิดว่านี้ เพื่อความโปร่งใสในระบบการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์

3.2.2 ความเป็นปัจเจกชนของมนุษย์สามารถกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นทุกชนชั้น แต่จะมาก หรือน้อยเท่านั้นเอง ซึ่งการประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์เป็นจุดหนึ่งที่สร้างความเป็นปัจเจกชน เพราะมีอำนาจของปากกาเป็นตัวส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพหลงระเหิงในสิ่งดังกล่าวมากเกินไป จนทำให้เกิดความผิดเพี้ยน หลักวิชาชีพต้องบิดเบือน

3.2.3 ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาช้านานจึงทำให้เราเห็น เรื่องการช่วยเหลือกันเป็นเรื่องปรกติธรรมดาในชีวิตประจำวัน ยิ่งผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ละเมิดต่อจริยธรรมก็อาจจะเพิกเฉยหรือละเลยที่จะจัดการเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง ท่านองคัมพิงเพช เก่าประกาศว่า แมลงวันไม่คอมแมลงวันด้วยตนเอง จนทำให้ศักดิ์ศรีของวิชาชีพต้องถดถอยลงเพราะ ความเชื่อถือและความเชื่อมั่นต่อสภาการหนังสือพิมพ์ถดถอยลง โดยผู้อยู่ในวิชาชีพเดียวกันต่างก็มี ความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ การที่จะทำอะไรที่รุนแรงก็จะคิดขัดใจในเรื่องดังกล่าวจนกลายเป็น ปัจจัยหนึ่งที่จะเป็นอุปสรรคต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจ โดยคุณอรุณี แซ่เอ๊ยบ ให้ข้อคิดเห็นว่า

“ถ้าสำนักพิมพ์มีปัญหาอะไรก็ต้องว่ากล่าวตักเตือนภายในสำนักพิมพ์นั้น แต่คิดว่าระบบ สำนักพิมพ์ก็ยังมีระบบอุปถัมภ์อยู่ มีการปกป้องกันเองที่เรายังเห็นกันอยู่ ในขณะที่จะเห็นว่ายังมี ระบบที่น้องมากกว่า ความผิดพลาดบางครั้งก็มองข้ามคิดว่าไม่ใช่ปัญหา ค่อนข้างจะละเลยไปไม่ได้ รับความสนใจเท่าที่ควร”

ถ้ากลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่อย่างถูกต้องและเที่ยงตรง ไม่หวั่นวิตกว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีอำนาจและหน้าที่อะไร แต่มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า ต้องการสร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจต่อระบบการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นนั้น จะเป็นเรื่องดีต่อการตรวจสอบ กันเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์มากกว่าจะติดอยู่เพียงแต่ความเกรงใจกันเองจนมากเกินไป

3.2.4 การขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม คงเป็นผลพวงจากสภาพเศรษฐกิจในอดีต ที่เจริญรุ่งเรืองอย่างมากจนทำให้อัตราค่าจ้างค่าตอบแทนสูงขึ้น ซึ่งถือถึงพิมพ์ก็เป็นอีกวิชาชีพ หนึ่งที่มีอัตราค่าจ้างค่าตอบแทนค่อนข้างสูงจนเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้วิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ มีสาขาอื่นเข้ามาเข้ามา มาก และทางสำนักพิมพ์ก็ไม่มีเวลาที่จะอบรมและเรียนรู้ในวิชาชีพมากนักจน

ทำให้ผู้เข้ามาประกอบวิชาชีพแต่ละยุคข้อบังคับทางจริยธรรม จนทำให้ละเมิดทางจริยธรรมอยู่เป็นประจำ และอีกกรณีหนึ่งก็คือ ผู้ที่รู้แต่ก็ละเลยไม่ปฏิบัติตาม ความถูกต้องและการควรมีควรในการหาข่าว

3.2.5 ระบบนาซุน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพสื่อถึงพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานอยู่มากเช่นกัน เพราะนาซุนสามารถกำหนดทิศทางการผลิตหนังสือเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรับผิดชอบต่อสังคมด้วย “ระบบการค้าของเราเป็นทุนนิยมเสรี มันขึ้นอยู่กับนาซุน มีระบบที่ซับซ้อนและประเทศเรายังไม่สามารถแยกออกระหว่างจรรยาบรรณของวิชาชีพและผลประโยชน์ เราขอรับโดยตรงว่า การสร้างความโปร่งใสให้กับสื่อเรา ก็เกิดความขัดแย้งระหว่างนาซุนก็เกิดขึ้น แต่ไม่รู้จะแยกจากนาซุนได้อย่างไร” (สัมภาษณ์ สุขุมพร เกตุวิทย์ : 1 ธันวาคม 2542) ซึ่งปัญหาของนาซุนก็เป็นประเด็นหนึ่งที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะมีอิทธิพลต่อผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ได้มากน้อยเพียงใด เพราะยังเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการกำหนดเนื้อหาสาระและทิศทางในการนำเสนอ ซึ่งบางครั้งอาจจะละเมิดต่อจริยธรรมของวิชาชีพก็ได้

3.2.6 นักการเมืองถือว่าเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดในระดับผู้บริหาร เข้าของ รวมถึงนักข่าว สภาการเมือง ซึ่งจะมีอิทธิพลสำคัญต่อการเป็นปัจจัยสำคัญต่อการนำเสนอข่าว โดยมีนักการเมืองสนับสนุนราชได้ส่วนหนึ่งมาต่อถึงบริษัทให้อู่รอด จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อจริยธรรมไม่มากนัก

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

การมีสภาการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยถือว่าเป็นเรื่องที่ดีสำหรับวงการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ เพราะในอดีตมีการต่อสู้และเรียกร้องการจัดตั้งเป็นเวลานานกว่า 30 ปี ก็ไม่สามารถจะดำเนินการจัดตั้งได้ ดังนั้นเมื่อมีการจัดตั้งแล้วควรจะเร่งทำความเข้าใจในเรื่องของจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนการเมืองและกฎหมายไม่ควรจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติงานของนักหนังสือพิมพ์ เพราะเข้ามาเมื่อไรความเป็นอิสระของวิชาชีพก็น้อยลง ซึ่งทางผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องปฏิบัติงานตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์ให้เที่ยงตรงและบริสุทธิ์ยุติธรรม เพราะประเด็นดังกล่าวจะเป็นหัวใจสำคัญต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์

ส่วนปัจจัยอุปสรรคที่มีผลต่อสภาพการหนังสือพิมพ์คงจะเป็นประเด็นปลีกย่อยที่อาจจะมองข้ามในรายละเอียดก็ได้ ซึ่งกลุ่มของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในระดับปฏิบัติการมองว่าประเด็นต่าง ๆ เป็นระบบถูกโซ่ที่เชื่อมโยงต่อกัน คือ ระบบส่วนควบจะยึดความเป็นกลางระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสารเท่าเทียมกัน เพราะถ้าเอียงทางด้านผู้ประกอบวิชาชีพมากเกินไป ก็จะเกิดระบบการอุปถัมภ์เกื้อกูลกันในการปฏิบัติงาน และยิ่งผู้ประกอบวิชาชีพอยู่นานเท่าใด ก็จะมีความเป็นปัจเจกชนมากขึ้นเท่านั้น และที่ร้ายกว่านั้นถ้าระบบนายทุนไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามอุดมการณ์ของวิชาชีพแล้วก็คงจะเป็นเรื่องคอจืดจางในด้านจริยธรรมเหมือนกัน

2.7 กลุ่มผู้บริโภคสื่อ ประเภทของ NGO และนักธุรกิจ ประกอบด้วย

1. นายสรรพสิทธิ์ คุ้มทรัพย์พันธ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
2. นายไพโรจน์ พลเพชร เลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเลขาธิการคณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส)
3. คุณชนวดี ทำจิน มูลนิธิเพื่อนหญิง
4. นายศุภกัณฑ์ เจริญรัตน์ ทำงานบริษัทเอกชน
5. นายปิติ กุศลไรรัตน์ เจ้าของกิจการส่วนตัว
6. คุณคาราณีย์ ดันธธสวรงค์ ผู้อำนวยการสำนักบริหาร (ด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์) ธนาคารกสิกรไทย

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1. กลุ่ม NGO และนักธุรกิจ จะเป็นกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนที่ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในระดับผู้บริหาร ระดับปฏิบัติการ ทำให้เห็นวิธีการทำงานของผู้สื่อข่าวและความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวได้เป็นอย่างดี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาวิจัยจะจบวุฒิปริญญาตรีในสาขาทางด้านกฎหมายและพาณิชย์ฯ และปริญญาโททางด้านประชาสัมพันธ์ สามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 ส่วนคือ กลุ่มแรกจะทำงานในเชิงของมูลนิธิซึ่งแต่ละบุคคลทำงานเพื่อสังคมและพิทักษ์รักษาในสิทธิที่พึงจะได้รับจากสังคม อาทิ มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและคณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน ที่ทำหน้าที่ดูแลและปกป้องความถูกต้องให้แก่กลุ่มได้รับความเท่าเทียมกันในสังคม และส่วนกลุ่มที่สองจะเป็นบุคคลที่จะต้องทำงานเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนโดยตรง จึงถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลดิบที่สื่อมวลชนควรจะไปพิจารณาว่าแต่ละประเด็นอะไรที่สมควรจะเป็นข่าว และอะไรไม่สมควรที่จะเป็นข่าว จึงได้เห็นวิธีการทำงานของผู้ประกอบ

วิชาชีพพนักงานสื่อพิมพ์อย่างใกล้ชิด รวมถึงระบบความคิดของผู้ประกอบวิชาชีพพนักงานสื่อพิมพ์ รายงานข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่วนผู้ประกอบวิชาชีพรุ่นใหม่ที่เข้ามาทำงานเป็นผู้ประกอบวิชาชีพในการรายงานข่าวที่เป็นส่วนสำคัญของประเทศ อาทิ ทำเนียบ รัฐบาล กระทรวงการคลัง เป็นต้น ทำให้กลุ่มดังกล่าวอาจจะมีประสบการณ์ยังไม่เพียงพอที่จะจำแนกและวิเคราะห์ข่าวออกมาเป็นส่วนต่าง ๆ ได้ จนทำให้การนำเสนอเนื้อหาของพนักงานสื่อพิมพ์เป็นเหยื่อของแหล่งข่าวที่จะชักจูงไปในทิศทางที่ต้องการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่ม NGO นักธุรกิจจำนวน 5 คน มีความเห็นที่สอดคล้องกันคือ ไม่มีความเชื่อมั่นต่อการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ เพราะมีหลายประเด็นที่มองเห็นว่า จะมีลักษณะการทำงานคล้ายกับสมาคมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่ผ่านมา และไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารและสื่อมวลชนและผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ เพราะยังไม่มีมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงการทบทวนทางสังคมก็ยังไม่มีการทบทวนเคสกันจึงทำให้ขาดระดับความเข้มของการทบทวนต่อบุคคลที่จะเกิดจริยธรรม เพราะทางผู้ถูกละเมิดกับผู้ประกอบวิชาชีพจะหากระดับความพอดีกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ยาก รวมถึงความจริงใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จะตำเรื่องถูกลงไปไม่ได้ถ้าการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมยังไม่สามารถทำให้สังคมได้ประจักษ์ชัดว่าบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นที่พึ่งในยามที่ถูกผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัว จนได้รับความเสียหายต่อการกระทำนั้น ส่วนอีก 1 ท่านมีความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์ที่จะมีบทบาทในการดูแลตนเอง และมีบทบาทที่จะรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

1.1 ความแตกต่างในด้านการศึกษา ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจ แต่สถานภาพทางสังคมของกลุ่ม NGO และนักธุรกิจ จะเป็นตัวกำหนดในการลำดับความคิดเห็นต่อสภาการหนังสือพิมพ์ เพราะ 5 ท่าน เป็นบุคคลที่ติดต่อกับพนักงานสื่อพิมพ์และไม่มีพันธะอะไรที่จะกลัวสื่อในการส่งผลต่อตนเองและคนสังกัดอยู่ เพราะแต่ละบุคคลอยู่ในค่ายสังกัดที่มีพลังของกลุ่มตนเองที่จะสนับสนุนในเชิงรูปธรรมอย่างชัดเจน จึงมีความเป็นอิสระในการคิด วิพากษ์ วิจักษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาเพราะไม่ได้ติดอยู่กับสถานะของตนเองที่ดำรงอยู่ แต่อีก 1 ท่านมีฐานะเป็นหัวหน้าหน่วยงานที่ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ไปยังสื่อต่าง ๆ ดังนั้น การวิพากษ์ วิจักษ์ หรือแนวคิดอะไรก็ตามที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานที่ดำรงอยู่ ก็พยายามที่หลบหลีกเพื่อป้องกันตนเองออกจากความเป็นปรปักษ์กับสื่อโดยตรง เพราะถ้ามีปัญหาต่อสื่อจะมีผลกระทบต่อหน้าที่การงานรวมถึงฐานะที่ดำรงอยู่ ซึ่งแน่นอนการแสดงความคิดเห็นที่ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรเป็นเป้าสายตาจะทำให้ระดับความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับเรื่องดังกล่าวออกมาเป็นกลาง ก็คือ ไขกับไม่ใช่ กำลังกัน อยู่เพื่อรักษาคุณภาพของตนเองไม่ให้ส่งผลกระทบต่อตนเองและองค์กรจึงมีลักษณะการเปิดเผยความคิด

อยู่ในระดับครึ่งเดียว แต่ขณะที่บุคคลอื่นเปิดความคิดความเห็นอย่างเสรี ไม่ต้องกลัวองค์กรจะเสียด และตนเองก็ไม่ต้องกลัวว่าสื่อจะเล่นงาน ทำให้กล้าวิพากษ์วิจารณ์อย่างเต็มที่ต่อความคิดเห็นการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์เมื่อกลางปี 2540

2. ทัศนะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำหน้าที่พิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสารให้ได้รับความยุติธรรมและเที่ยงตรง และเป็นความพยายามของฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพเองที่ต้องการควบคุมตนเองมากกว่าที่จะให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องและมีบทบาทในการควบคุมดูแลจนขาดความอิสระในเชิงวิชาชีพ ซึ่งการตรวจสอบในอดีตจะมีกลไกของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องมีผลต่อการดำเนินการของผู้ประกอบวิชาชีพเอง ซึ่งภาพลักษณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพรู้สึกเจ็บปวดกับมาตรการดังกล่าวในอดีต ดังนั้น การตรวจสอบตนเองของสื่อมวลชนจะต้องสร้างมาตรฐานของวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะสภาการหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรใหม่ที่ตั้งขึ้นมาจะต้องพิสูจน์ความเป็นเนื้อแท้ของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์” สภาการหนังสือพิมพ์ควรริเริ่มในการสร้างมาตรฐานวิชาชีพเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน การที่จะไปได้ตามเป้าหมายนั้นไม่เพียงพอ รวมถึงการพัฒนาวิชาชีพและปลูกฝังจรรยาบรรณเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาว” (สัมภาษณ์ ไพโรจน์ พลเพชร : 2 ตุลาคม 2541) แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรตรวจสอบตนเองควรมีโครงสร้างและรูปแบบที่สามารถตอบสนองสังคมได้อย่างทันท่วงที ไม่ใช่ผู้บริโภคข่าวสารต้องไปศึกษาหาความรู้และรายละเอียดของขั้นตอนการรับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับสภาการหนังสือพิมพ์เอง จนทำให้สภาการหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรที่มีหลักการดี แต่ทางด้านปฏิบัติจริงกลับล้มเหลวเพราะไม่ได้ยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง โดยนายปิ迪 กุศลโรจน์ ให้ความเห็นว่

“สภาการหนังสือพิมพ์ก็เป็นรูปลักษณะหนึ่งของสมาคมนักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์ที่ээрออเดิมไม่ต่างไปจากเดิม แต่ทำให้องค์กรใหญ่โตขึ้น เกร่งงวม สร้างภาพ ชุคกันตรง ๆ คือ สภาการหนังสือพิมพ์กำเนิดมาจากแรงกดดันในช่วงของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในขณะนั้น”

สภาการหนังสือพิมพ์ควรจะทำหน้าที่พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แก่ผู้บริโภคข่าวสารมากกว่าที่จะคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพกันเองโดยพยายามกันอำนาจของรัฐที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง และผลักดันอำนาจของผู้ประกอบวิชาชีพเข้ามาแทนที่ ซึ่งการที่ให้สังคมยอมรับน่าจะมีพลังของผู้บริโภคข่าวสารเข้ามา มีบทบาทมากขึ้น “การควบคุมตนเองถือว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่จะให้ดีมากกว่านี้จะต้องให้สาธารณชนเป็นผู้ควบคุมดูแล ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกทำหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงาน เพราะการที่สื่อมวลชนตรวจสอบตนเองนั้นในบางเรื่องก็อาจจะละเลยหรือหลุดไป ทำให้ผลการ

ปฏิบัติงานไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ควรจะเป็นกลไกของสังคมมาดูแลก็คือ ประชาชน เพราะผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกันก็ควรจะโอบเอียงเข้าข้างกันอยู่ดี” (สัมภาษณ์ ธนวิ ทาจิน : 15 ธันวาคม 2541) ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบถึงบทบาทและหน้าที่ รวมถึงการแสดงศักยภาพของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ให้สังคมได้ประจักษ์ถึงความจริงที่มอบให้แก่ผู้บริโภคข่าวสาร ไม่ใช่ตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นมาเป็นเพียงแค่กระดาษสำหรับสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพตนเอง โดยเฉพาะกลุ่มนายทุนมากกว่าที่จะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ต้องเร่งสร้างผลงาน รวมถึงการปฏิบัติงานที่ฉับไวและรวดเร็ว เพราะปัจจุบันวิธีการทำงานรวมถึงการปฏิบัติงานจะยึดถือระบบราชการ ทำให้ผู้บริโภคข่าวสารที่ได้รับผลกระทบในเรื่องดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที จนกลายเป็นปัญหาที่ถ้ำเช่าและติดขัดอยู่ในระบบมากเกินไป และการที่จะให้สังคมและผู้บริโภคข่าวสารยอมรับและเชื่อมั่นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรมการหนังสือพิมพ์ แต่ขึ้นอยู่กับผลงานที่ทำให้สังคมยอมรับและเชื่อถือในระบบการทำงานที่เที่ยงตรง และการประสานงานที่คล่องตัวระหว่างกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารและกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพให้ลงตัว

ในขณะที่สภาการหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรที่ดั่งขึ้นตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบวิชาชีพเป็นหลัก มีการวางธรรมเนียมปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์ มีการวางจริยธรรม และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพเป็นหลัก และมีบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมในการดำเนินการในจุดต่าง ๆ จนเหมือนกับกำหนดเอง ปฏิบัติเอง และลงโทษเอง คุณธรรมพิทักษ์ คุณทรัพย์ประพันธ์ ให้ความคิดเห็นว่า

“ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถออกกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ และนักหนังสือพิมพ์ควรจะมีมาตรฐานทางจริยธรรม และมีจรรยาบรรณที่ออกมาควบคุม แต่ถ้าจะพิจารณาถึงการละเมิดหรือไม่ ไม่สมควรจะพิจารณา ไม่อย่างนั้นจะเป็นตัวองค์กรเดียวกันหมด ออกกฎคล้าย ๆ กับสมัยโบราณเป็นศาสนานครบาล ตัวเองเป็นคนออกกฎหมาย ตัวเองเป็นคนบังคับใช้กฎหมาย ตัวเองเป็นคนใช้และตีความกฎหมายอย่างเบ็ดเสร็จก็เข้าข้างตัวเองได้ และแนวโน้มก็จะเป็นอย่างนั้น”

สภาการหนังสือพิมพ์ สามารถสร้างภาพลักษณ์ว่าเป็นสมบัติของประชาชนที่ทำหน้าที่บริโภคข่าวสารข้อมูล ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพยังยึดถือยึดข้อมูลที่เป็นขอของสังคม และสภาการหนังสือพิมพ์มีสามารถจะจัดการและควบคุมดูแลอย่างจริงจังได้ สภาการหนังสือพิมพ์ก็ควรจะเพียงแต่องค์กรเสื่อกระดาษของผู้ประกอบวิชาชีพประเภทนายทุนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านอำนาจของรัฐเท่านั้น

3. ปัจจัยเกี่ยวกับธรรมเนียมสภาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม การเมือง และสังคม

กลุ่มนักธุรกิจและ NGO มองว่า ศีลธรรมและสังคมเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวแต่พอปฏิบัติเข้าจริง ๆ ก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่กำหนดได้ เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายมาควบคุมจนทำให้บางครั้งอุดมการณ์ของวิชาชีพต้องเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่นายทุนต้องการ ดังนั้น จะมองว่าผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่มีจริยธรรมนั้น ก็คงไม่ใช่ประเด็นที่ถูกต้องนัก เพราะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านอื่นมาพิจารณาด้วย ส่วนทางด้านสังคมเราจะเห็นว่าสังคมไทยมีลักษณะความอ่อนแอสูง การที่จะครองเรือใดเรื่องหนึ่งก็ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับความยุติธรรมได้ตลอดรอดฝั่ง ทำให้ผู้บริโภคข่าวสารก็ยังตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในการขัดเชิดข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม “การควบคุมจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวที่มีผลกระทบต่อสังคมยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะควบคุมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ เพราะบางเรื่องก็ยังไม่มีความรู้ที่จะกำหนดความถูกต้องอย่างชัดเจน” (สัมภาษณ์ ธนวิทย์ ทำจิ้น : 15 ธันวาคม 2541) ซึ่งความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคมก็นับว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้าจะให้ผลในเชิงปฏิบัติควรจะมีการกำหนดที่บอกได้ว่าถึงไหนผิดและถึงไหนถูกเพื่อเป็นบรรทัดฐานในทางจริยธรรม ส่วนทางด้านสังคมจะต้องพยายามปลูกกระแสผู้บริโภคข่าวสารคำนึงถึงและสร้างความถูกต้องและเป็นธรรมให้แก่สังคมด้วย

ในด้านการเมืองเป็นความพยายามของเหล่าผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในการต่อสู้ความเป็นอิสระในการพูด เขียน มาช้านาน ดังนั้น ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์จึงไม่ต้องการให้อำนาจของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้การไหลเวียนของข่าวสารไปสู่ประชาชนต้องตกอยู่ภายใต้ขอบเขตที่จำกัด ดังนั้นควรปล่อยให้เป็นที่ของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ดำเนินการในการเสนอข่าวอย่างอิสระเสรี และให้ประชาชนทำหน้าที่ตรวจสอบสื่ออีกทีหนึ่ง เพราะถ้าเสนอข่าวไม่ดีประชาชนจะเป็นผู้ดำเนินการเอง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้บริโภคข่าวสารที่จะทำหน้าที่ได้มากน้อยเพียงใด

ในด้านกฎหมาย ทางผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์พยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะกฎหมายจะต้องออกโดยรัฐ ดังนั้น จะเป็นช่องทางหนึ่งที่รัฐใช้กฎหมายมาบังคับ

ซึ่งเป็นแนวคิดของฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพกันเองว่า ถ้ามีรัฐ มีกฎหมาย ความเป็นอิสระของวิชาชีพจะหมดไป ดังนั้น จึงเป็นความพยายามที่จะไม่ให้กฎหมายเข้ามาข้องเกี่ยวกับวิชาชีพหนักหน่วงถึงพิพม์พนัก โดยคุณไพโรจน์ พลเพชร ให้ความคิดเห็นว่า

“เรื่องกฎหมายในทัศนะของผมมองว่า เมื่อกฎหมายไม่ได้หมายความว่า รัฐจะเข้ามาควบคุม แต่พอพูดถึงกฎหมายรับรองสภาการหนังสือพิมพ์ก็จะถูกมองว่ารัฐจะเข้ามาควบคุม ซึ่งถึงที่สุดก็พบว่า รัฐบาลในอดีตใช้กฎหมายมาบังคับถือมาจนจริง ๆ และผมคิดว่ากฎหมายที่มาจากผู้ประกอบวิชาชีพพร้อมกับสังคมในการจัดตั้ง ไม่จำเป็นต้องเป็นภาครัฐที่จะริเริ่มกฎหมายเสมอไป”

กฎหมายก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกรอบบรรทัดฐานของวิชาชีพไปในแนวทางเดียวกัน เพราะถ้าไม่บังคับหรือมีกฎหมายที่ตายตัวลงไป สังคมก็มีลักษณะความยุ่งเหยิงไร้ขอบเขตความพอดีที่จะกำหนดคณะกรรมการให้สังคมในสภาพร้อมยอมรับได้ ดังนั้น การสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาก็ขึ้นอยู่กับกฎระเบียบเช่นเดียวกันว่า สามารถที่จะบังคับและสร้างให้ประจักษ์แก่สังคมได้มากน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุปว่า กลุ่ม NGO และนักธุรกิจมีความเห็นว่า การที่จะมีจริยธรรมและสังคมเป็นผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพอย่างเดิวนั้นยังไม่พอ แต่ต้องอาศัยกฎหมายเข้ามาดูแลและควบคุมโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าอำนาจรัฐจะเข้ามาหรือไม่ เพราะเชื่อว่าพลังของประชาชนและผู้ประกอบวิชาชีพเองจะสามารถดำเนินการได้ เพราะมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่ให้ความอิสระเสรีพอสมควร ดังนั้น การสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาคือสภาการหนังสือพิมพ์จะต้องอาศัยทั้ง 3 ส่วนในการสร้างพลังและบรรทัดฐานของวิชาชีพ

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร บทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์ควรจะมีบทบาทในการตรวจสอบ ถักนกรอง รับเรื่องร้องเรียน และแจ้งข่าวสาร แต่บทบาทที่ควรจะเร่งดำเนินการคือการตรวจสอบและรับเรื่องร้องเรียน เพราะเป็นบทบาทที่สำคัญในการสร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นในหมู่ของประชาชนในฐานะผู้บริโภคข่าวสาร ส่วนบทบาทอื่นก็ควรจะเริ่มดำเนินการเพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์ให้มากยิ่งขึ้นในแง่ของการทำงานและการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบถึงกลไกในการพิทักษ์รักษาปกป้องสิทธิของประชาชนในการอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน โดยมีสภาการหนังสือพิมพ์เป็นตัวเชื่อมระหว่างสำนักพิมพ์และประชาชน เพราะถ้ามีกรณีตัวอย่างเกิดขึ้นมาก็จะสร้างความชัดเจนให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดิวก่อนสภาการหนังสือพิมพ์ไม่มีอำนาจในการให้คุณและโทษ ดังนั้น ควรประมวลความคิดเห็นจากเหล่าสมาชิก หาข้อสรุปในการสร้างบรรทัดฐาน

เดิวกันเพื่อสร้างความศรัทธาให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยไม่ปล่อยให้เป็นที่หรืออุดมการณ์ของค่ายใดค่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวจนทำให้สภากาการหนังสือพิมพ์ไม่สามารถจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้เกินนอกจากเป็นตัวแทนของอย่างเดิวก ซึ่งจะไม่ก่อประโยชน์ต่อประชาชนมากเท่าไรนัก และในขณะที่เดิวกันการจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์ควรมีความจริงใจในการดำเนินการอย่างจริงจัง ไม่ใช่ตั้งขึ้นมาเพียงแคเป็นองค์กรหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลใดในช่วงใดช่วงหนึ่งเท่านั้น

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารงานของสภากาการหนังสือพิมพ์โน้มเอียงด้านผู้ประกอบวิชาชีพมากเกินไป ถ้าต้องการความโปร่งใสในการทำงานควรมีบุคคลภายนอกเข้ามาทำงานในหน้าที่ในการตรวจสอบมากกว่านี้ และควรเป็นบุคคลที่สามารถตรวจสอบการทำงานได้ตลอดเวลา ซึ่งจำนวนสัดส่วนของคณะกรรมการสภากาการหนังสือพิมพ์ถ้ามีความเหมาะสมพอดีระหว่างผู้บริหารกับวิชาชีพในการทำงาน ก็สามารถตรวจสอบระหว่างกันได้ และยังเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจที่ให้แก่ประชาชนในฐานะผู้บริหารที่ได้อำนาจหน้าที่ตรวจสอบและดูแลกันอย่างใกล้ชิด เพื่อผลประโยชน์จะตกอยู่กับประชาชนอย่างแท้จริง เพราะถ้ามีบุคคลที่เป็นคณะกรรมการในวิชาชีพใดมากเกินไป ก็อาจจะเกิดการช่วยเหลือในวิชาชีพเดิวกันจนกลายเป็นจุดบอดของการทำงาน

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ สามารถกล่าวได้ว่าเป็นระบบที่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์ก็เป็นวิชาชีพหนึ่งที่จะต้องประสบปัญหาในเรื่องดังกล่าวไม่มากก็น้อย ยิ่งรู้จักมากยิ่งขึ้น ยิ่งเจอระบบดังกล่าวมากขึ้นไปด้วยเช่นกัน “สังคมไทย เป็นสังคมอภิสิทธิ์ชน เรียกว่าพวกห้องมาก่อนอันดับแรก ยิ่งนักหนังสือพิมพ์รู้จักมากเท่าไรก็มีระบบอุปถัมภ์มากเช่นกัน” (สัมภาษณ์ ปิติ กุศลศิริโรจน์ :12 พฤศจิกายน 2541) ซึ่งสภากาการหนังสือพิมพ์มีคณะกรรมการจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ เมื่อเจอปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะพิจารณาต่อใดต่อหนึ่งก็อาจจะขอร้องเชิงบังคับ เช่นนี้ทำให้ระบบดังกล่าวกระทบต่อการทำงานของสภากาการหนังสือพิมพ์ในการที่จะสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อประชาชน

3.2.3 ระบบปัจเจกชน ในวงการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์จะมีความเป็นอัตตาค่อนข้างสูง ดังนั้นทุกค่ายต่างก็มีความเป็นตัวของตัวเองในการประกอบวิชาชีพ และยิ่งบุคคลที่สามารถสร้างกำไรให้แก่บริษัทได้ก็จะเป็นบุคคลที่ยอมรับของนายทุนในการดำเนินกิจการ ถึงแม้ว่าบุคคลดังกล่าวอาจจะผิดจรรยาบรรณหรือศีลธรรมก็ตามจะถูกมองข้ามในเรื่องนี้ไป จึงทำให้การทำงานไม่เข้มแข็งพอในการสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการทำงานของสภากาการหนังสือพิมพ์

3.2.4 การขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม จริง ๆ แล้วผู้ประกอบการวิชาชีพพนักงานสื่อพิมพ์มีความรู้ความเข้าใจดีซึ่งปัจจุบันการศึกษาในชั้นระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ ก็ยังจะมีความรู้ในด้านวิชาชีพมากยิ่งขึ้น แต่การที่บางคนมองว่าการกระทำของผู้ประกอบการวิชาชีพพนักงานสื่อพิมพ์ไม่มีจริยธรรมนั้นต้องมองปัจจัยด้านอื่นด้วยว่า สื่อที่เข้าไปทำนั้นเพราะมีคำสั่งจากผู้บริหาร หรือจากแนวโน้มนโยบายของสำนักพิมพ์เอง และที่สำคัญก็คือ นายทุน ในขณะที่ผู้ประกอบการวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจดี แต่ตลาดหนังสือพิมพ์ต้องการแบบนี้ก็ต้องนำเสนอแบบนี้ เพราะนายทุนจะได้รายได้จากยอดขายหนังสือพิมพ์และขอโฆษณาเป็นหลัก ดังนั้น จะโทษผู้ประกอบการวิชาชีพพนักงานสื่อพิมพ์ขาดจิตสำนึกทางจริยธรรมเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องคำนึงถึงนายทุนด้วยว่าเป็นผู้กำหนดอยู่เบื้องหลังหรือไม่

3.2.5 ระบบนายทุน เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ไม่มากนักก็ใช้อยู่ เพราะนายทุนก็ต้องคำนึงถึงผลกำไรและขาดทุนเป็นหลักในการบริหารงาน ในขณะที่วิชาชีพพนักงานสื่อพิมพ์ก็ต้องสร้างความจริงให้ปรากฏต่อสังคมเพื่อเป็นสื่อของประชาชนในการพิทักษ์รักษาความถูกต้องที่มีต่อสังคม และในขณะที่เดียวกันต้องคำนึงถึงกำไรที่ทางสำนักพิมพ์ควรจะได้รับด้วย จึงทำให้ความถูกต้องและผลประโยชน์ต้องเดินควบคู่กันไปบนเส้นทางเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามนายทุนก็ยังรักษาเอกลักษณ์ของนายทุนอยู่ดี โดยเฉพาะการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อความอยู่รอดของสำนักพิมพ์ของตนเอง ส่วนเรื่องความถูกต้องในบางครั้งอาจจะมองข้ามในรายละเอียดไปก็ได้

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

กลุ่ม NGO และนักธุรกิจ ไม่มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ เพราะวิธีการและรูปแบบการปฏิบัติงานคล้ายกับสมาคมวิชาชีพที่ตั้งขึ้นมาแล้วไม่สามารถจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นรูปธรรมได้ จนกว่าสภาการหนังสือพิมพ์จะสร้างผลงานให้เห็นเด่นชัดในการปฏิบัติงาน ส่วนผู้ประกอบการระดับปฏิบัติการ เห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมโดยเฉพาะนายทุนก็ยึดความถูกต้องในการดำเนินธุรกิจ ส่วนผู้อ่านก็มีหน้าที่ในการตรวจสอบและดูแลการทำงานของพนักงานสื่อพิมพ์ให้ดำเนินไปตามครรลองที่กำหนดไว้ในจริยธรรม ถ้าทั้ง 3 ส่วนมีความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วก็จะเป็พลังสำคัญในการส่งเสริมให้สภาการหนังสือพิมพ์สามารถดำเนินงานในการควบคุมดูแลกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนรัฐไม่จำเป็นต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวกับบริหารงาน เพราะในอดีตที่เข้ามาดูแลก็ไม่สามารถที่จะจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ นอกจากสั่งปิดสำนักพิมพ์เพียงสถานเดียว

ส่วนปัจจัยอุปสรรคต่อสภาการหนังสือพิมพ์นั้น จำนวนสัดส่วนของคณะกรรมการจะโน้มเอียงด้านผู้ประกอบวิชาชีพมากเกินไป ควรจะมีสัดส่วนของกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารมากกว่านี้ เพื่อป้องกันการอุปถัมภ์ที่เกิดจากความเกรงใจในวิชาชีพเดียวกันที่เราไม่สามารถจะปฏิเสธได้ว่าในสังคมไทยมีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงาน การยึดอัตตาของตนเองเป็นที่ตั้งเป็นเอกลักษณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ การขาดจิตสำนึกทางด้านจริยธรรมที่เกิดจากระบบนายทุนได้กำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพต้องปฏิบัติตามสิ่งที่นายทุนต้องการจนทำให้หนังสือพิมพ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับนายทุนที่จะชี้แนวทางก่อสร้างไว้ให้แก่ตนเองเป็นที่ตั้ง

2.8 กลุ่มผู้บริโภคชื่อ ประเภทนักวิชาการที่เป็นคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ประกอบด้วย

1.ศ.ดร.เกษม สิริสัมพันธ์	ประธานคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์
2.ดร.คณิต ณ นคร	อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ มธ. (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
3.นพ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์	กรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
4.อาจารย์รุ่งนั โภมตบุตร	อนุกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์
5.นายศราวณิ ประทุมราช	เจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์คณะกรรมการ
ประสานงานองค์กร
สิทธิมนุษยชน (กปต.) (กรรมการอนุกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์)
6.ดร.โกสศ เพ็ชรสุวรรณ	เลขาธิการสมาคมโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย
ไทย (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มนักวิชาการ ประเภทคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ กว้นแต่จบในปริญญาเอกจำนวน 4 คน ในสาขาต่าง ๆ อาทิ วิศวกรรมศาสตร์,กฎหมาย,แพทย์ เป็นต้น ส่วนอีก 2 คน จบปริญญาโทและตรี ในสาขาสื่อสารมวลชนและกฎหมาย ซึ่งแต่ละสาขาวิชามีสภาวิชาชีพของตนเอง ก็คือ แพทยสภา,สภาทนายความ ที่จะดำเนินการควบคุมกันเองแต่มีกฎหมายรองรับ ซึ่งตรงกันข้ามกับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่ไม่มีกฎหมายมารองรับ

กลุ่มนักวิชาการที่เข้าเป็นคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ทุกท่านล้วนแต่ได้รับการ
 เรือนเชิญจากคณะกรรมการผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งผ่านการเลือกสรรและทำความเข้าใจอันดีต่อการจัด
 ตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ จึงทราบนโยบายและวัตถุประสงค์ของสภาเป็นอย่างดีจึงมีมุมมอง
 ที่คล้ายกับผู้ประกอบวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ แต่อาจจะมีบางท่านที่มีมุมมองแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับ
 แนวคิดและปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละประเด็นของการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจขึ้น
 อยู่กับความจริงใจของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์เอง โดยนักวิชาการต่างมุ่งหวังให้สภาได้
 ทำหน้าที่ของตนเองให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ปี
 พ.ศ.2540 จึงมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อระบบการทำงานที่วางระบบไว้ว่าสามารถจะปฏิบัติงาน
 ได้อย่างดี

1.2 ปัจจัยด้านการศึกษาและสถานภาพของกลุ่มนักวิชาการจะมีบทบาทสำคัญต่อการจัดตั้ง
 สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เพราะคณะกรรมการหรืออนุกรรมการ พยายามระมัดระวังในการ
 แสวงหาคณะที่อาจขัดกับสถานภาพที่ตนเองดำรงอยู่ แต่มีนักวิชาการ 2 คน เป็นคนรุ่นใหม่ มีความ
 คิดเห็นในมุมมองที่แตกต่างมากกว่าท่านอื่น เพราะสถานภาพของท่านหนึ่งอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่
 โครงการพรรค คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน ซึ่งต่อสู้เพื่อสิทธิต่าง ๆ เพื่อความ
 เท่าเทียมกัน จึงเป็นสถานภาพหนึ่งที่กำลังเปิดเผยกล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระ โดยคุณศรารุณี
 ประทุมราช ให้ความเห็นว่า

“ในช่วงต้นสภาการหนังสือพิมพ์ยังค้นหาทิศทางของตนเองยังไม่ชัดเจน กระบวนการประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง ทำให้สภาการ
 หนังสือพิมพ์ไม่เป็นที่รู้จักเท่าไรนัก ซึ่งการร้องเรียนหรือร้องทุกข์
 ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาธารณูปโภคเป็นหลัก แต่ถ้าเป็น
 เรื่องที่ได้ผลกระทบจากสื่อมวลชนเอง ยังไม่รู้ว่าสามารถที่จะร้อง
 เรียนได้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณและศีลธรรมของนัก
 หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่จะต้องประกาศให้ประชาชนได้รับทราบมาก
 ยิ่งขึ้นและการร้องเรียนจะต้องไม่เป็นรูปแบบที่ลำบากและซ้ำซ้อน
 และแสดงผลของการร้องเรียนและแสดงผลออกมาอย่างรวดเร็ว”

ท่านอีกท่านหนึ่งเป็นอาจารย์และเคยเป็นผู้สื่อข่าวสำนักพิมพ์ยักษ์ใหญ่ ที่มีอิสระการ
 แสดงความคิดเห็นในเชิงวิชาการได้อย่างตรงไปตรงมา แต่ยึดแนวปฏิบัติตามกรอบของความเห็น
 เป็นจริง สิ่งใดที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็ไม่กล่าวอ้าง หรือตัดสินใจด่วนสรุปลงไป โดยอาจารย์จูน
 โภมกบุตร ให้ความเห็นว่า

“สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องปฏิบัติหน้าที่การทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับกว่าที่เป็นอยู่ การให้ความรู้ประชาชน กองบรรณาธิการ แต่ละสำนักพิมพ์ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่ควรละเลยก็คือหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ที่ไม่เป็นภาคี เราต้องชักชวนให้หนังสืออื่น และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเข้ามามากที่สุดเพื่อให้เกิดผลในการบังคับให้มากที่สุด”

จากที่กล่าวข้างต้นกล่าวไว้ว่า นักวิชาการเป็นผู้อิสระในเชิงความคิดเห็น แต่บางครั้งก็เป็นมารยาทของสังคมไทยในขณะที่เป็นคณะกรรมการอยู่จึงแสดงทัศนคติในเชิงด้านบวกด้านเดียว แต่ในขณะที่คณะกรรมการ 2 คน เป็นคนหนุ่มมีแนวคิดเป็นของตนเอง ถ้าพูดทั้งแง่บวกและแง่ลบในเชิงสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์ ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาอีกระดับหนึ่ง

2. ทัศนะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติถือว่าเป็นองค์กรใหม่สำหรับประชาชนที่นักหนังสือพิมพ์ร่วมมือร่วมใจกันสร้างมาตรฐานวิชาชีพเพื่อให้สังคมได้ประจักษ์ว่า นักหนังสือพิมพ์สามารถที่จะควบคุมตนเองโดยภายใต้กรอบจริยธรรมในระนาบเดียวกัน โดยให้ผู้ประกอบวิชาชีพในแต่ละสำนักพิมพ์ส่งตัวแทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการ รวมถึงเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ มาแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์โปร่งใสและยุติธรรมระหว่างกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารและผู้ประกอบวิชาชีพ โดยดร.เกษม สิริสัมพันธ์ มีความเห็นว่า

“การควบคุมตนเองของนักหนังสือพิมพ์ เป็นหัวใจของสภาการหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับสังคมระบอบประชาธิปไตย ที่ให้สิทธิและเสรีภาพอย่างเต็มที่ แต่นักหนังสือพิมพ์จะต้องมีความรับผิดชอบ นอกจากนั้นนักหนังสือพิมพ์ยังต้องมีจิตสำนึกในวิชาชีพของตนเอง และควรจะมีองค์กรวิชาชีพของตนเองที่จะดูแลตนเอง แทนที่จะให้บุคคลภายนอกมาดูแลหรือกล่าวดักเตือน หรือให้องค์กรอื่นมาควบคุม”

การควบคุมตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์เป็นความพยายามมานานกว่า 30 ปี ที่ต้องการเห็นสภากาการหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริหาร “เห็นด้วยกับสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคข่าวสารในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน จะต้องไม่มีภาครัฐเข้ามาขัดขวางการไหลเวียนข้อมูลข่าวสาร ถ้ามีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทนภาครัฐเข้ามานั่งเป็นคณะกรรมการ สภาก็จะถูกแทรกแซงไม่มากนักน้อย” (สัมภาษณ์ รุ่งน โคมถบุตร : 16 ตุลาคม 2541) ซึ่งการควบคุมตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพเป็นแนวทางปราศจากอำนาจของรัฐที่จะเข้ามาแทรกแซง แต่ช่วงนี้จะต้องเปิดโอกาสให้สภากาการหนังสือพิมพ์เริ่มปฏิบัติงานเพราะเป็นช่วงก่อร่างสร้างตัว อาจจะบกพร่องในจุดต่าง ๆ จึงต้องอาศัยระยะเวลาที่จะพัฒนาให้องค์กรมีความเป็นมาตรฐานทางวิชาชีพมากยิ่งขึ้น “สภากาการหนังสือพิมพ์เป็นงานที่ทำหาย จะต้องทำได้ไม่ว่าจะช้าหรือเร็ว เพราะเราสร้างสภากาการหนังสือพิมพ์ สร้างกรอบบรรยาบรรณการที่จะให้บุคคลภายนอกยอมรับก็ขึ้นอยู่กับผลงานเป็นหลัก” (สัมภาษณ์ รุ่งน โคมถบุตร : 16 ตุลาคม 2541) ซึ่งการปฏิบัติงานของคณะกรรมการจะต้องเป็นหน่วยงานที่สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้แก่ผู้บริโภคข่าวสารได้ประจักษ์ต่อสายตาในการ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างที่ตรงและยุติธรรม จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สภากาการหนังสือพิมพ์จะต้องเร่งสร้างงาน และทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เพราะสภากาการหนังสือพิมพ์ยังไม่เป็นที่รู้จักของกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารอย่างแพร่หลาย ก็ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของสภากาการหนังสือพิมพ์เองว่า สามารถที่จะทำให้สภากาการหนังสือพิมพ์สร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้มากน้อยเพียงใด

3. ปัจจัยเกี่ยวกับบรรยาบรรณสภากาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเองทางด้านกฎหมาย ศีลธรรมสังคม และการเมือง

กลุ่มนักวิชาการ (5 คน) มีแนวคิดที่ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ควรจะต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม เพราะเป็นเรื่องที่สังคมควรจะต้องยึดถือและปฏิบัติให้เป็นทางเดียวกันเพื่อให้สังคมมีความไว้วางใจและเชื่อมั่นต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ “สภากาการหนังสือพิมพ์จะต้องเรียกร้องเรื่องศีลธรรม จรรยาบรรณ เป็นหน้าที่หลักในการปฏิบัติกับคนที่ออกนอกกรอบ โดยใช้มาตรการ (SOCIAL SANCTION) เป็นเรื่องของสภากาการหนังสือพิมพ์จะต้องช่วยกัน” (สัมภาษณ์ ดร.โกศล เพ็ชรสุวรรณ : 7 ธันวาคม 2541) นอกจากนั้นพลังกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารจะต้องมีบทบาท

ถ้าคุณคือผู้ละเมิดจรรยาบรรณ แต่สำหรับในประเทศไทยพลังของกลุ่มผู้บริโภคยังถูกจำกัดและไม่เข้มแข็งพอที่จะทำหน้าที่ในการตักเตือนทางสังคมที่เด่นชัด

ด้านการเมือง ดูเหมือนว่านักวิชาการไม่มีความไว้วางใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐเท่าไรนัก เพราะเคยมีประสบการณ์จากอดีตในการใช้อำนาจของรัฐเข้ามาค้ำช่มเหงเทื่อ หรือสกัดกั้นไม่ให้ข่าวไปถึงกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารจนทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีมุมมองว่า รัฐเข้ามาควบคุมและกดขี่ให้อยู่ภายใต้อำนาจบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจอยู่ในขณะนั้น “สภาการหนังสือพิมพ์ไม่ควรคกอยู่ภายใต้อำนาจของบ้านเมืองในการตั้งปิดหนังสือ แต่เราดูแลกันเองไม่ต้องให้ใครมาดูแล เพราะในอดีตเราโดนรัฐเข้ามาควบคุมภายใต้กระทรวงมหาดไทย นักหนังสือพิมพ์ไม่ควรมีสังกัดควรจะเป็นหน่วยงานอิสระ เห็นผลประโยชน์ส่วนรวมเพราะเป็นอุดมการณ์ที่ร่วมจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นมา” (สัมภาษณ์ สรวุฒิ ประทุมราช : พศกจิกาชน 2541) ความรับผิดชอบทางการเมืองกับผู้ประกอบการวิชาชีพจึงเป็นเพียงเส้นคู่ขนานที่ไม่อาจจะบรรจบกันได้ ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์ควรจะปลอดจากอำนาจรัฐที่จะเข้ามาก้าวก้ำกัยทั้งทางตรงและทางอ้อม

ด้านกฎหมาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนนั้นมีมากมายนับไม่ถ้วน ตั้งแต่กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกล่าวถึงในหลักกว้าง ๆ รวมถึงยังมีกฎหมายอื่น ๆ อีก จึงไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายเข้ามาควบคุม และในบ้านเมืองเราหามีปัญหาอะไรก็จะนำกฎหมายมาบังคับใช้เป็นอาณัติ อาจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ให้ความเห็นว่า

“การใช้มาตรการทางกฎหมายจำเป็นเมื่อมีเหตุสำคัญจริง ๆ เป็นเรื่องใหญ่ ๆ อันสมควร แต่ในสังคมบ้านเรามีบรรทัดฐานในสังคม บางที่อาจจะมีประสิทธิภาพมากกว่าเสียอีก ถ้าสื่อปฏิบัติตามที่สังคมสร้างบรรทัดฐานไว้ โดยสื่อพยายามที่จะดูแลกันเองน่าจะดีกว่าการใช้มาตรการทางกฎหมาย แต่สังคมไทยพอแก้ปัญหาอะไรก็อาศัยกฎหมายเป็นใหญ่ ซึ่งกว่าจะไปถึงจุดนั้นน่าจะใช้มาตรการควบคุมดูแลกันเองเสียก่อน ถ้าร้ายจริง ๆ จึงใช้กฎหมาย”

การมีกฎหมายรองรับจะเป็นช่องทางหนึ่งที่อำนาจของรัฐจะเข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้ระบบการบริหารงานต้องเลือกรูปแบบจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงทำให้นักวิชาการมีความหวาดระแวงและกังวลที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย “การมีกฎหมายรองรับหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้ามีกฎหมายก็เป็นหลักประกันว่าองค์กรนี้เป็นของนิติบุคคลที่จะทำสัญญาให้แก

บุคคลภายนอกได้” (สัมภาษณ์ สราวุฒิ ประทุมราช : 5 พฤศจิกายน 2541) ซึ่งความรับผิดชอบทางกฎหมายก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเอง ดังนั้น การมีกฎหมายรองรับหรือไม่มีก็ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคมจะสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด ซึ่งหากสังคมเชื่อมั่นต่อระบบการควบคุมตนเองโดยมีความรับผิดชอบทางสังคมและศีลธรรม ก็ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ เพราะสังคมมีบรรทัดฐานที่ดี คนในสังคมก็เชื่อถือเพราะผู้ประกอบการวิชาชีพยึดถือแนวปฏิบัติหลักจรรยาบรรณ กฎหมายก็ไม่ใช่ว่าจะสำคัญต่อสภาการหนังสือพิมพ์

การถั่นกรอง ตรวจสอบ แจ้งข่าวสาร และร้องทุกข์เป็นมาตรการสำคัญที่จะส่งเสริมให้สภาการหนังสือพิมพ์มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจมากยิ่งขึ้น

3.2 ปังจัญอุปสรรค

3.2.1 ตักส่วนของคณะกรรมการบริหารงานของนักรหนังสือพิมพ์จะเห็นได้ว่าการแบ่งตักส่วนของผู้ประกอบการวิชาชีพนักรหนังสือพิมพ์จะมากกว่าบุคคลภายนอก ซึ่งถ้าต้องการความโปร่งใสควรจะมีตักส่วนของกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารให้มากยิ่งขึ้น เพราะการควบคุมตนเองของผู้ประกอบการวิชาชีพควรมีบุคคลภายนอกมาควบคุมอีกทีหนึ่ง เพราะในปัจจุบันถึงแม้จะมีผู้ประกอบการวิชาชีพมากกว่า แต่การละเมิดจริยธรรมก็มีอยู่มากมาย ในขณะที่เดียวกันสภาการหนังสือพิมพ์ก็จะเพิ่งตั้งขึ้นจึงต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ “ตักส่วนของคณะกรรมการก็จะต้องค่อขำเนินการต่อไปเพราะการที่จะกำหนดว่าให้มีตักส่วนของกลุ่มผู้บริโภคมาก ๆ ก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าใครคือกลุ่มผู้บริโภคที่แท้จริง ซึ่งอาจจะทำให้ฉุกเฉินการณเสียไป เพราะบางครั้งกลุ่มผู้บริโภคก็มีมุมมองเดียว แต่ไม่ได้คำนึงถึงอีกมุมหนึ่ง” (สัมภาษณ์ ดร.โกศล เพ็ชรสุวรรณ : 7 ธันวาคม 2541)

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ ทุกสังคมไทยยังมีอยู่ แต่จะมีการเลิกใช้ในทางที่ถูกหรือผิดก็ขึ้นอยู่กับวิจารณญาของแต่ละบุคคล ดังนั้น สังคมไทยยังเคียงคู่กับระบบอุปถัมภ์อย่างแน่นอน “การที่จะมีการตรวจสอบตนเอง หรือตรวจสอบผู้กระทำความผิดนั้น ก็อาจจะไม่เป็นกลางเท่าที่ควรเพราะบางครั้งอาจจะเจอพวกห้อง หรือญาติพี่น้องได้” (สัมภาษณ์ สราวุฒิ ประทุมราช : 5 พฤศจิกายน 2541) ซึ่งจะเป็นปัญหาหนึ่งที่จะเป็นปังจัญอุปสรรคต่อสภาการหนังสือพิมพ์

3.2.3 ระบบบังเจกชน ซึ่งในกลุ่มนักวิชาการทั้ง 5 คน มีอยู่ 2 คนไม่สามารถจะตอบได้ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพนักรหนังสือพิมพ์จะยึดระบบบังเจกชนนิยมหรือไม่ เพราะไม่ได้คลุกคลีในวงการนี้เท่าไรนัก แต่สำหรับ 3 คนคิดว่านักรหนังสือพิมพ์มีความเป็นอัตตาในการทำงานค่อนข้างสูง

เพราะประกอบวิชาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีและได้รับเกียรติยกย่องเป็นฐานันดรที่ 4 ของสังคมจึงทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพเกิดความหึงและทนงในศักดิ์ศรีของตนเองเป็นที่ตั้ง

3.2.4 การขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี แต่พอมาปฏิบัติหน้าที่ในภาคสนามก็จะประสบปัญหาการส่งข่าวไปยังกองบรรณาธิการที่ต้องการสร้างแรงจูงใจเพื่อตอบสนองต่อตลาดกลุ่มผู้บริโภคข่าวสาร และในขณะที่เขวกันทางผู้ประกอบการวิชาชีพส่วนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศกการหนังสือพิมพ์ ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพละเมิดจริยธรรม “นักข่าวส่วนใหญ่อ่านจริยธรรมทั้ง 30 ข้อ หรือยัง และรู้ว่ามีการจัดตั้งศกการหนังสือพิมพ์แล้ว เพราะยังไม่มี การถ่ายทอดตามลำดับชั้นลงมา” (สัมภาษณ์ รุ่งณี โทณบุตร : 16 ตุลาคม 2541) ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้มีอำนาจในแต่ละสำนักพิมพ์ควรเร่งประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจในเชิงรุกมากกว่านี้

3.2.5 อำนาจทางการเมือง เป็นประการสำคัญที่ผู้ประกอบการวิชาชีพพยายามไม่ให้ศกการเมืองใช้อำนาจของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะจะเป็นแรงบงอัยสำคัญที่จะทำให้ศกการหนังสือพิมพ์ไม่โปร่งใสและยุติธรรม เพราะมีอำนาจของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้วัตถุประสงค์และความพยายามจัดตั้งต้องเสียไป “อำนาจรัฐเข้าไปมากก็ชั่วจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาสังคม ถือเขาก็ระวัง ในจุดนี้มากเหมือนกัน ในการจัดตั้งศกการหนังสือพิมพ์เขาไม่ต้องการให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน” (สัมภาษณ์ ดร.คณิต พ นคร : 22 ตุลาคม 2541)

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

ศกการหนังสือพิมพ์ที่จัดตั้งขึ้นเป็นความพยายามของฝ่ายผู้ประกอบการวิชาชีพที่ต้องการจะควบคุมกันเองมากกว่าให้บุคคลภายนอกเข้ามาควบคุมการทำงานจนทำให้คุณการณของวิชาชีพต้องเสียไป ซึ่งกลุ่มนี้มองว่าความรับผิดชอบทางศีลธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่ควรจะต้องปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเมื่อทุกคนในวิชาชีพมีบรรทัดฐานการทำงานอยู่ในระนาบเดียวกัน การสื่อความหมายก็จะมีความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจุดดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำงาน เพราะถ้าทุกคนยึดเป็นแนวทางเดียวกัน การเกิดปัญหาต่าง ๆ ก็คงจะไม่เกิดขึ้น หรือถ้ามีปัญหาที่สามารถจะคลี่คลายเรื่องต่าง ๆ ได้ จึงเป็นเหตุกประกันการทำงานของศกการหนังสือพิมพ์ให้มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจมากยิ่งขึ้น

ส่วนปัจจัยอุปสรรคที่มีต่อการทำงานของศกการหนังสือพิมพ์จะเกิดจากระบบสัดส่วน

ของคณะกรรมการ,ระบบอุปถัมภ์,ระบบป้องกันชน,การเมือง ที่จะส่งผลให้ผู้ประกอบวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของ สภาการหนังสือพิมพ์

2.9 กลุ่มผู้บริโภคร่วมวิชาชีพ ประเภทนักวิชาการไม่เป็นคณะกรรมการ ประกอบด้วย

1.รศ.ดร.สมควร กวียะ	อาจารย์พิเศษคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2.รศ.ดร.เสรี วงศ์มณฑา	ผู้อำนวยการโครงการปริญญาโทนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
3.รศ.ดร.วิษณุ วัลย์ญ	อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4.รศ.อรุณีประภา หอมเศรษฐี	ประธานสภาสถาบันนักวิชาการสื่อสารมวลชน
5.อาจารย์วิภาสินี พิพิธกุล	อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6.นายไอศพล โกสิน	วุฒิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1. ข้อมูลเบื้องต้นและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มนักวิชาการส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกทางด้านสื่อสารมวลชนและกฎหมาย จึงมีระดับความสนใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ.2540 ซึ่งถือว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อวงการนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งนักวิชาการ 4 คน ถ้วนแต่จบทางด้านสื่อสารมวลชนและมีประสบการณ์ทางด้านวิชาการและการสอนในรั้วมหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชนทางด้านสื่อสารมวลชนเป็นเวลานาน ๆ จึงมีประสบการณ์ในแง่คิดเห็นที่เป็นกลางไม่โอนเอียงไปทางใดทางหนึ่งในฐานะเป็นนักวิชาการที่รักษาคุณธรรมในวิชาชีพ สำหรับอีกท่านหนึ่งเป็นนักวิชาการทางด้านกฎหมาย และเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน และยังสนใจงานทางด้านองค์กรรัฐอิสระที่จะเป็นต้นแบบของการดูแลตนเอง ส่วนอีกท่านหนึ่งท่านเป็นนักวิชาการทางด้านกฎหมายและวุฒิสมาชิก และเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการผลักดันสภาการหนังสือพิมพ์ในอดีตอีกด้วย

ส่วนกลุ่มวิชาการจำนวน 3 คน มองว่า สภาการหนังสือพิมพ์ ไม่สามารถจัดการกับผู้กระทำ ความผิดมาลงโทษได้ เพราะตัวสภาการหนังสือพิมพ์เองยังมีบทบาทที่ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควรในการ แก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อขอความเป็นธรรมให้แก่สังคม เพราะการกำหนดการลงโทษหรือการรับผิดชอบทางจริยธรรมไม่สามารถควบคุมกันเองได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากติดขัดในเรื่องของค่าผลประโยชน์ และอิทธิพล ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะกลายเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจัดการให้แก่สังคมได้ จนทำให้กลุ่ม

นักวิชาการมองว่าสภาการหนังสือพิมพ์จะไม่แตกต่างกับสมาคมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์เท่าไรนัก

1.2 ความแตกต่างในเรื่องของสถานะและการศึกษาจะเป็นตัวบังคับที่สำคัญต่อการแสดงความคิดเห็นในการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ ซึ่งกลุ่มนักวิชาการมีลักษณะอิสระในเชิงความคิด สร้างสรรค์ให้แก่สังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม แต่ก็มีปัจจัยในหลายเรื่องที่นักวิชาการจะกลัวอิทธิพลของสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ที่จะแสดงความคิดเห็นในการเป็นปฏิปักษ์กับสื่อโดยตรง จึงทำให้นักวิชาการก็ดี หรือบุคคลที่จะแสดงทัศนะต่างต้องปกป้องตนเองเพื่อไม่ให้เป็นที่สาธยายของสื่อมวลชน ทำให้นักวิชาการไม่กล้าที่จะพูด หรือกล่าวอะไรที่จะเป็นภัยกับตนเอง “สื่อเขายังใหญ่ ไม่มีใครอยากต่อแยะ เพราะเขากลัวจะเป็นเป้ากลายเป็นจอหนังให้เขาปา ทำให้นักวิชาการก็อ้อมแอ้ม ๆ มันเป็นอย่างนี้ ฉะนั้นสื่อมวลชนต้องรู้ตัวเองถึงความยิ่งใหญ่ เมื่อรู้ตัวเองว่ายิ่งใหญ่แล้วจงใช้ความยิ่งใหญ่ทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ” (สัมภาษณ์ รศ.ดร.เสรี วงศ์มณฑา : 7 มกราคม 2542) ทำให้นักวิชาการพยายามที่จะแตะสภาการหนังสือพิมพ์ให้น้อยที่สุด หรือยื่นอุ้งมือออกสุดเพื่อเฝ้าระวังเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จุดนี้ทำให้สภาการหนังสือพิมพ์เป็นเพียงแค่องค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะกลุ่มนายทุนเป็นหลัก ไม่ใช่องค์กรสำหรับผู้บริโภคข่าวสารอย่างแท้จริง การทำงานจะต้องฟังการวิพากษ์วิจารณ์จากมุมมองภายนอกเพื่อมาปรับให้เป็นองค์กรเป็นของสาธารณชนไม่ใช่เป็นของค้ายใดค้ายหนึ่งที่เป็นสมบัติผูกขาด “สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นสมบัติของประชาชน สมบัติของสาธารณะ ใครจะมาควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพไม่ได้ แต่เราพร้อมที่จะดูแลกันอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ รศ.ดร.สมควร กวีชะ : 25 สิงหาคม 26541) ซึ่งกลุ่มนักวิชาการกลัวจุดดังกล่าวจะเป็นปัจจัยที่จะทำให้สภาการหนังสือพิมพ์เป็นจุดด้อยที่จะทำให้สภาฯ คัดค้านเรื่องดังกล่าวจนเป็นเหตุให้อำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซงจนทำให้ความอิสระและเสรีภาพลดน้อยลง

2. ทัศนะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่กล่าวถึงมานานกว่า 30 ปี ที่นักหนังสือพิมพ์พยายามที่จะจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการจัดตั้งได้เพราะมีปัจจัยหลายด้านทำให้สภาการหนังสือพิมพ์เป็นเพียงแค่ตำนานที่กล่าวถึงเท่านั้น ดังนั้น การจัดตั้งเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2540 เป็นจุดกำเนิดของการควบคุมกันเองอย่างแท้จริง ซึ่งการควบคุมกันเองโดยปราศจากอำนาจของรัฐที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องถือว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ในมุมมองกลับกันเมื่อนักหนังสือพิมพ์มีอิสระและเสรีภาพในการคิดในการเขียน ก็ควรจะคำนึงถึงศักดิ์ศรีของวิชาชีพที่ควรจะได้รับศรัทธาต่อสังคม “การตรวจสอบตนเองจะเป็นในเชิงทางธุรกิจของตนเองมากกว่าการตรวจสอบเพื่อสา

ธารณชน โดยเฉพาะการตรวจสอบข้ามค่ายกันก็ยังไม่เกิดขึ้นเท่าไรนัก เป็นการตรวจสอบในแง่ของธุรกิจประชาชนก็จะได้รับผลประโยชน์อยู่บ้าง แต่ถ้าสื่อมวลชนไม่คำนึงบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นหลัก ในการตรวจสอบก็ไม่เกิดขึ้น เพราะต่างคนต่างอยู่กันอย่างสันติ ซึ่งไม่ใช่ปรัชญาของคนที่ทำงานด้านหนังสือพิมพ์” (สัมภาษณ์ รศ.อรุณีประกาย หอมเศรษฐี : 2 กันยายน 2541) ดังนั้น คณะกรรมการที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะต้องสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสุจริตและโปร่งใส เพราะการตรวจสอบกันเองถือว่าเป็นวิถีทางที่ดีของผู้ประกอบวิชาชีพที่จะทำการตรวจสอบกันเอง โดย รศ.ดร.สมควร กวีระ มีความเห็นว่า

“องค์กรตรวจสอบกันเองในวงการสื่อสารมวลชน แน่นนอนต้องมี เพราะเป็นเรื่องของวิชาชีพจะต้องมีเสรีภาพ ในขณะที่เดิวกันก็จะต้องมีความรับผิดชอบให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ แต่ความรับผิดชอบจะต้องเกิดขึ้นจากจิตสำนึกของผู้ประกอบวิชาชีพเอง บุคคลอื่นไม่ควรเข้ามาก้าวก่ายและมาควบคุม และในขณะที่เดิวกันผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องควบคุมตนเองบนพื้นฐานของความรู้ จริยธรรม คุณธรรมที่เขามีอยู่ รวมทั้งแนวทางปฏิบัติในเชิงวิชาชีพ ที่ถูกต้องตามท่านองคตองธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ”

นักวิชาการจำนวน 5 คน มองว่าสภากาการหนังสือพิมพ์ได้เกิดขึ้นจากการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่ได้กล่าวถึงองค์กรรัฐอิสระ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบวิชาชีพโดยเฉพาะกลุ่มนายทุนจากค่ายต่าง ๆ ร่วมมือกันผลักดันให้เกิดสภากาการหนังสือพิมพ์ภายใต้การควบคุมดูแลกันเองมากกว่าที่จะให้รัฐเข้ามาควบคุม จนทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ขาดเสรีภาพในการคิด ในการเขียน ดังนั้น กลุ่มนายทุนก็พยายามจะจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์อย่างรวดเร็ว เพื่อไม่ให้อำนาจของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับอิสรภาพของนักหนังสือพิมพ์จะต้องเผชิญความกดดันไป แต่เมื่อจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์ขึ้นมาแล้วต้องเร่งสร้างผลงานให้ประจักษ์ต่อสาธารณชนเพื่อเป็นแรงจูงใจและสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจด้วยการปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส ส่วนอีก 1 คน มองว่า การที่มีองค์กรตรวจสอบกันเองเป็นเรื่องที่ดี และเป็นเรื่องที่ยุติธรรมกันมานานแล้วและเป็นองค์กรที่พึงของประชาชนอย่างแท้จริง

3. ปัจจัยเกี่ยวกับธรรมนูญสภากาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองในด้านกฎหมายศีลธรรม สังคมและการเมือง กลุ่มนักวิชาการทั้ง 6 คน มีแนวคิด ที่เกี่ยวกับทางศีลธรรมและสังคม เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลเพราะมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากมาช “ธุรกิจต้องสัมพันธ์กับวัฒนธรรมในสังคมไทย เป็นระบบที่เอื้อต่อกัน คนไทยมองว่าถ้าไม่ใช่เรื่องคบหาคบค้าขายเป็นเรื่องที่ไม่น่าเกลียด รับผิดชอบไม่ได้ไม่เป็นไร ซึ่งเราไม่ได้อยู่ในหลักการที่แท้จริงเหมือนกับต่างประเทศ” (สัมภาษณ์ อาจารย์วิภาณี พิพิธกุต : 18 ธันวาคม 2541) ดังนั้น การที่มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคมนั้นก็ขึ้นอยู่กับระดับจิตใจของผู้ประกอบวิชาชีพเอง ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพยังมีระดับจิตใจที่ยังไม่เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อให้มีการร่างกฎระเบียบที่ดีมีหลักการที่ดี ทุกอย่างตนเองคอบคอกกลุ่มผู้บริหารดาว แต่ผู้ปฏิบัติยังละเลยหรือไม่เห็นความสำคัญในจุดนั้น ก็จะกลายเป็นจุดโหว่สำหรับวงการที่ต้องกล่าวถึงไม่รู้อะไร โดยเฉพาะกลุ่มนายทุนเป็นปัจจัยหลักที่จะกำหนดทิศทางของหนังสือพิมพ์ ถ้าทราบโดยผู้ประกอบวิชาชีพประเภทนายทุนยังตั้งว่าการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่ละเมิดจริยธรรมยังขายได้ สังคมผู้บริหารดาวก็ยังคงต้องการ การละเมิดทางจริยธรรมก็ยังคงมี ดังนั้น กลุ่มนายทุนจะต้องร่วมมือร่วมใจที่จะสร้างสรรค์ข่าวให้แก่สังคมในแง่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและบ้านเมือง เมื่อนายทุนเปลี่ยนพฤติกรรมการนำเสนอ ผู้ปฏิบัติงานในระดับสูงและกลางก็จะต้องเฝ้าระวังในการนำเสนอข่าวอย่างถูกต้องและเที่ยงตรง ไม่กลัวในเรื่องของการแข่งขันในเชิงธุรกิจจนมากเกินไป เมื่อพฤติกรรมของนายทุนและผู้ปฏิบัติงานได้เปลี่ยนพฤติกรรมในการนำเสนอ พฤติกรรมของผู้บริหารดาวก็จะต้องเปลี่ยนไปด้วย โดยเฉพาะการเสกข้อมูลข่าวดาวที่เป็นประโยชน์และมีเนื้อหาสาระ ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวถ้าเราร่วมมือปฏิบัติกันทุกฝ่าย กล่าวคือ ถ้ากลุ่มนายทุนนำเสนอเนื้อหาไม่เป็นสาระ กลุ่มผู้บริหารดาวก็ร่วมมือร่วมใจกันประนามประห้วงในสังคมโดยไม่ซื้ออ่าน ซึ่งจะทำให้กลุ่มนายทุนไม่กล้าที่จะเสี่ยงต่อการละเมิดจริยธรรม ดังนั้น กลุ่มผู้บริหารดาวจะต้องเป็นพลังที่เข้มแข็งในการทำงานเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพภายในสังคม โดยรศ.ดร.สมควร กวีชะ มีความคิดเห็น ว่า

“จัดระเบียบให้แก่วิชาชีพและควบคุมให้สมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพได้ทำหน้าที่ควบคุมกันเองให้ดีที่สุดต่อประเทศชาติและสังคม และควรเปิด โอกาสให้มีการควบคุมทางสังคม โดยผู้มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบสื่อ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ใช้กระบวนการควบคุมทางสังคมอย่างจริงจัง และให้ประชาชนได้รู้จักบทบาทของสภากาหนดหนังสือพิมพ์ที่จะก่อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด”

ด้านศีลธรรมและสังคม จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าสังคมยังไม่มีกรรวมกลุ่มที่เข้มแข็งที่จะค้ำ
รองกับสื่อที่ละเมิดจริยธรรม โดยสังคมจะต้องรวมตัวต่อต้านและไม่ยอมรับพฤติกรรมของสื่อใน
การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์ และผู้ประกอบการวิชาชีพจะต้องพึงตระหนักในการนำ
เสนอเนื้อหาในการทำหน้าที่เป็นฐานันดรที่ 4 ที่สังคมยกย่อง และกลุ่มนายทุนก็จะต้องยืนอยู่บนพื้น
ฐานความถูกต้องบนรากฐานของธุรกิจ

ด้านการเมือง

นักหนังสือพิมพ์กับอำนาจของรัฐเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเข้ากันได้เลย เพราะในอดีตนัก
หนังสือพิมพ์ถูกอำนาจของรัฐเข้ามาจำกัดในเรื่องของเสรีภาพให้นักหนังสือพิมพ์มีความระหวาด
ระแวงต่อพฤติกรรมของผู้ใช้อำนาจของรัฐ จนทำให้นักหนังสือพิมพ์กับผู้ใช้อำนาจของรัฐเปรียบ
เหมือนน้ำกับน้ำมันที่ไม่สามารถเข้ากันได้เลย โดยอาจารย์วิภาสสินี พิพิธกุล มีความเห็นว่า

“สถานการณ์หนังสือพิมพ์ควรจะปลดออกจากอำนาจของรัฐที่จะเข้ามาเกี่ยว
ข้อง เพียงแต่สภาจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้นักมากขึ้นและเป็นกลาง
จริง ๆ เพราะอำนาจของรัฐจะถูกเป็นเครื่องมือของพรรคใดพรรคนึง
ไป เพราะทุกวันนี้สื่อมวลชนมีความเกี่ยวโยงกับนักการเมืองหลายกลุ่ม
อยู่แล้ว ถ้าตัวสภา ซึ่งเป็นองค์กรที่จะมาควบคุมพฤติกรรมสื่ออยู่แล้ว
ยังเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยคงแย่ อย่าง
น้อยขอให้มืองค์กรหนึ่งที่ปลดออกจากอำนาจเหล่านี้จริง ๆ”

กลุ่มนักวิชาการมีความเห็นว่า ผู้ใช้อำนาจของรัฐควรจะปล่อยให้เป็นที่ของผู้ประกอบ
วิชาชีพจัดการกันเองจะดีกว่า เพราะถ้าอำนาจรัฐเข้ามาทางผู้ประกอบวิชาชีพเองก็อาจจะมองว่ารัฐ
เข้ามาคุกคาม ริดรอนเสรีภาพ ซึ่งเป็นเรื่องไม่ดีเท่าไรนักในสายตาของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือ
พิมพ์

ด้านกฎหมาย ก็เป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับทางการเมือง เพราะผู้ประกอบการวิชาชีพนัก
หนังสือพิมพ์มองว่า การที่ออกกฎหมายรองรับสถานการณ์หนังสือพิมพ์ก็เป็นการเปิดโอกาสให้อำนาจ
ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้ฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพไม่กล้าที่จะมีกฎหมายรองรับ แต่อย่างไรก็ตาม
ถ้าจะให้ผลต่อการปฏิบัติอย่างจริงจังก็ควรจะให้มีกฎหมายรองรับเพื่อให้การปฏิบัติงานได้สำเร็จ
ถ่วงไปด้วยดี แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีกฎหมายทางอาญา แห่ง ที่ทำหน้าที่กำกับการทำงานของ
ผู้ประกอบการวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์อยู่เช่นกัน “กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนมีอยู่แล้ว แต่จะทำ
หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบวิชาชีพเอง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชนควรจะทราบจรรยา

บรรณในการนำเสนอข่าว แต่อย่างไรก็ตามประชาชนน่าจะทำการตรวจสอบเองมากกว่าที่จะให้สื่อมวลชนตรวจสอบ” (สัมภาษณ์ รศ.อรุณีประภา หอมเสริมฐิติ : 2 กันยายน 2541) ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ได้รู้จักบทบาทและหน้าที่ในการเสนอข่าวอย่างถูกต้อง และถึงสมควรจะมีบทบาทในการช่วยประณามผู้ประกอบวิชาชีพที่ละเมิดจริยธรรมก็เป็นอีกหนทางหนึ่งของผู้ประกอบวิชาชีพต้องเกรงกลัวและระมัดระวังการกระทำนั้น

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร ในฐานะผู้มีบทบาทในการรับคำร้องเรียนจากประชาชน (Ombudsman) ซึ่งสภากาการหนังสือพิมพ์ควรจะมีบทบาทสำคัญในการแสดงถึงอำนาจหน้าที่โดยตรงในการประสานงานระหว่างผู้บริหารและสื่อมวลชนในการร้องทุกข์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการประจักษ์กับพันธกิจของสภากาการหนังสือพิมพ์ได้อย่างรวดเร็ว และยิ่งสภากาการหนังสือพิมพ์กระทำการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างยุติธรรมก็จะเป็นการสร้างผลงานและภาพลักษณ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงที่พึ่งโดย รศ.ดร.วิญญู วิวิญญู ให้ความเห็นว่า

“การที่สภากาการหนังสือพิมพ์ให้ผู้ร้องทุกข์ไปยื่นเรื่องที่สำนักพิมพ์ก่อนนั้นได้สะท้อนถึงวิธีการคิด วิธีการทำงานของผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ที่ยังไม่อยากจะไปตรวจสอบกันเอง ผู้ที่ถูกกระทบกระเทือนไปติดต่อกับเจ้าของหนังสือพิมพ์เสียก่อน ถ้าเขาไม่ทำก็ค่อยมาว่ากัน คือมีลักษณะกันตัวเองออกมา ถ้าเป็นคนที่ไม่มีชื่อเสียงหรือมีสถานะทางสังคมโดยหนังสือพิมพ์ใหญ่ ๆ กระทบเสรีภาพของเขาเขาอาจจะทำได้ คนทั่วไปเสียหายเขาจะไปสู้รบคอบมือกับหนังสือพิมพ์ใหญ่ ๆ ได้อย่างไร เพียงแต่คิดว่าเขาจะติดต่อกับหนังสือพิมพ์ติดต่อกับใครเขายังไม่รู้เลข ตัวสกาฯ น่าจะเป็นผู้ประสานแทนประชาชน และทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนประชาชน”

นอกจากนั้นองค์กรควรจะมีบทบาทในการวางมาตรการ SOCIAL SANCTION ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถควบคุมกันเองได้โดยที่ไม่ต้องให้รัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนการประจักษ์พันธกิจในเรื่องของสภากาการหนังสือพิมพ์ไปยังประชาชนมีน้อยมาก ทำให้การดำเนินงานของสภามีลักษณะเรียบง่าย จนทำให้ประชาชนไม่รู้ว่ามิสภากาการหนังสือพิมพ์ในการรับเรื่องร้องทุกข์ เพราะการที่จะสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ จะต้องเร่งสร้างบทบาทและผลงานออกมาว่า การจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริหาร และต้องตรวจสอบผลงานที่ผ่านมา โดยอาจจะกำหนดทุก 6 เดือน ในการตรวจสอบและประมวลผลงานออกมาเป็นหนังสือเพื่อจำหน่ายแจกไปส่วนต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ผลงานของสภากาการหนังสือพิมพ์อย่างจริงจัง ในขณะที่

เดิวกันกลุ่มผู้บริหารวิภคข่าวสารหรือประชาชนจะต้องปรับวัฒนธรรมในการวิพากษ์วิจารณ์ให้มากขึ้น เพราะคนไทยเองยังไม่คุ้นตัว ไม่ค่อยมีวัฒนธรรมในการวิพากษ์วิจารณ์ ง่าย ๆ เชื่อง่าย ถ้าคนไทยทุกคนถูกขึ้นมาตรวจสอบว่าครั้งนี้เป็นสิทธิของประชาชน ต่อทุกสื่อที่เสนอข่าวมาเรามีสิทธิที่จะเข้าไปร่วม ถ้ามองเห็นสิทธิของตนเอง องค์กรตรวจสอบโดยเฉพาะผู้บริหารวิภคก็จะเข้มแข็งขึ้น แต่วัฒนธรรมไทยสอนให้เราอ่อนน้อมเชื่อฟังผู้ใหญ่ ถ้าถูกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ก็จะถูกมองว่าเป็นคนก้าวร้าว ดังนั้น จะต้องปรับเปลี่ยนในเรื่องของแนวความคิดในการวิพากษ์วิจารณ์ให้มีความเข้มแข็งขึ้น เพื่อสังคมของผู้บริหารวิภคจะได้เข้มแข็งและมีอำนาจที่จะกำหนดการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพ

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 สักส่วนของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้บริหารวิภคข่าวสารมีส่วนเกี่ยวข้องกับในจุดนี้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะปัจจัยด้านคณะกรรมการก็จะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ “นำหนักของคณะกรรมการไม่ได้ขึ้นอยู่กับ 14 คนแต่นำหนักอยู่ที่ 7 คนว่า จะมีประสิทธิภาพเป็นกลางแค่ไหน มีบทบาทแค่ไหนในแง่ที่ว่าหวาดหวั่นต่อยอมรับ” (สัมภาษณ์ อาจารย์ชวีลาตินี พิพิธกุล : 18 ธันวาคม 2541) ซึ่งคณะกรรมการที่ทำการเลือกสรรจะต้องเป็นที่ยอมรับของประชาชนและกลุ่มผู้บริหารวิภคข่าวสารเพื่อการดำเนินการจะได้เชื่อถือและไว้วางใจ

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ในการประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์นั้นมีแน่นอน เพราะการทำงานในวงการนี้จะต้องมีการคบหาสมาคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นค่าเล็กค่าใหญ่ซึ่งรู้จักกันและนับถือเป็นเครือญาติ ซึ่งการจะทำอะไรสักอย่างก็เป็นคนในวงการที่คุ้นเคยมา และคำนึงถึงความสัมพันธ์ในวงการหรือถูกหลอกลอนในวิชาชีพเดิวกัน ดังนั้น การที่คนไทยยังติดอยู่กับระบบสังคมไทยจะให้ตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อย่างบริสุทธิ์และยุติธรรมนั้นเป็นเรื่องยาก “บางเรื่องก็เป็นเรื่องปฏิบัติยาก เพราะว่าเราอยู่ในวงการเดิวกันมานาน เรารู้จักคนมากมาย ทำอะไรสักอย่างก็รู้สึกเกรงใจกัน ซึ่งถ้ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อมากมายอาจจะปล่อย ๆ ไป ซึ่งจะเกิดจุดนี้มากเช่นกัน” (สัมภาษณ์ อาจารย์ชวีลาตินี พิพิธกุล : 18 ธันวาคม 2541) ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วอาจจะมองว่าทุกวงการมีระบบดังกล่าวอยู่ แต่ปัญหาดังกล่าวจะเป็นลักษณะที่ขยายวงกว้างมากขึ้น จนทำให้ประชาชนและผู้ประกอบวิชาชีพขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์

3.2.3 ระบบปัจเจกชน การปฏิบัติงานของนักหนังสือพิมพ์จะพบปะกับบุคคลที่สำคัญในวงการมากมายและได้รับการยกย่องจากคนทุกวงการ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือ

พิมพ์ถ้าเป็นบุคคลที่รู้จักตนเองก็จะดีไป แต่ถ้าเป็นบุคคลที่หลงตัวเอง หลงถึงที่เขาหยิบยื่นให้ ก็จะเป็นภัยต่อองค์กร หรือวิชาชีพที่ดำรงอยู่

3.2.4 ระบบนาซุน เป็นบุคคลที่กำหนดแนวทางและนโยบายในการเสนอข่าวไปยังประชาชน จนบางครั้งกลุ่มนาซุนก็ดำเนินถึงการแข่งขันและรายได้ของตนเองเป็นหลัก จนถึงภาวะและหน้าที่ความมีอุดมการณ์ของการประกอบวิชาชีพ และเป็นที่น่าแปลกอย่างหนึ่งก็คือ คนที่เรียนสายตรงทางด้านนิเทศศาสตร์ส่วนมากก็ไม่ได้เป็นนาซุน แต่ผู้เป็นนาซุนกลับเรียนทางด้านธุรกิจ หรือจบทางด้านอื่นมาเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องบวกลบคูณหารในการแบ่งผลประโยชน์ให้ลงตัว จึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้ประกอบการวิชาชีพจะละเมียดจิวยุทธวิธีหรือไม่นั้น ก็เปรียบเหมือนกับการตัดสินใจระหว่างความถูกต้องกับความอยู่รอดของการประกอบอาชีพ “การทำงานด้านนี้ก็ขึ้นอยู่กับนาซุน เพราะฉะนั้นเมื่อขึ้นอยู่กับนาซุน ก็ทำให้ผู้ประกอบการมีจิตวิญญาณของการทำงานด้านนี้หนักหน่วงพิถีพิถันมาก และถ้าคนทำงานเก่งหาเงินเก่ง ผู้ประกอบการนั้นก็ยังสามารถอยู่ได้เช่นกัน” (สัมภาษณ์ รศ.อรุณีประชา หอมเศรษฐี : 2 กันยายน 2541)

3.2.5 นักการเมือง เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ประกอบการวิชาชีพสภาการเมืองและระดับผู้บริหาร มีความใกล้ชิดและใกล้ชิดไปถึงความเป็นนาซุน ระบบอุปถัมภ์ต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้น ดังนั้นนักการเมืองอาจจะไม่มาในรูปแบบตรง ๆ แต่เป็นลักษณะการช่วยเหลืออุปถัมภ์ค่าเงินในลักษณะต่าง ๆ ที่อาจจะไม่ผลร้ายต่อตนเอง

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

องค์กรตรวจสอบกันเองจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับทางผู้ประกอบวิชาชีพและกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารที่จะทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ส่วนระดับความเชื่อมั่นและไว้วางใจของนักวิชาการก็ขึ้นอยู่กับระดับจิตสำนึกของผู้ประกอบวิชาชีพเองว่าจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้มากน้อยเพียงใด แต่ในขณะที่ความเชื่อมั่นและไว้วางใจของกลุ่มยังไม่เต็มร้อย จะต้องอาศัยระยะเวลาอีกกระยะหนึ่งเพื่อรอผลการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสภาการหนังสือ ดังนั้นสภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นองค์กรที่เชื่อถือได้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยของผลจากการกระทำของแต่ละเรื่องเป็นหลักที่จะสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อระบบการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ได้มากน้อยเพียงใด

ส่วนปัจจัยอุปสรรคของสภาการหนังสือพิมพ์ก็ขึ้นอยู่กับระบบสัดส่วน, ระบบอุปถัมภ์, ระบบปัจเจกชน, ระบบนาซุนและนักการเมือง ที่จะมาเป็นปัจจัยอุปสรรคต่อการทำงานของคณะ

กรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ที่ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการบริหารงานได้ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วอาจจะเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ก็เป็นบรรทัดฐานส่วนหนึ่งของสังคมไทยที่มีพฤติกรรมการทำงานในแง่ของปัจเจกอุปสรรคที่คล้าย ๆ กัน

2.10 กลุ่มผู้บริหารสื่อ ประเภทข้าราชการ ประกอบด้วย

1. คุณพัทธศุดา อร่ามกุล หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แทนเลขาธิการคุ้มครองผู้บริโภค
2. นายสุชาติ ชรรมาพิทักษ์กุล อุปนายกฝ่ายวิชาการและผู้อำนวยการสำนักฝึกอบรม วิชาว่าความ แทนนายกสหกทนายความ
3. พญ.อรพรรณ เมธาธิกุล หัวหน้าสำนักงานอาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม นายแพทย์ระดับ 8 โรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
4. นายอนุพงษ์ ทนาศิริกุล ทนายความ สำนักงานทนายที่ดินส่วนพระมหากษัตริย์
5. น.พ.อรุณ เผ่าสวัสดิ์ อธิบดีกรมแพทยสภา
6. ว่าที่ พ.ต.อ.ทินิจ ไชยเสนีย์ ผกก.3 ต.2 แทน ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มข้าราชการ ประเภทบริโศกข่าวสาร ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี แคมมี (2 คน) ที่จบปริญญาโทจากต่างประเทศ จึงมีความคุ้นเคยกับสื่อทั้งในและต่างประเทศเป็นอย่างดี และมี 1 คน ที่ถูกสื่อรายงานในเชิงลบจึงพยายามต่อสู้เพื่อขอความเป็นธรรมให้ตนเองรวมถึงการพิสูจน์ให้สังคมได้รับรู้ว่ ถึงแม้ว่าตนเองจะรับราชการแต่ก็ไม่หวั่นเกรงต่อการต่อสู้กับสื่อเพื่อขอความเป็นธรรม ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ผู้ถูกกระทำฝังใจและคิดว่าสื่อเลวร้าย คุณภาพของสื่อไทยไม่ได้มาตรฐานของวิชาชีพ และยังมีพฤติกรรมไม่อ่านหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย มองว่าการรายงานข่าวของนักหนังสือพิมพ์ไม่ได้สร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชน แต่กลับมองว่าการรายงานข่าวนั้นเพื่อประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนรวม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งต่อพื้นฐานของความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ที่มองว่ เป็นการสร้างฉากหลอกผู้อ่านให้เห็นเป็นมติใหม่ของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ในการตรวจสอบกันเองอย่างจริงจังและถูกต้อง แต่จริงๆ แล้วแทบไม่มีการตรวจสอบกันเองเลยนอกจากแสดงเจตนาารมณ์ในธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์อย่างเดียว

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริโภคนักข่าวสาร ประเภทข้าราชการ (5 คน) มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาวะการหนังสือพิมพ์ที่จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณที่กำหนดไว้ เพราะการตรวจสอบตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพเป็นประเด็นสำคัญที่จะทำหน้าที่ได้ดีที่สุด มากกว่าที่จะให้องค์กรอื่นที่ขาดความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพมาทำการตรวจสอบโดยปราศจากพื้นฐานความรู้ทางด้านวิชาชีพเฉพาะทาง ส่วนอีก 1 คนเป็นบุคคลที่ถูกสื่อพาดพิงในการนำเสนอข่าวในเชิงลบทำให้พฤติกรรมในการอ่านหนังสือพิมพ์ก็ดี หรือแม้แต่ความเชื่อถือในประเด็นของเนื้อหาข่าว จะมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจน้อยเพราะมีประสบการณ์ตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จึงทำให้มีพฤติกรรมปฏิเสธสื่อสิ่งพิมพ์ทุกรูปแบบ กลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงความไม่เชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาวะการหนังสือพิมพ์

1.2 ความแตกต่างในด้านการศึกษาและสถานภาพที่ดำรงอยู่ในขณะนั้นเป็นตัววัดสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้เป็นอย่างดี เพราะกลุ่มวิจัยกลุ่มนี้ค่อนข้างน้อย 2 คนเป็นคณะกรรมการของวิชาชีพแพทยสภาและทนายความที่มีลักษณะคล้ายกับสภาวะการหนังสือพิมพ์ แต่คิดกันที่มีกฎหมายรองรับ เป็นสิ่งที่สร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการปฏิบัติงานในแวดวงการแพทย์และทนายความ ซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพกลุ่มหนึ่งที่จะต้องอาศัยความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการสร้างกรอบจรรยาบรรณและเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป โดยมีคุณสุชาติ ธรรมาพิทักษ์กุล ให้ข้อคิดเห็นว่า

“ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์กล่าวว่ารัฐจะเข้ามาก้าวก้าวมันขึ้นอยู่กับนักหนังสือพิมพ์เอง สมมติว่าเราจะตั้งให้ผู้บังคับบัญชาการตำรวจสันติบาลให้มาเป็นกรรมการโดยตำแหน่งสักคน ผมคิดเห็นว่าไม่เห็นจะเป็นอะไรเลย กลับคิดเสียอีกที่จะมีโอกาสประสานงานกับเขาไป มีอะไรที่เกิดขึ้นก็สามารถพูดคุยกันภายในระหว่างกรรมการ ซึ่งผมเชื่อว่าลักษณะนั้นจะเป็นผลดี เขาอาจจะตั้งให้ รมด.ว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นสถานออกพิเศษเหมือนอย่างที่ว่า รมด.กระทรวงยุติธรรม เป็นสถานออกพิเศษของสภานายความ อันนั้นก็ไม่น่าเป็นอุปสรรค เพราะผมเชื่อว่าเขาไม่สามารถเข้ามาก้าวก้าวก้างานได้เลยถ้าเป็นรูปแบบขององค์กรรัฐอิสระ”

ซึ่งบุคคลทั้ง 2 คนจะมีความรู้ความเข้าใจระบบวิธีการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มวิชาชีพที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงถ่วงกันเอง เพราะอย่างน้อยวิชาชีพเดียวกันย่อมรู้และเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เหตุใดจึงปฏิบัติคนเช่นนั้น ส่วนกลุ่มวิจัยท่านอื่นก็มีข้อจำกัด

ในด้านสถานภาพและการศึกษา เป็นตัวแปรที่สำคัญในการแสดงความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อระบบความคิดในเรื่องดังกล่าว

2.ทัศนะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรวิชาชีพที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับแพทยสภา สภากาชาด ความ ที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลตนเอง แต่อาจจะไม่เหมือนกันในแง่ของกฎหมายรองรับ ซึ่งสภาการหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ควบคุมดูแลตนเองโดยใช้พื้นฐานจริยธรรมในการสร้างจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพเดียวกัน เพราะถ้าผู้ประกอบวิชาชีพละเลย หรือปล่อยวางไม่เห็นความสำคัญของจริยธรรม เห็นว่าเป็นเรื่องการปฏิบัติตนได้ยาก จริยธรรมของวิชาชีพก็จะไม่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพต้องร่วมมือกันปฏิบัติตามกรอบที่กำหนดเพื่อให้องค์กรตรวจสอบตนเองมีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจต่อการปฏิบัติงาน โดยคุณพิชิตดา อ่วมกุล ให้ความเห็นว่า

“เห็นด้วยที่มีสภาการหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ตรวจสอบตนเอง เพราะการตรวจสอบตนเองทุกคนต่างก็เข้าใจซึ่งกันและกันอย่างมาก จุดมุ่งหมายของคุณคืออะไร คุณก็ควรจะตรวจสอบให้ถูกต้อง หรือเกาให้ถูกจุดว่าสิ่งที่你做เหมือนหรือเปล่า และที่บิคบิอน เพราะอะไร ในวิชาชีพเดียวกันที่ทำหน้าที่ตรวจสอบตนเองย่อมรู้ทันกัน เมื่อคุณรู้ทันก็ย่อมสามารถตรวจสอบกันได้ เพราะเขาจะทันเหตุการณ์และทันเรื่องราว มากกว่าให้องค์กรคนภายนอกมาดูแล”

การควบคุมตนเองในวิชาชีพเดียวกันย่อมรู้ซึ่งถึงปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีว่า เหตุใดจึงละเมิดกฎจริยธรรม มากกว่าให้บุคคลอื่นที่ไม่เข้าใจวิชาชีพเดียวกันมาควบคุม จะทำให้การปฏิบัติ อาจจะมีผลได้ เพราะถ้าผู้ปฏิบัติกับผู้ดูแลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันจนเป็นปัจจัยที่ทำให้การตรวจสอบตนเองเป็นเพียงแค่การสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมา แต่พอถึงเวลาปฏิบัติก็ไม่สามารถที่จะควบคุมดูแลกันได้ เพราะในวิชาชีพเดียวกันยังไม่เห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าวจนกลายเป็นเพียงแค่กฎระเบียบที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์

ส่วนกลุ่มผู้บริหารสื่อมวลชนก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้องค์กรตรวจสอบตนเองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้ากลุ่มผู้บริหารสื่อมีความเข้มแข็งในการดูแลเอาใจใส่พฤติกรรมผู้ประกอบ

วิชาชีพแล้วก็จะเป็นกติกาทางสังคมที่คอยเฝ้าดูไม่ให้ผู้ประกอบการวิชาชีพต่างละเมิดจนกลายเป็นกิจวัตรประจำวันของการประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ “จุดที่ว่าเราสามารถควบคุมจริยธรรมในกลุ่มของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ซึ่งมีวิธีการที่ดีที่สุดก็คือ การแข่งขันทางสังคม ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่ผู้บริโภคข่าวสารควรจะนำมาใช้ในการกีดกันทางสังคม” (สัมภาษณ์ นพ.อรุณ เผ่าสวัสดิ์ : 12 มกราคม 2542) ซึ่งถ้าเราสามารถปลูกกระแสความคิดในการลงโทษทางสังคมให้เป็นกิจจะลักษณะและให้สังคมได้รับรู้ว่าการลงโทษทางสังคมนั้นเราสามารถจะกระทำได้อย่างจริงจังและมีผลในเชิงปฏิบัติ ก็เชื่อว่าจะไปผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะมีความเกรงกลัวต่อการลงโทษทางสังคมที่รุนแรงมากกว่ากฎหมายที่ต้องรับผิดชอบทางการกระทำเท่านั้น

3.ปัจจัยเกี่ยวกับบรรณานุกรมสภาการหนังสือพิมพ์

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเองในด้านกฎหมาย ศีลธรรม สังคม และการเมือง

ในกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารประเภทข้าราชการมองว่า ศีลธรรมและสังคมไม่สามารถที่จะดำเนินการหรือจัดการให้สมาชิกอยู่ภายใต้กรอบที่กำหนดได้ เพราะสภาพสังคมไทยมีลักษณะการตรวจสอบที่การที่จะมาควบคุมกันเองเป็นเรื่องยากเพราะขัดกับวิถีชีวิตของคนไทยที่เรียบง่าย ในขณะที่ศีลธรรมก็ไม่สามารถที่จะบ่งบอกได้ว่าอะไรผิด อะไรถูก เพราะเป็นเรื่องของศีลธรรมประจำใจที่จะต้องสร้างจิตวิญญาณในการประกอบวิชาชีพให้อยู่ภายใต้กรอบบรรทัดฐานของจรรยาบรรณ ดังนั้น การที่จะมาควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดจะต้องสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อศีลธรรมและสังคมว่าสามารถปฏิบัติได้ตามข้อกำหนดไว้” จุดที่ว่าเราสามารถควบคุมจริยธรรมในกลุ่มของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดก็คือวิธีการแข่งขันกับการกีดกันทางสังคมสามารถจะทำได้มากน้อยเพียงไหน” (สัมภาษณ์ อนุพงษ์ หนาพรศิริกุล : 26 พฤศจิกายน 2541) ซึ่งความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคมจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของกลุ่มผู้ประกอบการที่จะดำเนินการให้เห็นว่า ทางศีลธรรมและสังคมมีบทบาทมากกว่าที่จะนำกฎหมายมาควบคุมหรือให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับจนเป็นเหตุให้ผู้ประกอบวิชาชีพไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้ตั้งไว้

ในทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะให้การเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรวิชาชีพจนทำให้ฐานะทางด้านวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ต้องเสียไป เพราะนักหนังสือพิมพ์มีฐานะเป็น “สุนัขเฝ้าบ้าน” ในการทำหน้าที่ตรวจสอบ ค้นหาความจริงให้ปรากฏ เพื่อพิทักษ์ความถูกต้องให้แก่

สังคม ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์ควรจะมีอิสระในความคิดในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องกลัวเกรงอำนาจของรัฐเข้ามาแทรกแซงจนทำให้การรายงานข่าวต้องเบี่ยงเบน

ทางกฎหมายเป็นการรับผิดชอบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสังคม ดังนั้น ถ้าใครฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดก็จะมีกฎหมายมาคุ้มครองในลักษณะนั้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องดีในการควบคุมให้สมาชิกอยู่ภายใต้กรอบที่กำหนด และมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้มีผลบังคับต่อการปฏิบัติงานของสภากาการหนังสือพิมพ์เอง โดย พ.ศ.อ.พิณิจ ไรชเดนีส์ ให้ความคิดเห็นว่า

“ควรมีบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยสภากาการหนังสือพิมพ์เพื่อใช้บังคับแก่ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทุกคน โดยโครงสร้างของกฎหมายดังกล่าวควรจะเป็นโอกาสให้องค์กรเอกชนอื่นเขาร่วมในการตรวจสอบหนังสือพิมพ์ด้วย อีกทั้งควรจะมีมาตรการในการบังคับให้ทุกคนที่ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์เข้ามาอยู่ในขอบข่ายของกฎหมายฉบับนี้เท่าเทียมกัน ไม่ให้อยู่ในอำนาจอิทธิพลของนายทุนเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์เพียงอย่างเดียว”

การยอมรับสิทธิของทางกฎหมายนั้นเป็นหนทางที่จะสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง ซึ่งประชาชนรวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ ต่างก็เฝ้ารอว่าการปฏิบัติงานจะเที่ยงตรงและยุติธรรมเพียงใด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้มีอำนาจทางกฎหมายก็ไม่ควรที่จะเข้ามาก้าวก้าวย โดยใช้สิทธิอำนาจของตนเองมาเบียดบังทำให้องค์กรตรวจสอบกันเองขาดความเป็นอิสระซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร ควรจะมีบทบาทในการตรวจสอบ ถักนกรอง แจ้งข่าวสาร และร้องเรียนจากประชาชน (Ombudsman) ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งขององค์กรตรวจสอบกันเอง โดยบทบาทดังกล่าวถ้าปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ก็จะเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำหน้าที่ได้อย่างยุติธรรม

นอกจากนั้น คณะกรรมการสภากาการหนังสือพิมพ์ต้องอุทิศเวลาในการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ เพราะกระบวนการต่าง ๆ จะต้องผ่านคณะกรรมการทุกเรื่องทุกประเด็น ดังนั้น ถ้าทำงานอย่างค่อนเนื่องก็จะทำให้ระบบการทำงานเป็นระบบ และเมื่อเป็นระบบก็จะทำหน้าที่ที่ถักนกรองข้อมูลได้เป็นอย่างดี และสร้างความน่า

เชื่อถือว่าไว้วางใจให้แก่ประชาชนต่อการตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพ ส่วนการรวมตัวก่อตั้งสภาการหนังสือพิมพ์จะเน้นไปยังกลุ่มเจ้าของกิจการและผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ แต่ในระดับปฏิบัติงานแทบจะไม่มีส่วนร่วมในสภาการหนังสือพิมพ์เท่าไรนัก ดังนั้น ควรจะเปิดโอกาสให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพระดับต่างเข้ามามีบทบาทมากกว่านี้ โดยเจ้าของกิจการและผู้บริหารมีหน้าที่ให้คำแนะนำ ดักเตือน ให้อยู่ภายใต้กรอบที่คิดขององค์กร แต่ไม่ใช่กำกับและสั่งการในการปฏิบัติงานจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถจะกระทำอะไรได้เลย เพราะอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าของและผู้บริหาร ในขณะที่เดียวกันถ้าหากมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ไปในทิศทางที่ดี ที่เหมาะที่ควรก็น่าจะสนับสนุน แต่ต้องเข้มแข็ง มีความจริงใจและจริงใจ อย่าพรรคแบ่งพวกในการปฏิบัติงาน ซึ่งคณะกรรมการ ไม่มีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนแต่แฝงด้วยอำนาจอย่างอื่น จึงควรมีความโปร่งใส ในจุดนี้ให้มาก ๆ เพื่อสร้างรากฐานขององค์กรตรวจสอบกันเอง

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 องค์กรประกอบการบริหารสภาการหนังสือพิมพ์จะเน้นหนักไปทางผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิจะมีบ้างแต่ประปรายเหมือนกับเป็นการประดับฉากไว้ให้เห็นว่ามีบุคคลภายนอกอยู่เหมือนกัน ซึ่งที่จริงแล้วน่าจะเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าไปเป็นคณะกรรมการอย่างน้อยก็หนึ่งหรือน้อยกว่าเล็กน้อย เพื่อจะได้ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการ เพราะปัจจุบันการแต่งตั้งคณะกรรมการจะเน้นไปทางผู้ประกอบวิชาชีพและบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักหนังสือพิมพ์ที่สามารถปรึกษาและให้ความเห็นในทิศทางเดียวกันได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ถ้าบริสุทธิใจในการบริหารงานก็ควรเปิดโอกาสให้องค์กรตรวจสอบกันเองมีบุคคลภายนอกมากกว่านี้

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยทุกอาชีพ เพราะสังคมไทยมีระบบเอื้ออารีต่อที่ต่ออาศัยซึ่งกันและกัน จึงทำให้การดำเนินชีวิตของคนไทยไม่สามารถจะปฏิเสธได้ ดังนั้น จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมพอดีที่สังคมรับได้ แต่ในวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์จะถูกมองว่าเป็นผู้พิพากษาของสังคมในการตัดสินปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประกอบกับสังคมได้ยกย่องหนังสือพิมพ์ในฐานะเป็น “ฐานันดรที่ 4” ปัจจัยเหล่านี้รวมถึงค่านิยมของสังคมไทยจะเป็นตัวส่งเสริมให้องค์กรตรวจสอบกันเองไม่สามารถจะจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเด็ดขาด เพราะคิดระบบการทำงานที่ยังยึดระบบเครือญาติและการอุปถัมภ์คำชูกันอยู่จนกลายเป็นตัวทำลายระบบการทำงานขององค์กรตรวจสอบกันเองให้เสื่อมลงโดยปริยาย “ไม่ควรมีระบบอุปถัมภ์ หรือระบบพรรคพวก เพราะจะทำให้เสียความยุติธรรมของสภาการหนังสือพิมพ์ในการปกครองเหล่าสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์เอง” (สัมภาษณ์ พ.ศ.อ.ทินิจ ไรชเสนีย์ : 14 มกราคม 2541)

3.2.3 ความเป็นปัจเจกชนของนักหนังสือพิมพ์ค่อนข้างจะมาก เพราะวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์จะเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความสามารถในการประกอบวิชาชีพ ดังนั้น บุคคลใดที่หาข่าวเก่ง สืบเสาะข้อมูลได้ดี เจ้าของกิจการหรือผู้บริหารก็จะให้ความสำคัญและปกป้องในกรณีที่ถูกเพ่งเล็งหรือละเมิดจริยธรรม ซึ่งประเด็นนี้องค์กรตรวจสอบกันเองก็ไม่สามารถจัดการอะไรได้ เพราะจริยธรรมไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน หรือสังคมของวิชาชีพยังไม่เข้มแข็งพอที่จะมีมาตรการขจัดเด็ดขาดได้ เพราะติดอยู่กับเจ้าของสำนักพิมพ์เป็นหลัก

3.2.4 การขาดจิตสำนึกทางด้านจริยธรรมของวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ จะเห็นได้ว่า บุคลากรจะจบในระดับปริญญาตรีมีความคิด ความอ่าน ในทิศทางที่ดี แต่ทุกวันนี้ถ้ามองจะเห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพถูกเจ้าของกิจการครอบงำในการนำเสนอแม้ว่าผู้สื่อข่าวหรือละเมิดจริยธรรม แต่ข่าวที่พาดหัวออกไปหรือการนำเสนอข่าวสามารถขายข่าวได้ ดังนั้น จึงทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ที่อยู่ระหว่างความถูกต้องกับเพื่อปากท้องของตนเอง “สื่อในปัจจุบันยังเหมือนเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการพาดหัวข่าวที่หวาดเสียวเป็นการคอกย้ำให้แก่สังคมให้แย่ลงกว่าเดิม ซึ่งถ้าดูหน้าของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์แล้วน่าจะมิจริยธรรม แต่พอในทางปฏิบัติเหมือนกับไม่มีจริยธรรมเลย” (สัมภาษณ์ ทัศนฤตา อ่วมกุล : 4 กันยายน 2541)

3.2.5 ระบบนาชุน ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สามารถจะพูดได้ว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นอุปสรรคในหลายข้อ เพราะนาชุนเป็นผู้กำหนดทิศทางในการนำเสนอเนื้อหาสาระ ซึ่งบางเรื่องก็อาจจะกระทบต่อจริยธรรมซึ่งก็เป็นปัจจัยอุปสรรคอย่างหนึ่ง เพราะหนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่ขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข่าวสารข้อมูล แต่ในขณะที่เดียวกันนักหนังสือพิมพ์ก็เป็นธุรกิจอย่างหนึ่งที่แสวงหาผลประโยชน์ จึงทำให้บางเรื่องอาจจะมีมุมมองที่สวนทางกับหลักจริยธรรมก็ได้ “ไม่ควรมีนาชุนหรือผู้มีอิทธิพลเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานขององค์กรจนทำให้ทำลายระบบความเที่ยงตรงและยุติธรรมให้เสียไป” (สัมภาษณ์ พ.ศ.อ.พิณิจ ไซธเสนีย์ : 14 มกราคม 2542)

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

กลุ่มผู้บริโภคข่าวสารประเภทข้าราชการเห็นว่า การมีสภากาหนดหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นเรื่องดี แต่จะสามารถควบคุมได้หรือไม่ก็แล้วแต่ประสิทธิภาพของคณะทำงานเองว่าจะตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ที่ได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด ส่วนเรื่องศีลธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ แต่ถ้าไม่สามารถควบคุมได้อย่างเต็มที่ก็ควรจะมีภาคประชาคมมาบังคับใช้เพื่อความเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน ซึ่งการมีกฎระเบียบว่าด้วยจริยธรรม

ของสภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นตัวส่งเสริมให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่องสังคม และผู้อ่านก็มีความน่าเชื่อถือต่อระบบการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์

ส่วนปัจจัยอุปสรรคที่มีต่อองค์กรตรวจสอบเองพบว่า สักส่วนของคณะกรรมการส่วนใหญ่จะเน้นทางผู้ประกอบวิชาชีพมากเกินไปจนทำให้เกิดระบบการอุปถัมภ์ ความเป็นปัจเจกชนของหนังสือพิมพ์ และที่ร้ายกว่านั้นก็คือ ระบบนาซุนที่จะเป็นตัวกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทะเมิดทางด้านจริยธรรมเพื่อแข่งขันเชิงรุก จึงเท่ากับว่าแม้ผู้ประกอบวิชาชีพจะมีจิตวิญญาณในการประกอบวิชาชีพมากเพียงใดก็ตามจะถูกนาซุนเข้ามาแทรกแซงในการทำงานจนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สภาการหนังสือพิมพ์ขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการทำงานไปในที่สุด

2.11 กลุ่มผู้บริหารภาคข่าวสารประเภทนักรการเมือง ประกอบด้วย

1. นายสมิคร ทุนทรวะ	ต.ต.พรรคประชากรไทย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. นายอดองกรณ์ พลบุตร	อดีต ต.ต.2 สมัย พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดเพชรบุรี
3. นายจรัส พัวช่วย	ต.ต.8 สมัย พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. น.ส.กัญญา ลิตปอฮา	ต.ต.พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี
5. นางศุภารัตน์ เกตุราพันธ์	อดีตต.ต.พรรคพลังธรรม จังหวัดกรุงเทพมหานคร
6. น.พ.เปรมศักดิ์ เทียรุระ	ต.ต.พรรคความหวังใหม่ จังหวัดขอนแก่น

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มนักรการเมืองมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์, รัฐศาสตร์, แพทย์, บริหารธุรกิจ ซึ่งมีประสบการณ์ทางการเมืองหลายสมัย ซึ่งมีอยู่ 1 คน อดีตเคยเป็นนักหนังสือพิมพ์และฝึกงานทางด้านวิชาชีพที่ประเทศญี่ปุ่น ส่วนอีก 1 คน เคยทำหน้าที่ผลักดันสภาการหนังสือพิมพ์ในอดีตแต่ก็ประสบความล้มเหลว ซึ่งทั้ง 2 คน จึงเป็นบุคคลที่คุ้นเคยกับสภาการหนังสือพิมพ์ แต่จะแตกต่างกับปัจจุบันที่ไม่มีกฎหมายมารองรับทำให้มีมุมมองที่แตกต่างกันไป และอีก 1 คนก็ยังเป็นคอถัมภ์นิสิตที่ประสบความสำเร็จในแง่ของคนอ่านที่สนใจอ่านอยู่เป็นประจำและเป็นบุคคลที่กล้าจะตอบได้ทุกเรื่องที่นักหนังสือพิมพ์กล่าวหาตึง จึงเป็นบุคคลที่กล้าเผชิญกับสื่อหนังสือพิมพ์ทุกเรื่องและทุกเวลา ในขณะที่แต่ละบุคคลจะคุ้นเคยในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง จึงมีความสนิทสนมกับนักหนังสือพิมพ์ในระดับเจ้าของกิจการ ระดับผู้บริหาร หรือปฏิบัติการ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อการรายงานข่าวของตัวเอง รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ของนักรการเมืองให้ดูดีในสายตาของประชาชน

สำหรับการศึกษาพบว่า กลุ่มนักการเมือง จำนวน 4 คน มีมุมมองว่า การจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์เป็นเพียงแค่การสร้างภาพให้เห็นว่ามีการควบคุมตนเอง แต่ในเชิงปฏิบัติก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการหรือจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้สำเร็จลงได้เพราะไร้อำนาจที่จะมาควบคุมเหล่าสมาชิกรวมถึงบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์แต่ก็ยังประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์อยู่ ทางองค์กรตรวจสอบตนเองจะมีหลักการที่จะดำเนินการครั้งนี้ได้อย่างไร เพราะเป็นปมปัญหาหนึ่งที่ไม่ชัดเจนและไม่สามารถที่จะควบคุมหรือจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เด็ดขาดลงไปได้ ถ้าหากจะอาศัยการลงโทษทางสังคมก็เป็นเพียงความคาดหวังของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีสมาคมวิชาชีพหนังสือพิมพ์อยู่มากมายแต่ก็ไม่เข้มแข็งที่จะค้ำนินการจุดนี้ให้สัมฤทธิ์ผล ดังนั้น องค์กรตรวจสอบตนเองควรมีอำนาจในการควบคุมและดูแลอย่างใกล้ชิด และสามารถจัดการเรื่องต่าง ๆ ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า องค์กรตรวจสอบตนเองหรือที่เรียกว่าสภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นที่พึ่งของผู้บริโภคข่าวสารและผู้ประกอบวิชาชีพได้อย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ตาม การมีสภาการหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ควรที่จะปรับปรุงหลาย ๆ จุด เพื่อสอดคล้องกับสังคมไทยและวัฒนธรรมไทยที่ไม่พร้อมกับการลงโทษทางสังคมเท่าไรนัก ส่วนอีก 2 คนก็มีแนวคิดที่เป็นกลาง ๆ ซึ่งไม่สามารถกำหนดได้ว่าสิ่งที่มือคู่นั้นจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของสภาการหนังสือพิมพ์เองว่าจะสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้มากน้อยเพียงใด

1.2 ความแตกต่างในเรื่องของการศึกษาไม่ใช่ว่าด้านเหตุสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจ แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์จะเป็นตัวกำหนด ในขณะที่ประสบการณ์ของนักการเมืองเป็นตัวกลไกสำคัญที่มีมุมมองว่าองค์กรตรวจสอบตนเองจะสามารถปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด นักการเมืองก็จัดอยู่ในกลุ่มของบุคคลสาธารณะในแวดวงของสังคม จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่นักหนังสือพิมพ์จะรู้ความเคลื่อนไหวของเหล่าบรรดานักการเมืองอยู่ตลอดเวลา แต่ในขณะที่เดียวกันกลุ่มนักการเมืองโดยทั่วไปก็มีสภาพกรงกตัวต่ออำนาจของสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถแพร่กระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็วจนทำให้ภาพลักษณ์ของตนเองต้องเสียไปในสายตาของประชาชน จึงทำให้นักการเมืองมีลักษณะกลัว ๆ กลัว ๆ จะคำสิ่งพิมพ์ไม่ดีก็ไม่กล้า กลับต้องประคบประหงมเหมือนไข่ในหินเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หรือถ้ามีเรื่องที่ไม่เข้าใจกันนักการเมืองจะเป็นฝ่ายชี้แจงให้เข้าถึงประเด็นต่าง ๆ แต่ถ้าคุยกันไม่รู้เรื่องนักการเมืองก็จะเป็นฝ่ายหลีกเลี่ยงในการเผชิญหน้าโดยตรง แต่ก็มีนักการเมืองน้อยนักที่จะกล้าเผชิญหน้ากับสื่อโดยตรง “การที่นักหนังสือพิมพ์นำภาพการวิพากษ์มาถือเถียนผมรู้สึกเฉย ๆ ถ้อยผมได้ผมก็ว่าเขาได้เหมือนกัน ผมก็ใช้สิทธิเหมือนกัน คือ เล่นผม ผมเล่นบ้าง ก็อย่าว่ากัน ผมต้องการสิทธิเท่าเทียมกัน” (สัมภาษณ์ สมัคร สุนทรเวช : 6 ตุลาคม 2541)

2. ทักษะเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

การตรวจสอบกันเองถือว่าเป็นเรื่องดีสำหรับวงการหนังสือพิมพ์ที่จะแสดงบทบาทในการตรวจสอบระหว่างกัน โดยอาศัยข้อบังคับของวิชาชีพไปในทิศทางเดียวกัน และขณะเดียวกันประชาชนในฐานะผู้บริโภคข่าวสารก็จะได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ส่งละเมิดจนรบกวนจนทำให้บุคคลที่ตกเป็นข่าวต้องได้รับความอับอาย หรือสูญเสียความเป็นอิสระภาพในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การมีองค์กรตรวจสอบกันเองจึงเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับวงการและผู้บริโภคข่าวสารจะได้อาศัยองค์กรดังกล่าวทำหน้าที่เรียกร้องความถูกต้องและยุติธรรมแก่สังคมและผู้ตกเป็นข่าว แต่ในปัจจุบันสภาการหนังสือพิมพ์ก็ยังไม่สามารถแสดงบทบาทในการทำหน้าที่ได้ประจักษ์ต่อสายตาของประชาชนอย่างชัดเจน โดย นพ.เปรมศักดิ์ เพียยุระ ให้ข้อคิดว่า

“ยังไม่มีผลในการตรวจสอบเท่าที่ควร ยังไม่สามารถเรียกความเชื่อมั่นมาสู่ประชาชนที่เดือดร้อนจากการนำเสนอของสื่อเท่าที่ควร ตรงนี้คิดว่าอาจจะเป็นเวลาที่ไม่นานนัก แต่อย่างไรก็ตามต้องอย่าอภัยให้แก่ตัวเองว่าเวลาชงมืออยู่ เพราะว่าแต่ละคนเป็นผู้ชำนาญการทั้งนั้น แต่ละคนที่อยู่ในองค์กรก็มาจากทุกฝ่ายอยู่แล้ว อย่าให้คนมองว่าแมลงวันขอมไม่คอมแมลงวันด้วยกัน ถ้าคนมองอย่างนั้นก็จะเป็นจุดอ่อนขององค์กร และในที่สุดก็จะเป็นองค์กรที่มีเหมือนไม่มี เพราะว่าไม่ได้เรียกความเชื่อมั่นในหลาย ๆ อย่างได้เลย ซึ่งตอนนี้ต้องเร่งความเชื่อมั่นและทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อประชาชน”

ซึ่ง คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์จะต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มีต่อองค์กรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในเวลาในขณะนี้ เพราะถ้าปล่อยเวลาให้ยาวนานออกไปก็จะเป็นตัวทำร้ายต่อองค์กรวิชาชีพในการบั่นทอนความเชื่อและศรัทธา เพราะประชาชนมีแนวคิดที่ดีคือผู้ประกอบการวิชาชีพที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบกันเองให้สัมฤทธิ์ผล แต่พอสักระยะเวลาหนึ่งถ้าสภาการหนังสือพิมพ์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคข่าวสารได้ ความเชื่อมั่นและศรัทธาก็จะน้อยลงซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญในอนาคตต่อการปฏิบัติงานขององค์กรเอง สภาการหนังสือพิมพ์จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะเป็นศูนย์กลางของความเชื่อมั่นและไว้วางใจของผู้ประกอบการวิชาชีพและประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น จะเชื่อมั่นหรือไม่เชื่อมั่นก็ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์เป็นลำดับแรก ถ้าในหมวดหมู่สมาชิกมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันและสร้างผลงานให้ประจักษ์ต่อสายตาโดยทั่วไป มีการตรวจสอบกันเองอย่างจริงจัง ไม่มีการละเว้นถือใครถือหนึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นสื่อใหญ่ที่มีอิทธิพล เพียงใดก็ตาม แต่สภาพความเป็นจริงสภาการหนังสือพิมพ์ก็ยังไม่สามารถจะ

ดำเนินการหรือจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เด็ดขาดไปได้ นอกจากมีการประกาศเตือนสติให้บรรดา
 ถ้านักพิมพ์ต่าง ๆ ได้รับรู้ว่า ในขณะที่กำลังถ่วงถ่วงละเมิดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพจนเป็นเหตุให้ผู้
 บริโภคข่าวสารไม่มีความไว้วางใจ ซึ่งจะเป็นต้นเหตุกระทบต่อความเชื่อมั่นและศรัทธา โดยคุณ
 สมักร ฤนทรเวช ให้ข้อคิดเห็นว่า

“ในวงการสื่อหนังสือพิมพ์จะมีคำขวัญว่า แมตงวัน ไม่คอมแมตง
 วัน ปัญหาอยู่ที่ว่าหนังสือพิมพ์ก็มีศักดิ์ศรีของตนเอง การที่ไปก่อตั้ง
 ก็ต้องการแสดงให้เห็นว่า ควรจะควบคุมดูแลกันเอง แล่ตามจริง ๆ ว่า
 การควบคุมดูแลกันได้หรือไม่ นั่น คือถามว่ามีใครกั้วใครหรือไม่ ก็
 คงจะตั้งกันไว้เท่านั้นเอง มันต้องมีเหตุให้เกิดเสียก่อน ปัญหาอยู่ที่ว่าคิ
 กรของการถูกดักเตือนว่ากล่าวมันอยู่ตรงไหน แล่ไหน มันรุนแรงร้ายกาจ
 ก็คงไม่มีการเคลื่อนไหว แต่บางเรื่องบางอย่างมีความรุนแรงน้อยกว่าเป็น
 ความไม่เหมาะสมไม่ควร ที่ต้องว่ากล่าวดักเตือนกัน ก็ต้องไม่มีการดำเนิน
 การ ดังนั้น ผมเห็นว่า เรื่องนี้ก็เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นเป็นเพียงแค่ฮันด์กันคิ
 เท่านั้นเอง”

การตรวจสอบกันเองจึงเป็นเพียงแค่การสร้างภาพให้สาธารณชนได้รับรู้ว่าในขณะที่วงการ
 หนังสือพิมพ์ได้ดำเนินการที่จะควบคุมกันเองมากกว่าที่จะให้บุคคลภายนอกเข้ามาก้าวก้าจนทำให้
 ให้สิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอต้องบิดเบือนออกไป แต่ในความเป็นจริงแล้วสภากาการหนังสือ
 พิมพ์ก็จะเป็นองค์กรที่ไม่สามารถจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ประจักษ์ต่อสายตาของประชาชนได้ซัด
 เจนเพราะตัวองค์กรเองไร้อำนาจและบารมีที่จะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์แบบ แต่ขณะที่สำนักพิมพ์ต่าง
 ๆ ก็ยังมีความเชื่อมั่นในองค์กรของตนเองว่าดำเนินการที่ถูกต้องตามหลักวิชาชีพหนังสือพิมพ์จน
 ทำให้องค์กรตรวจสอบกันเองหรือที่เรียกว่าสภากาการหนังสือพิมพ์ต้องเป็นเพียงแค่เสือกระดาษทำ
 นั้น

3. ปัจจัยเกี่ยวกับบรรณมูขุสภากาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองในด้านกฎหมายศีลธรรม สังคมและ
 การเมือง

ด้านศีลธรรมและสังคม

กลุ่มนักการเมืองมองว่าจริยธรรมเป็นข้อกำหนดอย่างหนึ่งของแต่ละวิชาชีพที่จะกำหนดขอบเขตพื้นฐานให้สังคมได้รู้ว่าวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์มีบรรทัดฐานในการประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับใด แต่ในทางปฏิบัติก็มีบุคคลในวิชาชีพที่ละเมิดจริยธรรมอยู่เนือง ๆ จึงมองว่าสังคมไทยกับความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคมยังอยู่ในแนวทางเดียวกันคืออยู่หรือไม่ เพราะมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นแต่สังคมก็เพิกเฉย หรือไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว แต่มองว่าถ้าเมื่อใดที่ตราออกมาเป็นกฎหมายสังคมยอมรับและปฏิบัติตามเพราะเกรงกลัวคอบทลงโทษ แต่จิตสำนึกหรือจิตวิญญาณต่อวิชาชีพนั้นเลือนหายไปจากสังคมจนไม่สามารถกล่าวได้ว่ามาตรการดังกล่าวจะสามารถควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ได้อย่างจริงจัง โดยคุณกัญญา สิกป่าอาษา ให้ข้อคิดไว้ว่า

“ยังไม่เห็นชัดเจนที่เขาควบคุมศีลธรรมจรรยาบรรณของกระบวนการสื่อมวลชนเอง ยังไม่พบเห็นบทบาทอะไรที่ชัดเจน เช่น บางครั้งต้องใช้คำรุนแรงเกินเหตุ ให้ร้ายคนอื่น โดยที่ไม่มีความเป็นจริง สภาการหนังสือพิมพ์นี้ไม่เคยออกมาบอกว่าจะตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสื่อหรือผู้เขียนข่าว ลงแก้ข่าวนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เสียหายหรือออกมาพูดว่าให้การควบคุมดูแลการทำงานของสื่ออื่น ๆ ให้ดีขึ้น โดยไม่ให้มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก ในทำนองนี้ไม่เห็นมีบทบาทออกมาเลย”

เหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้เราเห็นภาพของข่าวที่ผลิตจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ยังถ่วงละเมิดต่อเหยื่ออยู่เป็นประจำ ดังนั้น การกำหนดค่านิยมจริยธรรมและสังคมที่จะช่วยกันประณามนั้นก็อาจจะใช้ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ทอนาน ๆ เขาก็หวนกลับมาเหมือนเดิม ซึ่งบางครั้งวัตถุประสงค์อาจหมิ่นเหม่หรือคาบเกี่ยวกับจรรยาบรรณ ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพต้องเสี่ยงต่อการละเมิดจรรยาบรรณไม่มากก็น้อย จึงเป็นเรื่องยากที่จะไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพไม่ถ่วงละเมิดเลย

ด้านการเมือง

รัฐเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยกำกับและดูแลให้ผู้ประกอบวิชาชีพในกรอบของจรรยาบรรณที่ดี แต่ในขณะที่ทางผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์จะมองว่าการที่รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องจะทำให้อิทธิพลในการนำเสนอข่าวต้องบิดเบือนจากความเป็นจริง จึงทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์

ปฏิเสธที่จะมีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งที่เป็นตัวแทนของรัฐเข้ามาควบคุมดูแล จนทำให้ความเป็นอิสระของวิชาชีพอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ขณะที่อยู่ในประเทศไทยมีความเป็นอิสระมากกว่าประเทศอื่นในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “ในเมืองไทยที่อยู่บนหัวรัฐ ตี้อื้อกระดากเอง มีความคิดเอง รัฐไม่เคยเกี่ยวข้องเลย แล้วยังไปให้สิทธิเสรีภาพ นักการเมืองก็เชื่อถือว่าเป็นการแสดงโชว์ต่าง ๆ” (สัมภาษณ์ สมัคร สุนทรเวช : 6 ตุลาคม 2541) จนผู้ประกอบวิชาชีพมองว่าเมื่อใดที่รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับการทำงานของนักหนังสือพิมพ์จะถูกมองว่าเป็นกักคุกคามสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ของประชาชน โดยมองว่าเป็นการ ปิดหู ปิดปาก ปิดตา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนพึงจะได้รับรู้ รับทราบความเป็นไปของบ้านเมือง ดังนั้น อำนาจของรัฐกับอำนาจของนักหนังสือพิมพ์จึงไม่สามารถที่จะเข้ากันได้ เพราะมีหลายสิ่งหลายอย่างที่มีความขัดแย้งในตัวของมันเอง ควรจะเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ควบคุมกันเองจนกว่าการควบคุมดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จในการยอมรับของผู้ประกอบวิชาชีพ และกลุ่มผู้บริโภคข่าวสาร เมื่อนั้นอำนาจรัฐก็ควรจะมีมือเข้ามาดูแลความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม

ด้านกฎหมาย

ด้านกฎหมายก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพมองว่าอำนาจรัฐจะเข้ามาเกี่ยวข้องในการควบคุมการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพจนทำให้การนำเสนอของข่าวต้องบิดเบือนออกไปจากความเป็นจริง หรือไม่ได้รับความยุติธรรมในการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความต้องการของนักหนังสือพิมพ์เอง เพราะกลัวว่าเมื่อมีกฎหมายออกมาเป็นพระราชบัญญัติกำกับการทำงานของสภากาหรหนังสือพิมพ์แห่งชาติแล้ว ก็จะเป็นช่องทางสำคัญของผู้ใช้อำนาจในขณะนั้นสามารถบังคับผู้ประกอบวิชาชีพในทิศทางที่ต้องการ แต่อย่างไรก็ตามก็น่ามองว่าถ้ามีกฎหมายแล้วความกังวลก็ไม่จำเป็นต้องมี แต่ในวงการวิชาชีพจะต้องสร้างความเชื่อมั่นว่า ถึงแม้จะไม่มียุทธศาสตร์รองรับ แต่สามารถเรียกศรัทธาต่อสภาได้เช่นกัน โดย นพ.เปรมศักดิ์ เพียยุระ ให้ข้อคิดเห็นว่า

“สภาการหนังสือพิมพ์ เป็นองค์กรที่ทำได้อยู่แล้ว แต่จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน และสื่อมวลชนด้วย ซึ่งการสร้าง ความเชื่อมั่นในผลการตรวจสอบจะต้องตรวจสอบและเสนอให้ทันเหตุการณ์ ไม่ใช่เพียงแต่ว่ามีองค์กรนี้ขึ้นมา จะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน และสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเอง และที่สำคัญที่สุด คือ ผลในการตรวจสอบต้องไม่ลำเอียงหรือปกป้องถือไม่เช่นนั้นประชาชนก็ไม่รู้จะไปพึ่งพาได้อย่างไร เราเคยมีกฎหมาย

การควบคุมสื่อในสหัสเศด็จการมาแล้ว จึงก็ได้ยกเลิกไปเพราะกระแสใหม่เปลี่ยนเป็นประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ให้เสรีภาพต่อประชาชนอย่างกว้างขวาง ไม่มีประเด็นที่จะไปควบคุม ผมไม่เห็นด้วย แต่ผมเห็นว่าการดูแล ตรวจสอบซึ่งกันและกันเป็นถึงจันป็น และควรจะต้องทำให้เกิดความถูกต้องและเชื่อมั่นโดยเร็วที่สุด ไม่อย่างนั้นองค์กรนี้จะถูกตี และก็จะไม่มีคุณค่าในการที่จะร้องเรียนจากประชาชนเลย ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ได้”

ปัจจุบันผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์พยายามที่จะยกเลิกกฎหมายการพิมพ์ที่มีอยู่ให้หมดไปเพราะมีหลายประเด็นที่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายควบคุมแต่ทางผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะสามารถควบคุมดูแลตนเองได้ก็ถือว่าเป็นเรื่องดี และในขณะที่เขวกันสังคมก็ยอมรับและไว้วางใจ ถือว่าเป็นมิติใหม่ของวิชาชีพที่จะแสดงพลังให้เห็นว่าการควบคุมกันเองเป็นเรื่องดีที่สุมากกว่าที่จะให้บุคคลอื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวจนทำให้ความเป็นวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่มีอุดมการณ์ต้องหดหายไป

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร ในฐานะผู้มีบทบาทในการรับคำร้องเรียนจากประชาชน (Ombudsman) ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายหลักของสภากาการหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ ที่เกิดในสังคม และยังเป็นประเด็นสำคัญที่จะสร้างความศรัทธาและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชนด้วย นอกจากนี้ สภากาการหนังสือพิมพ์ควรจะมีบทบาทในการแจ้งข่าวสาร, ตรวจสอบและกั้นกรองในเรื่องต่าง ๆ ให้บรรดาความวิญญูประสงคิในการก่อตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์ "ถึงหนึ่งทีอยากเห็นสภากาการหนังสือพิมพ์มีความเข้มแข็งในการตรวจต่อ ตรวจสอบความโปร่งใส ตรวจสอบความเป็นกลาง การเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา 2 ด้านการเสนอข่าวอย่างได้มาตรฐานเพื่อยกระดับคุณภาพของสื่อ คิดันถือว่สื่อคือผู้นำในการชี้นำสังคมอันคืบหนึ่ง" (สัมภาษณ์ สุภารัตน์ เกตุราพันธ์ : 19 มกราคม 2542) ซึ่งหัวใจของการบริหารงานสภากาการหนังสือพิมพ์ในขณะนี้อยู่ที่การรับเรื่องราวร้องทุกข์และการตัดสินใจ ถ้าสามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาได้ก็คิดว่าต่อไปในอนาคตประชาชนก็จะหันมาใช้บริการและเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าตองเรื่องคิงกล่าวไม่ตามารถที่จะดำเนินการอะไร ได้อย่างจริงจึงสภากาการหนังสือพิมพ์ก็คิงจะเป็นเพียงแค่องค์กรหนึ่งทีเหมือนกับสมาคมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่คิงขึ้นมาในอดีตเท่านั้น

นอกจากนี้สภากาการหนังสือพิมพ์ ควรจะบังคับให้ผู้ประกอบการวิชาชีพทุกค่ายทุกสำนักพิมพ์มาสมัครเป็นสมาชิกสภากาการหนังสือพิมพ์เพื่อมีผลในการบังคับและการลงโทษไปในทิศทางเดียวกัน เหมือนกับแพทย์ที่ถูกถอดถอนไปประกอบการวิชาชีพในการทำงานในวิชาชีพนั้น ซึ่งจะทำให้สภากาการ

หนังสือพิมพ์มีบทบาทมากขึ้น และในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ควรจะยึดมั่นในจริยธรรมและกฎเกณฑ์ที่กำหนดอย่างจริงจังเพื่อสร้างบรรทัดฐานในการประกอบวิชาชีพ ส่วนคณะกรรมการของสภาการหนังสือพิมพ์ควรจะหยิบยกประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นขึ้นมาพิจารณาอย่างจริงจังและเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบ เพราะจะเป็นประเด็นหนึ่งที่จะแสดงออกถึงความจริงใจและความสุจริตธรรมที่มีต่อประชาชน

3.2 ปังอัยอุปถรรค

3.2.1 สักส่วนของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ควรจะมึบุคคลภายนอกมากกว่านี้เพื่อเป็นการแสดงสปีริตในการควบคุมและดูแลกันเองว่าไปรงใสและสุจริตธรรมมากน้อยเพียงใด ซึ่งถ้ามองในขณะนี้จะโอนเอียงทางผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์มากเกินไป จนทำให้ผู้บริโภคข่าวสารมองว่าการปฏิบัติงานจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ถ้ามีมุมมองในลักษณะเดียวกันจนทำให้ขาดมุมมองอื่นที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเรื่องราวจึงทุกขัที่เกิดขึ้น เพราะอย่างนั้นก็เป็นเรื่องผลกระทบของประชาชนเช่นเดียวกัน ดังนั้น ควรจะให้ผู้บริโภคข่าวสารและผู้ประกอบการวิชาชีพช่วยกันแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น เพราะสภาการหนังสือพิมพ์ไม่ใช่เป็นของผู้ประกอบการวิชาชีพอย่างเดียว แต่น่าจะเป็นของทุกคนที่บริโภคข่าวสารข้อมูล ดังนั้น ควรจะปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ ให้ตอบสนองสังคมด้วย

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่เกิดขึ้นจากสังคมมาช้านาน ดังนั้น ถ้าปฏิเสธก็เหมือนกับการโกหก ดังนั้น ระบบอุปถัมภ์ถ้าอยู่ในกรอบที่ดี ไม่กระทบส่วนใดส่วนหนึ่งก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้าเรื่องดังกล่าวกระทบคนใดคนหนึ่งและเป็นปัญหากระทบต่อสังคมก็ไม่ควรจะทำ โดยเฉพาะนักหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นกระแงงที่สะท้อนเรื่องต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้น ควรระวังในจุดนี้ให้มากเพื่อรักษาระบบส่วนร่วมให้คงอยู่กับสังคม

3.2.3 ระบบปัจเจกชน สังคมของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์เป็นสังคมที่ขึ้นอยู่กับความถูกต้องและผลประโยชน์ ดังนั้น ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่สร้างรายได้ให้แก่สำนักพิมพ์ก็จะเป็นบุคคลที่ขอมรับในสำนักพิมพ์นั้น ถึงแม้ว่าจะละเมิดจรรยาบรรณก็ตามก็จะถูกมองข้ามถึงกระทำให้คิดจนทำให้ระบบปัจเจกชนเป็นตัวก่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้

3.2.4 ระบบนาชทุน เป็นประเด็นที่เราสามารถกล่าวได้ว่าระบบนาชทุนมีอิทธิพลสำคัญต่อการบริหารงานของหนังสือพิมพ์ ถึงแม้ว่าแวดวงการศึกษาทางด้านสื่อมวลชนพยายามที่จะ

ตอนให้นักศึกษามีจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพแต่พออย่างก้าวเข้ามาสู่วิชาชีพอย่างจริงจังก็จะประสบปัญหาในการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมขององค์กร รวมถึงสภาพแวดล้อมของวิชาชีพนั้นด้วย ซึ่งความคิดระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพและระบบนาชทุนจะมีความขัดแย้งกันอยู่ในตัวของมันเอง แต่ทุกครั้งระบบนาชทุนก็จะมีอำนาจในการตัดสินใจทุกเรื่องเมื่อเอ่ยถึงผลประโยชน์ที่สำนักพิมพ์จะได้รับ โดยคุณองกรณ์ พลบุตรให้ข้อคิดเห็นว่า

“สภาพปัจจุบันที่อวมถชนมีการพัฒนาที่คึกซ์ แต่ยังคงอยู่ในอิทธิพลของนาชทุนเป็นส่วนมาก และระบบทุนนิยมที่อวมถชนมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1.เป็นผู้ประกอบการที่หวังกำไรและขาดทุนโดยทั่วไป 2.ในฐานะเป็นสื่อของอวมถชน เพราะฉะนั้น อวมถชนของเราจะมีลักษณะเป็นทุนนิยมมากเกินไป แม้ว่าจะมีนักข่าว นักเขียนรุ่นใหม่ที่มีอุดมการณ์ แต่พอมองถึงความโคคเค่นในการประกอบอาชีพและหน้าที่ก็ไม่แตกต่างจากคิดเท่าไรนัก จะคึกซ์ในส่วนของคุณวุฒิ เทคโนโลยี แคนในแง่ของความเป็นอิสระ ความกล้า ฟ้าทาต่อนาชทุนที่เป็นเจ้าของนั้น หรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังก็คึกซ์ ไม่ได้กล้าหาญกว่าในอคิดเท่าไรนัก”

ระบบทุนนิยมยังอยู่ในสังคมไทย ก็จะเป็นระบบที่มีอำนาจค่อนองในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าว รวมถึงการสนับสนุนนักการเมืองท่านใดท่านหนึ่งมากเกินไป เพราะแต่ละสำนักพิมพ์จะอยู่ได้จากเงินโฆษณา ซึ่งอาจจะหยิบยื่นในการลงโฆษณาในด้านใดด้านหนึ่งจนทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมคามา ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรมออีกด้วย

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

กลุ่มนักการเมืองมองว่า การจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์เป็นการสร้างภาพให้เห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์สามารถควบคุมดูแลกันเองได้ ไม่จำเป็นต้องอาศัยอำนาจของรัฐเข้ามาคานาเนินการและควบคุมในการทำงาน ดังนั้น คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์จะค้องเร่งสร้างผลงานให้เห็นว่าองค์กรตรวจสอบกันเองที่ค้องจากผู้ประกอบวิชาชีพสามารถสัมฤทธิ์ผลในการคานาเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามสภาการหนังสือพิมพ์จะออกใบประกอบวิชาชีพเพื่อให้ข้อบังคับทางจริยธรรมได้ผลในเชิงปฏิบัติค้องเต็มที่ ซึ่งปัจจัยสนับสนุนค่าง ๆ จะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสภาจะสามารถควบคุมดูแลสมาชิกให้อยู่ภายใต้กรอบของศีลธรรมและจริยธรรมได้มากน้อยเพียงใด

ส่วนปัจจัยอุปสรรคต่อการทำงานของสภากรหนังสือพิมพ์ คือ ทัศนคติของคณะกรรมการที่มีแนวโน้มของผู้ประกอบวิชาชีพมากกว่ากลุ่มผู้บริหารข่าวสาร จึงควรหลีกเลี่ยงให้บุคคลภายนอกเข้ามาตรวจสอบมากกว่านี้ เพื่อเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ในการทำงาน ระบบอุปถัมภ์ ระบบบงเอกราช ก็เป็นข้อแปรสำคัญที่จะวัดประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการเอง ส่วนระบบนายทุนเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตหนังสือพิมพ์ ดังนั้น ถ้านายทุนมีจิตวิญญูณาในการทำงานดี ผลงานก็ออกมาดี แต่ถ้านายทุนคำนึงถึงกำไรเป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาสาระก็อาจจะละเมิดหลักจริยธรรมจนทำให้ประสิทธิภาพของการบังคับใช้ไม่สามารถดำเนินการอะไรได้อย่างจริงจัง จนทำให้ประสิทธิภาพของสภากรหนังสือพิมพ์ค่อยลงไป

2.12 กลุ่มผู้บริหารข่าวสาร ประเภทนักศึกษาเรียนนิเทศศาสตร์ ประกอบด้วย

1. นายกฤต รักธรรม	นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. นายพิสันต์ อธิวิวัฒน์กุล	นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. น.ส.เนาวรัตน์ สมครอง	นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. น.ส.ธิติมา เทียมแก้ว	นักศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร
5. นายชัยพร ไชติสวัสดิ์	นักศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร
6. นายบุญรุ่ง อินทโชติ	นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
7. นายประชา ผดุงศิลป์สถาพร	นักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
8. น.ส.จาร์วรรณ ฉลุดักษณานนท์	นักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
9. น.ส.รัชนีวรรณ พฤติวิทชากุล	นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
10. น.ส.เกียรติกัลย์ ศรีสุวรรณ	นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเห็นทั่วไป

1.1 กลุ่มนักศึกษาจะอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 เรียนนิเทศศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ อาทิ วิทยุ-โทรทัศน์ ประชาสัมพันธ์ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งบางคนเคยฝึกงานด้านผู้สื่อข่าวบ้างแล้วจึงมีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่วิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ เพราะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งกลุ่มวิจัยดังกล่าวมีอุดมการณ์ในวิชาชีพค่อนข้างจะสูง ดังนั้น จึงเกิดแรงปะทะความคิดระหว่างนักศึกษารุ่นใหม่กับแนวทางในการเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพที่ถูกกำหนดโดยนโยบายของสำนักพิมพ์เป็นหลัก ซึ่งกลุ่มนิสิต นักศึกษามีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภากรหนังสือพิมพ์ยังไม่มากนัก เพราะผลของการปฏิบัติงานยังไม่เด่นชัด กฎระเบียบต่าง ๆ ยังเป็น

นามธรรมที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์เท่านั้น ซึ่งการนำมาปฏิบัติจริงยังไม่รู้ว่า จะปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด จึงต้องอาศัยระยะเวลาสักครึ่งหนึ่งที่จะพัฒนาสภาการหนังสือพิมพ์ ให้ตอบสนองสาธารณชนมากขึ้น ดังนั้น สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องเร่งสร้างผลงานให้แก่ สังคมได้รับรู้ถึงขีดความสามารถของประสิทธิภาพในการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์มากขึ้น

1.2 ความแตกต่างในด้านการศึกษาและสถานภาพของกลุ่มนักศึกษาจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มี ผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสภาการหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพราะกลุ่มนักศึกษาที่ทำการ สัมภาษณ์เจาะลึก (Depth Interview) จะมีพื้นฐานในระดับปริญญาตรีที่เหมือนกันคือ เวียดนาม นิเทศศาสตร์ ซึ่งพื้นฐานได้ศึกษาความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ไทยในอดีตที่ถูกอำนาจรัฐเข้ามาริดรอนสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าว หรือแม้แต่การนำเสนอข่าวที่มีส่วนทำให้เกิดอิทธิภาพ ของรัฐต้องทันตลอดจนจะถูกอำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซง ซึ่งการศึกษาจะเป็นตัวชี้ต่อสถานภาพของ กลุ่มนักศึกษาอย่างเห็นได้ชัดว่า กลุ่มนักศึกษาได้เรียนอะไรมาที่จะพูดความหลักการในเชิงทฤษฎี ที่มองว่า การรักษาความเที่ยงตรงและสุจริตในวิชาชีพเป็นอุดมการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ที่ ควรจะปฏิบัติได้ ไม่ควรปล่อยปะละเลยต่อสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จนทำให้วิชาชีพต้องด่าง หลุดอยู่ทุกวันนี้

ดังนั้น สถานภาพและการศึกษาของกลุ่มนักศึกษา คงมีอุดมการณ์ในวิชาชีพที่สูงและ สถานภาพสามารถที่จะวิพากษ์วิจารณ์ใครก็ได้ เพราะไม่ถูกจำกัดความคิด ความอ่าน ไม่ตั้งกีด ต้านักพิมพ์ จึงมีความคิดที่อิสระอยู่กับสิ่งที่เรียนตามตำราเป็นหลัก และพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่วิชาชีพ นักหนังสือพิมพ์ แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในการทำงานที่จะต้องเจออุปสรรคในอนาคตนานปีการ

2.ทัศนคติเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเอง : สภาการหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรใหม่สำหรับวงการนักหนังสือพิมพ์ที่จะควบคุมผู้ประกอบการ วิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ให้อยู่ภายใต้กรอบมาตรฐานจริยธรรมเดียวกัน แต่การลงโทษทางจริยธรรม ไม่มีข้อบังคับออกมาเป็นรูปธรรมจึงทำให้ผู้กระทำความผิดยังไม่เกรงกลัวเท่ากับกฎหมายที่ตราเป็น พระราชบัญญัติ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น กฎหมายก็ต้องปลอดจากอำนาจรัฐ “การที่สื่อควบคุมตนเองถือว่าเป็น เรื่องที่ดี ดีกว่ารัฐจะเข้ามาตรวจสอบ เพราะถ้าผิดจรรยาบรรณข้อไหนก็สามารถฟ้องร้องและนำไปสู่การแก้ไขได้ถูกต้อง” (สัมภาษณ์ บุญรุ่ง อินทรโชติ : 7 สิงหาคม 2541) รัฐไม่ควรที่จะเข้ามา เกี่ยวข้องกับการทำงานของสภาการหนังสือพิมพ์ แต่ควรปล่อยให้เป็นที่ผู้ประกอบการวิชาชีพจะ

ใช้อำนาจในพระราชบัญญัติ เพราะในอดีตจะเห็นได้ว่า รัฐเข้ามาก้าวก้าวยในการทำงานทำให้หนังสือพิมพ์ขาดหลักการในการนำเสนอเนื้อหาสาระที่ดีต่อประชาชน จนทำให้เกิดอคติของหนังสือพิมพ์ เพราะข่าวใดที่มีผลกระทบต่อรัฐทางรัฐก็ปกปิดไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารข้อมูล ดังนั้น เมื่อมีสภากาการหนังสือพิมพ์แล้วจึงถือว่าเป็นเรื่องดี แต่จะสร้างเชื่อมั่นหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักการและผลการดำเนินงานว่า สภากาการหนังสือพิมพ์จะสามารถจัดการองค์กร ที่ล้วนแล้วมีผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ทรงคุณวุฒิได้มากน้อยเพียงใด

ส่วนผู้บริโภคข่าวสารจะต้องเป็นกลไกในการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่ดี มีฐานะเข้มแข็งสามารถควบคุมในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพ และเป็นความหวังของประชาชนในการเป็นตัวแทนของสังคมที่จะเป็นศูนย์กลางในการเตือนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการทำงานกับสภากาการหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้บริโภคข่าวสารให้มากยิ่งขึ้น “ประชาชนหรือกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารควรจะเข้มแข็งและมีส่วนร่วมกับการทำงานกับสภากาการหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้บริโภคข่าวสารให้มากยิ่งขึ้น” (สัมภาษณ์ รัชนิวรรณ พศติวิทชากุล : 22 มกราคม 2541)

3.ปัจจัยเกี่ยวกับบรรณานุกรมสภากาการหนังสือพิมพ์

3.1 ปัจจัยสนับสนุน

3.1.1 ปัจจัยสนับสนุน

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบตนเองในฐานะผู้ส่งเสริมและสนับสนุนด้านกฎหมาย ศิลปกรรม สังคมและการเมือง

บุคคลกลุ่มนี้ทั้งหมด (10 คน) มีแนวคิดที่มองว่าศิลปกรรมและสังคมเป็นเรื่องที่ไกลตัว ใครจะปฏิบัติก็ได้ ใครไม่ปฏิบัติก็ได้ ซึ่งในอดีตจะเห็นได้ว่ามีจริยธรรมหรือหลักจรรยาบรรณที่มากมาย แต่ไม่มีใครนำหลักดังกล่าวมาใช้ได้เลย และยังมีคนที่แหกกฎจริยธรรมอยู่เสมอ จึงเป็นข้อถกเถียงว่า หลักจริยธรรมจะสามารถควบคุมตนเองได้จริงหรือ เพราะขนาดสมาคมต่าง ๆ ก็มีหลักจรรยาบรรณ แต่ก็ไม่สามารถที่จะเข้ามาจัดการและดำเนินการอะไรได้ “จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่จะทำได้ยากในสังคมในปัจจุบัน ในสถาบันการศึกษาอาจบอกได้ว่า แต่ในความเป็นจริงขึ้นอยู่กับทางสำนักพิมพ์ในการวางกรอบธุรกิจสื่อถึงพิมพ์ จึงทำให้ผลประโยชน์และจรรยาบรรณเป็นเพียงแค่เส้นขนาน” (สัมภาษณ์ ประชา ผดุงศิลป์สถาพร : 6 ตุลาคม 2541) ดังนั้นสภากาการ

หนังสือพิมพ์จะต้องทำความเข้าใจต่อผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริโภคข่าวสารให้เข้าใจกรอบของศีลธรรมและสังคมอันดีให้มากยิ่งขึ้น

ในฐานะผู้สนับสนุนด้านการเมือง นักหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นผู้ที่รักษาสภาพประโยชน์ให้แก่สาธารณชนโดยรวม โดยสอดคล้องคุณ徳คุณธรรมต่าง ๆ ทำให้บ้านเมืองได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น และในขณะที่เดียวกันเราเป็นนักหนังสือพิมพ์ในระบอบประชาธิปไตยที่จะนำเสนอข่าวอย่างเสรี

ด้านการเมืองถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหาข่าว ซึ่งมองว่าหากสถานการณ์หนังสือพิมพ์ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลบางส่วนในการบริหารงานจะทำให้องค์กรมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น แต่ต้องปลอดจากอำนาจรัฐที่จะเข้ามาแทรกแซงในการดำเนินงานหรือการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หนังสือพิมพ์ เปรียบเหมือนกับรัฐมีหน้าที่จะจัดสรรเงินงบประมาณมาสนับสนุนแต่ไม่มีการผูกพันในเชิงรูปธรรม

ด้านกฎหมาย จะเห็นได้ว่าสมาคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทย มีกฎระเบียบต่าง ๆ ความหลักจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ แต่ไม่สามารถที่จะควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพให้อยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงามได้ สถานการณ์หนังสือพิมพ์น่าจะมีกฎหมายรองรับทำให้ผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพราะปัจจุบันดูเหมือนว่าจะเลื่อนลอยเป็นเสือกระดาษ ไม่นับใจต่อตัวสถานการณ์หนังสือพิมพ์ที่ไม่มีกฎหมายรองรับ แต่ถ้ามีกฎหมายเข้ามาจะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่กล้ารายงานข่าวที่ปราศจากแหล่งที่มา ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีหลักและแนวทางในการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการยกระดับผู้ประกอบวิชาชีพให้สูงขึ้นด้วย

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร บทบาทของสถานการณ์หนังสือพิมพ์ควรจะมีบทบาทในการตรวจสอบ ถักนกรอง รับเรื่องร้องเรียน และแจ้งข่าวสารให้สมาชิกได้รับทราบ “ควรทำอะไรให้จริงจังมากกว่านี้ ถ้าถามนิสิต-นักศึกษาที่เรียนนิเทศศาสตร์ เกือบทั้งหมดแทบจะไม่มีเรื่องเลข เหมือนกับเป็นองค์กรที่ดั่งขึ้นมาก็หายเงียบไปเลย ไม่เหมือนกับสภาพนาอความ และแพทตภาที่จะส่งข่าวสารข้อมูลเป็นระยะ” (สัมภาษณ์ กฤต วัชรธรรม : 8 ตุลาคม 2541) ซึ่งบทบาทดังกล่าวน่าจะเป็นกลไกสำคัญต่อสถานการณ์หนังสือพิมพ์ และการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ควรจะยึดระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัด เพราะการเกรงใจกันจะทำให้ประชาชนเสียหายจากผลกระทบจากการกระทำนั้น และเมื่อมาพึ่งศาลก็เป็นกลไกของรัฐที่จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ซึ่งต้องไปเสียเวลามาก ดังนั้นระบบของสถานการณ์หนังสือพิมพ์ อย่าเป็นเพียงแค่องค์กรที่เป็นแค่เสือกระดาษจัดการอะไรไม่ได้ สุดท้ายก็

ต้องมาพึ่งศาลในการตัดสินปัญหา “การที่มีอิทธิพลของบุคคลบางค่าที่มีอำนาจทางการเงินและบารมี จะมีปัญหาในการควบคุมทั้งด้านการกระทำและการบริหารงาน” (พิสันต์ อินทร์วัฒนกุล : 28 กันยายน 2541) ซึ่งจุดนี้คือขอทอชาวมทำให้สภากาารหนังสือพิมพ์เป็นศูนย์กลางของทุกสื่อถึงพิมพ์ ไม่มีค่าช ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน

3.2 ปัจจัยอุปสรรค

3.2.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารงานของนักหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะแสดงออกถึงความจริงใจที่มีต่อประชาชน เพราะเมื่อใดที่มาของคณะกรรมการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกันอาจจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ แต่ถ้ามีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพียงแค่นี้ก็คนก็ไม่สามารถที่จะยับยั้งอะไรได้ “แต่ถ้าผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายวิชาชีพและมีสัดส่วนที่มากยิ่งขึ้นจะทำให้มุมมองที่แตกต่างกันไป” (ถัมภกษณ์ ประชา ผดุงศิลป์สถาพร : 6 ตุลาคม 2541)

3.2.2 ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่เคียงคู่กับสังคมไทย เพราะสังคมไทยมีลักษณะเคารพตามลำดับชั้น มีระบบที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาช้านาน ทำให้ระบบดังกล่าวยังอยู่คู่กับสังคมไทย ในขณะที่สภากาารหนังสือพิมพ์มีสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เป็นสมาชิกอยู่มากมาย ซึ่งมีบุคคลอาวุโสต่าง ๆ รวมถึงบารมีของค่าชสำนักพิมพ์ที่จะเกื้อกูลกับสภากาารหนังสือพิมพ์ซึ่งอาจจะทำให้การดำเนินงานต้องสะดุดเพียงแค่นี้ก็พอ ๆ เท่านั้น

3.2.3 ระบบปัจเจกชน ในสังคมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อถึงพิมพ์ จะเห็นได้ว่าแต่ละค่าช แต่ละบุคคลก็มีอัตตาเป็นที่ตั้ง “หนังสือพิมพ์เชื่อมั่นตนเองสูง เพราะเชื่อว่าตนเองมีประสบการณ์มาก มีความคิดที่อิสระ” (ถัมภกษณ์ รัชนิวรรณ พฤติวิทชากุล : 22 มกราคม 2541) ซึ่งการปฏิบัติงานก็จะยึดแนวทางของตนเองเป็นหลัก ดังนั้นการที่มาร่วมกันเป็นการสร้างฉากให้ประชาชนให้เห็นได้ร่วมมือกันแล้ว แต่ในเชิงปฏิบัติก็ยังมีข้อถกเถียงกันโดยหาข้อสรุปไม่ได้ เพราะทุกคนต่างก็ยึดมั่นในส่วนของตนเองเป็นหลัก จะเป็นปัจจัยที่ทำให้สภากาารหนังสือพิมพ์ไม่ประสบความสำเร็จ

3.2.4 การขาดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม มองว่า ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ไม่ขาดจิตสำนึกในการเสาะแสวงหาข่าว แต่ขึ้นอยู่กับการปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน คือ ระบบการแข่งขันในระบบเสรีนิยม ทำให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการเสนอข่าวหนังสือพิมพ์นั้นจะมองประเด็นในการเขียนข่าวให้ดูหวือหวาน่าอ่าน ดิ้นเด่น ไร่ใจ มากกว่าเขียนแบบเรียบ ๆ

3.2.5 ระบบนาชทุน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะระบบนาชทุนเป็นผู้กำหนดทิศทางของหนังสือพิมพ์ หรือแม้แต่การเลือกสรรเนื้อหาลงในหน้าหนังสือพิมพ์ ดังนั้น ระบบนาชทุนจะเป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหา “เพราะเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือหัวหน้าในระดับสูง จะคำนึงถึงธุรกิจของเขาเป็นหลัก” (สัมภาษณ์ จารุวรรณ จตุตถกษณะนนท์ : 6 ตุลาคม 2541) ซึ่งการนำเสนออาจจะขัดกับหลักจรรยาบรรณของสภากาหนังสือพิมพ์ แต่ถ้าเพื่อผลประโยชน์ของตนเองแล้วอาจจะละเลยในจุดนี้ได้เช่นกัน

3.2.6 อำนวยการเมือง จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบนาชทุนอย่างแยกไม่ออก เพราะนาชทุนอาจจะได้รับเงินสนับสนุนจากนักการเมือง จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไม่กล้าจะซุกซน หรือเสาะหาข่าวที่ใหม่ ๆ และสด รวมถึงเพิกเฉยต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่มีผลกระทบต่อผู้มีอำนาจทางการเมือง ดังนั้นสภากาหนังสือพิมพ์จะดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด เพราะแต่ละค่ายก็มีอุดมการณ์ในการเสนอข่าวไม่เหมือนกัน และยังเป็นแนวทางของสำนักพิมพ์นั้นด้วย

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อผลความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง

หลักจริยธรรมและศีลธรรมเป็นกฎข้อบังคับของสภากาหนังสือพิมพ์ในการควบคุมและดูแลการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบกันเอง ดังนั้น ปัจจัยที่จะสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถ่วงตัว และเป็นเครื่องพิสูจน์ในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบสื่อให้มีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้นำกฎระเบียบทางด้านจริยธรรมมาปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ประกอบวิชาชีพเองเป็นหลัก ส่วนผู้อ่านเป็นฝ่ายตรวจสอบการทำงานอีกด้านหนึ่ง ซึ่งทั้งสองส่วนจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหรืออุปสรรคก็ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติว่าจะสามารถสร้างศรัทธาทั้งสองส่วนได้มากน้อยเพียงใด

ส่วนปัจจัยอุปสรรคนี้ ทางกลุ่มมองว่าสัดส่วนของคณะกรรมการที่โอนเอียงฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพมากเกินไป การมีระบบอุปถัมภ์ ระบบปัจเจกชน ระบบนาชทุน อำนวยการเมือง ที่จะส่งผลให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีจิตสำนึกในทางด้านจริยธรรมน้อยลง และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำลายระบบจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพให้ถดถอยและขาดความน่าเชื่อถือและมั่นคงต่อระบบปฏิบัติงานของสภากาหนังสือพิมพ์ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2540